

HRVATSKI VOJNIK

Broj 414 • 1. veljače 2013. • Izlazi od 1991. • www.hrvatski-vojnik.hr

BESPLATNI PRIMJERAK

EUR 2,10
CAD 3,00
AUD 3,30
USA 2,00
CHF 3,50
SLO EUR 1,80
SEK 17,00
NOK 17,00
DKK 15,50
GBP 1,30

RAZGOVOR

Ante Nazor,
ravnatelj Hrvatskog
memorijalno-dokumentacijskog
centra Domovinskog rata

ŽENE U DOMOVINSKOM RATU

RATNA MORNARICA

TRENDJOVI RAZVOJA MODERNIH PODMORNICA

OBILJEŽENA 20. GODIŠNJICA VRO MASLENICA

SA SVAKOM POBJEDOM RASTAO JE I UGLED HRVATSKE

PRINTED IN CROATIA
ISSN 1330 - 500X
9 77133 61500003

SADRŽAJ

4 RAZGOVOR

Ante Nazor, ravnatelj Hrvatskog memorijalno-dokumentacijskog centra Domovinskog rata

7 VIJESTI

Obilazak intendantskih skladišnih objekata

8 HRVATSKO VOJNO UČILIŠTE

Nacionalna godišnja CREVAL/SOF EVAL konferencija

9 OBUĆNO SREDIŠTE ZA MEĐUNARODNE VOJNE OPERACIJE

Tečaj osnova operacije potpore miru

10 OBILJEŽENA 20.GODIŠNICA VRO MASLENICA

Sa svakom pobjedom rastao je i ugled Hrvatske

13 GODIŠNICA

20. godišnjica akcije "Peruča"

14 OBALNA STRAŽA

Uvijek u stanju pripravnosti

15 OSRH

Žene u Domovinskom ratu

18 Misija ISAF

Prvi hrvatski policijski savjetnički tim

Vjerujem da istina UVJEK NAĐE PUT

RAZGOVOR

Ante Nazor, ravnatelj Hrvatskog memorijalno-dokumentacijskog centra Domovinskog rata

VIJESTI

Obilazak intendantskih skladišnih objekata

HRVATSKO VOJNO UČILIŠTE

Nacionalna godišnja CREVAL/SOF EVAL konferencija

OBUĆNO SREDIŠTE ZA MEĐUNARODNE VOJNE OPERACIJE

Tečaj osnova operacije potpore miru

OBILJEŽENA 20.GODIŠNICA VRO MASLENICA

SA SVAKOM POBJEDOM RASTAO JE I UGLED HRVATSKE

Godišnjica obilježena u Domovinskom ratu

OSRH

Misija ISAF

IMPRESSUM

Nakladnik:

MINISTARSTVO OBRANE REPUBLIKE HRVATSKE
SAMOSTALNA SLUŽBA ZA ODNOSE S JAVNOŠĆU I IZDAVAŠTVО
ODJEL HRVATSKIH VOJNIH GLASILA I IZDAVAŠTVA

Glavni urednik:
Zamjenica glavnog urednika:
Zamjenik glavnog urednika za internet:

Urednici i novinari:

Lektura / korektura:
Urednik fotografije:

Fotografi:

Grafička redakcija:

Marketing i financije:

Tiskar:

Adresa uredništva:

Naklada:

Željko Stipanović (zeljko.stipanovic@morph.hr)
Vesna Pintarić (vpintar@morph.hr)

Toma Vlašić (toma.vlasic@morph.hr)

Leida Parlov (leida.parlov@morph.hr),

Domagoj Vlahović (domagoj.vlahovic@gmail.com),

Lada Puljizević (ladapuljizevic@yahoo.com)

Gordana Jelavić (gordana.jelavic@yahoo.com)

Tomislav Brandt

Josip Kopi, Davor Kirin

Zvonimir Frank (urednik), (zvonimir.frank@zg.htnet.hr), Ante Perković, Damir Bebek, Predrag Belušić

Igor Vitanović, tel: 3784-348; fax: 3784-322

Tiskara Zelina d.d., Sv. I. Zelina, K. Krizmanić 1

Odjel hrvatskih vojnih glasila i izdavaštva, Ilica 256b,

10000 Zagreb, Republika Hrvatska

<http://www.hrvatski-vojnik.hr>, e-mail: hrvojnik@morph.hr

4000 primjeraka

Naslovnicu snimio Davor KIRIN

U članstvu Europskog udruženja vojnih novinara (EMPA)
Rukopise, fotografije i ostali materijal ne vraćamo. Copyright HRVATSKI VOJNIK, 2013.
Novinarski prilozi objavljeni u Hrvatskom vojniku nisu službeni stav Ministarstva obrane RH.

- 20 VIJESTI IZ OSRH**
Probijanje snježnih nanosa kod Slunja
- 22 NATO NOVOSTI**
Patrioti - isključivo u obrambene svrhe
- 24 NOVOSTI IZ VOJNE TEHNIKE**
Južnokorejska narudžba AW159 Wildcata?
- 28 VOJNA TEHNIKA**
Vučeno topništvo (II. dio)
- 32 RATNA MORNARICA**
Trendovi razvoja modernih podmornica (I. dio)

- 42 ZAŠTITA VOJNIKA**
Provjera tjelesnog oklopa
- 37 VOJNI MUZEJI**
Flygvapenmuseum - muzej Švedskih zračnih snaga
- 42 PODLISTAK**
Polazak prvih vojski
- 48 MULTIMEDIJA**
Započela prodaja ručnog sata budućnosti
- 50 DUHOVNOST**
Što je duša u tijelu, to su kršćani u svijetu

16 OSRH

17

ŽENE U DOMOVINSKOM RATU

ZATOŽE ŽENE OSVRNUTE U SVET

ZATOŽE ŽENE OSVRNUTE U SVET

28 VOJNA TEHNIKA

29

28 VOJNA TEHNIKA

29

NAPOMENA

NA ZAPADU JE TRENUJUĆI TAKO NAJRAŠIRENIJU NOVU VARIJANTU SUSTAV M777 LIGHT-WEIGHT HOWITZER 152/91 MM. JE PROIZVODNA U PUNOM ZAMAHU

VUČENO TOPNIŠTVO

(II. dio)

UVODNIK

Vojna operacija Maslenica, kao i akcija Peruča koja je uslijedila odmah nakon nje, bile su veće oslobodilačke operacije koje su, osim što su omogućile lakši život građanima Zadra, Sinja i njihove okolice, pokazale da je Hrvatska vojska postala spremna sama osloboditi svoj okupirani teritorij. U spomen na te pobjedonosne događaje u ovom broju donosimo reportaže s obilježavanja 20. godišnjice koje su okupile cijeli državni i vojni vrh te ratne zapovjednike.

Hrvatski memorijalno-dokumentacijski centar Domovinskog rata neumorno radi na prikupljanju arhivske građe o Domovinskom ratu, pa u ovom broju donosimo razgovor s ravnateljem Centra o aktivnostima ustanove kojoj je na čelu.

Žene su u Domovinskom ratu dale golemi doprinos u obrani domovine, kako one koje su u postrojbama aktivno sudjelovale tako i one koje su svojim predanim radom u drugim, jednako tako zahtjevnim poslovima, imale važnu ulogu. Donosimo vam tekst o njihovim iskustvima i poteškoćama s kojima su sušretale tijekom ratnih zbivanja.

U broju pred vama je i nastavak teksta o vučenom topništvu i najraširenijem novom vučenom topničkom sustavu čija je proizvodnja na Zapadu u punom zamahu. Čitajte i o trendovima razvoja modernih podmornica, njihovu razvoju i sve većoj važnosti. Zateknite li se u švedskom gradu Linköpingu, cijeli dan svakako treba posvetiti i posjetu jednom od, po mišljenju mnogih, najljepših zrakoplovnih muzeja na svijetu – Flygvapenmuzeumu. Za sve one koji ga nemaju prigodu posjetiti u ovom broju pročitajte koje sve zanimljivosti nudi.

Uredništvo

RAZGOVOR

Ante Nazor, ravnatelj Hrvatskog memorijalno-dokumentacijskog centra Domovinskog rata

Samo znanstveni pristup omogućuje objektivan prikaz prošlosti i onemogućuje pokušaje manipulacije podacima, koji su gotovo svakodnevni u dijelu medija.

Nažalost, pojedini su autori upornim plasiranjem dezinformacija ili poluinformacija utjecali na negativnu percepciju dijela javnosti prema pojedinim događajima iz Domovinskog rata...

VJERUJEM D UVIJEK NA

Kad se govori o znanstvenom pristupu istraživanju povijesti Domovinskog rata, jedan od najmjerodavnijih sugovornika je svakako Ante Nazor. Djelujući kao ravnatelj relevantne znanstvene institucije, sa suradnicima prikuplja i slaže gradivo koje nije samo temelj izdanjima Centra, nego i mnoštva sadašnjih i budućih izdanja i istraživanja. Dio Nazorova rada već nam je godinama dostupan na stranicama Hrvatskog vojnika, a razgovor s njim prilika je da se dobije i širi uvid u mnoge aktivnosti HMDCDR-a

Centar ulazi u osmu godinu postojanja i rada. Pomaže li ili odmaže i koliko vremenski odmak u povjesnom istraživanju Domovinskog rata?

Ovisno o tome je li riječ o gradivu nastalom djelovanjem institucija hrvatske države u tom razdoblju ili je riječ o memoarskom gradivu, odnosno sjećanjima sudionika događaja iz toga razdoblja. Naime kad je riječ o prvospmenutom gradivu, ono s vremenskim

Kao i mnogi Hrvati u domovini i diljem svijeta, oslobođajući presudu generalima doživio sam prilično emotivno

odmakom postaje dostupnije, tako da se i povijest može prikazati cijelovitije. Nasuprot tome, kad je riječ o sjećanjima sudionika, što je vremenski odmak od samoga događaja veći, to sjećanja više bližede i postaju podložna tzv. na-knadnoj parmeti. Nažalost, prikupljanje memoarskog gradiva je dugotrajni proces, tako da je teško očekivati da će svi važniji sudionici Domovinskoga rata biti obuhvaćeni takvim projektom. Osobno držim da objektivan prikaz ne-

kog povjesnog događaja ovisi o količini podataka iz primarnih, pisanih izvora i svjedočenja sudionika toga razdoblja.

U kojoj vam mjeri i danas pristižu dosad neotkriveni dokumenti?

Činjenica jest da se dio arhivskog gradiva iz Domovinskog rata još nalazi u privatnom vlasništvu. Tu prije svega mislim na nekonvencionalno gradivo (fotografije, videozapisi), ali i na konvencionalno gradivo, nastalo djelovanjem institucija hrvatske države ili "RSK" (zapovjedi, izvješća, odluke itd.) i neposrednih sudionika događaja (dnevničari, izvješća, pisma itd.). Evo, upravo smo tijekom suđelovanja u obilježavanju oslobođilačke operacije Maslenica preuzeli 30 registara sa srpskim dokumentima, te nekoliko zemljovida Srpske vojske Krajine. Pre-

Osobno držim da objektivan prikaz nekog povijesnog događaja ovisi o količini podataka iz primarnih, pisanih izvora i svjedočenja sudionika toga razdoblja

Domagoj VLAHOVIĆ, snimio Tomislav BRANDT

DA ISTINA AĐE PUT

uzeto gradivo, na zahtjev darovatelja, presnimavamo na DVD, kako bi ga on i dalje imao na raspolaganju.

Koji su trenutačno prioritetni projekti Centra? Vrlo ste aktivni u izdavaštву. Koji nas naslovi očekuju u skoroj budućnosti? Koliki je interes za vaša dosadašnja izdanja?

Uz izdavačku djelatnost, koju smatramo redovitom aktivnošću Centra (u pripremi su knjige dokumenata "RSK" 13 i 14, te memoarsko gradivo gospode Slavice Bilić o Bederu Ibjubavi, odnosno odlasku majki u Beograd, u kolovozu 1991.), kao prioritet u radu za ovu godinu držim sređivanje i ažuriranje postojećeg popisa poginulih branitelja i civila u Domovinskom ratu te popisa poginulih hrvatskih građana na

okupiranim području Republike Hrvatske od 1991. do 1995. godine. Dakako, taj prioritet ne možemo ostvariti bez suradnje s nekoliko ministarstava Republike Hrvatske. Osim toga, još je niz zadataća koje djelatnici Centra svakodnevno obavljaju, a dio njih, zbog zahtjeva raznih hrvatskih institucija ima prioritet pred ostalom djelatnošću. O razmjerima interesa za knjige koje su objavljene u izdanju našega Centra, teško je govoriti. No činjenica jest da u dijelu javnosti on postoji, o čemu svjedoči i podatak da se nekoliko knjiga koje je objavio naš Centar ("Oluja" dr. sc. Davora Marijana iz Hrvatskog instituta za povijest, knjige dokumenata "RSK" broj 1 i 7, te "Velikosrpska agresija na Hrvatsku 1990-ih") nalaze u više tisuća domova u Hrvatskoj i inozemstvu.

Vjerujemo da se najčešće susrećete s pozitivnim ocjenama rada Centra, no ima li ipak onih koji misle drugačije?

Svjesni smo da je pred nama dugotrajan posao, jer će za prikupljanje i sređivanje gradiva iz Domovinskog rata trebati barem još jedno desetljeće, a vjerojatno i više. Tek nakon toga moći ćemo odgovoriti na brojna pitanja, koja do sada nisu znanstveno obrađena, dijelom i zbog nedostatka, odnosno nesređenosti gradiva. Sadržaj knjiga u izdanju našeg Centra utemeljen je na povijesnim izvorima i znanstvenim radovima, uz uvažavanje posebnosti knjiga iz serije memoarskog gradiva, koje je često subjektivno, no i u toj seriji nastojimo izbjegći neutemeljenu interpretaciju pojedinih događaja. Dakako, unatoč provjerama i recenzentima, te nastojanju da neprovjerene podatke ne objavljujemo, može doći do pogrešaka, bilo da je riječ o nekom podatku ili o izostavljanju nekih događaja ili osoba. Stoga smo zahvalni svakome tko nas upozori na pogreške u našim izdanjima, kako nam se one ne bi ponavljale.

Samо znanstveni pristup omogućuje objektivan prikaz prošlosti i onemogućuje pokušaje manipulacije podacima, koji su gotovo svakodnevni u dijelu medija. Nažalost, pojedini autori su upornim plasiranjem dezinformacija ili poluinformacija utjecali na negativnu percepciju dijela javnosti prema pojedinim događajima iz Domovinskog rata. Nerazumljiva je ideološka zasljepljenost dijela osoba koje često nastupaju u medijima, njihova je odgovornost za duboke podjele u hrvatskom društву i plasiranje teza o "dogovorenom ratu", o "prodaji/izdaji/namjernom žrtvovanju Vukovara 1991.", o "agresiji Hrvatske na BiH", o oslobođilačkoj operaciji Oluji kao "zločinačkom pothvatu", itd.

Surađuje li Centar sa znanstvenim ustanovama iz nama susjednih ili drugih europskih zemalja?

Centar je do sada učinkovitu međunarodnu suradnju postigao s gospodinom Herwigom Roggemannom, voditeljem Osteuropa-Institut der Freien Universität Berlin, na čiji su poziv povjesničari i arhivisti iz našeg Centra sudjelovali na konferencijama u Splitu (2011.) i Berlinu (2012.). Uz to, kolege iz Centra sudjelovale su na međunarodnim konferencijama i znanstvenim skupovima u Poljskoj (2007.), Zagrebu (2009.), Haagu (2010.) i Dubrovniku (2011.), na kojima se govorilo o mirovnim inicijativama žena u Hrvatskoj uoči rata, percepciji Domovinskog rata u udžbenicima povijesti u Hrvatskoj, naslijeđu Međunarodnog kaznenog suda za biču Jugoslaviju i humanitarnim akcijama na dubrovačkom području 1991. godine.

Centar je kroz svoj rad a i vi osobno ste u svakom vašem predavanju i javnom istupu argumentirano cijelo vrijeme davali do znanja da su hrvatski generali bili časni i profesionalni zapovjednici i upozoravali na okolnosti poduzimanja i tijeka VRO Oluja te da su nepravedno u haškom pritvoru. Oslobađajuća presuda hrvatskim generalima bila je i svojevrsna potvrda truda i istraživanja koja je provodio Centar?

Kao i mnogi Hrvati u domovini i diljem svijeta, oslobađajući presudu generalima doživio sam prilično emotivno. Zaista, u simboličkom smislu, mnogi su je doživjeli kao konačan završetak Domovinskog rata u Hrvatskoj, iako postoje još neki procesi na međunarodnim sudovima koji se izravno tiču Hrvatske. Oslobađajuća presuda hrvatskim generalima Anti Gotovini i Mladenu Markaču od životnog je značenja za same generala, a u političkom smislu od golemog je značenja za Hrvatsku. Ona

 RAZGOVOR

je moralna satisfakcija generalima i njihovim obiteljima za sve ono što su pretrpjeli kao žrtve nepravde. No ona ne mijenja sliku povijesti, kako se to navodilo u medijima, jer povijest se ne piše na temelju sudskih presuda, nego na temelju cijelovitog uvida u izvore. Bez obzira na sudsku presudu, a uz suočavanje s obiteljima žrtava, posebice nevino ubijenih civila, činjenica jest da spomenuti generali nisu zločinčici, činjenica jest da Knin nije ni prekomjerno ni neselektivno granatiran i činjenica jest da Hrvatska Olujom nije provela "udruženi zločinački potpovrat", odnosno da nije odgovorna za odlazak srpskoga stanovništva iz Hrvatske. Nažalost, dogodili su se incidenti i ubojstva srpskih civila, iako su hrvatski zapovjednici i tadašnja hrvatska politika poduzeli sve što su mogli u onakvim okolnostima da civilne žrtve budu što manje. Sve to, govorili smo i prije i poslije prvostupanjske presude generalima Anti Gotovini i Mladenu Markaču, to smo objasnili i u knjizi "Velikosrpska agresija na Hrvatsku 1990-ih", koja je bila naš odgovor na prvostupanjsku presudu u Haagu

Oslobađajuća presuda hrvatskim generalima Anti Gotovini i Mladenu Markaču od životnog je značenja za same generala, a u političkom smislu od golemog je značenja za Hrvatsku. Ona je moralna satisfakcija generalima i njihovim obiteljima za sve ono što su pretrpjeli kao žrtve nepravde. No ona ne mijenja sliku povijesti, kako se to navodilo u medijima, jer se povijest ne piše na temelju sudskih presuda, nego na temelju cijelovitog uvida u izvore

i na brojne dezinformacije o Domovinskom ratu. Stoga oslobađajući presudu generalima zaista doživljavamo kao potvrdu stručnog rada Centra i nagradu za uloženi trud u pomaganju obranama hrvatskih generala. Da nikad nismo posumnjali u potrebu znanstvenoga pristupa i da smo vjerovali da će on dugoročno donijeti pozitivan rezultat, svjedoče rječi s promocije godišnjih izdanja našega Centra, održane 15. studenoga 2011. : "Premda živimo u vremenu u kojem sudska presuda ili jedna rečenica političara ima veći odjek u javnosti nego sadržaj više stotina dokumenata koji su do sada objavljeni, ostaje nam vjerovati da istina uvijek nađe put i da trud nikad nije uzaludan."

Tvrđili smo da "nije sporno i ne treba sumnjati da će generali Ante Gotovina i Mladen Markač u hrvatskoj povijesti zauvijek ostati zapisani kao generali pobjednici, kao zapovjednici pobjedničke hrvatske vojske i policije." Nažalost mnogi su podlegli autoritetu institucije, odnosno tezama haškog tužiteljstva, iako bi trebali priznavati samo autoritet činjenica. ■

Možete li izdvijiti neki od nadenih dokumenata dosad nepoznat široj javnosti a da ima posebnu težinu u rasvjetljavanju činjenica vezanih uz Domovinski rat?

Među dokumentima koji još nisu objavljeni, a koje upravo pripremamo za tisak – pa neka ovo bude i javna najava nove knjige dokumenata "RSK", izdvajat će one koji potvrđuju kontinuitet isključive politike srpskog vodstva na okupiranim područjima Republike Hrvatske te povezanost vlasti u Beogradu i Kninu. Primjerice, 27. srpnja 1994., u Izvješću "Komande 7. korpusa SVK o održanom seminaru pomoćnika komandanata za moralno-vjerske i propagandne poslove korpusa" navodi se "jedinstven stav da je ovo poslednja šansa Srpskom narodu da stvari jedinstvenu Srpsku državu u koju će ući svi etnički prostori na kojim vekovima živi Srpski narod" te da "ovaj stav mora znati svaki pošteni Srbin kome u srcu leži jedinstvena Srpska država" i da je to "zadatak ispred svih zadataka svakog Srbin". U tom smislu navodi se da je "osnovni cilj i svrha postojanja i delovanja SVK formiranje jedinstvene Srpske države na vekovnim Srpskim prostorima", a u drugom dokumentu ističu se zaključci "Skupštine RSK" na sjednici u Plitvicama da se skupština Srbije i Crne Gore uputi prijedlog o provedbi "ujedinjenja svih srpskih zemalja".

Uz to se, 31. srpnja 1994., u Izvješću "Glavnog štaba SVK" predsjednicima Republike Srbije i "RSK", Slobodanu Miloševiću i Miljanu Martiću, te načelniku Generalštaba VJ, general-pukovniku Momčilu Perišiću, između ostalog, navodi "da su sazreli uslovi za ujedinjenje dve srpske države (RS i RSK) u jedinstvenu državu" te da se pomoći muslimanima u BiH dostavlja najvećim dijelom preko Hrvatske. Terorističke namjere srpskoga vodstva, u skladu s prihvaćenom "Strategijom realne prijetnje", koju je kao strategiju odmazde ili odvraćanja, osmislio general-pukovnik prof. dr. Radovan Radinović, potvrđuje Izvješće "Komande 21. korpusa Glavnog štaba SVK" od 5. kolovoza 1994., o raspoređivanju raketnog diviziona "DVINA" u zoni odgovornosti te "komande" jer oni mogu gađati najveći broj ciljeva u slobodnom dijelu Hrvatske.

Podsjetit će, spomenutom strategijom "masovne odmazde po svim vitalnim objektima i ciljevima na celom hrvatskom državnom prostoru" "željelo se Republiku Hrvatsku odvratiti od primjene vojne sile radi oslobađanja svog okupiranog područja i dovesti je u poziciju "dugotrajnog umiranja u agoniji". Strategija je uključivala napade raketarnih zemlja-zemlja, višecijevnim bacanjima raket i dalekomernim topništвom, a predloženi ciljevi su bili Zagreb "sa infrastrukturom

i industrijskim kapacitetima ("na svega 24 km od srpskih vatreñih položaja na kordunaškom i banjiskom ratištu"), "grad Karlovac kao najveća urbana celina i industrijski centar na Kordunu" ("svega nekoliko kilometara od srpskih položaja"), "Sisak kao petrohemski i metalurški centar" ("svega 6 km od prednjeg kraja srpske obrane"), itd. Njezin zaključak je glasio: "Republika Srpska Krajina je u stanju da nanese neprihvatljive gubitke i razaranja Hrvatskoj po objektima ciljevima koji za Hrvatsku predstavljaju najviše vrednosti. Tu ponajprije mislimo na Zagreb i njegovu šиру okolicu. Rušenje i razaranje Zagreba Hrvatska niti može niti sme prihvati." Iznimno su potresni dokumenti "MUP-a RSK - Sekretarijata u Vukovaru" - "službene beleške" i "posebni izveštaji", koje sam nedavno dobio na uvid, a govore o ubojstvima Hrvata na vukovarskom području iz šovinističkih pobuda. Primjerice, "Budić Ivana, njegove supruge Marije te kćerke Brigitte" u Marincima 20. svibnja 1992. O karakteru ljudi koji su vodili istragu o tom ubojstvu govorи činjenica da se predmet o tome vodio pod nazivom "Teška kradja puškomitrailjeza...". Zbog istog motiva, u studenom 1992. u Novim Jankovcima, u "akciji Berak 2 - bacanje u bunar", kojom je trebalo "pobiti sve Hrvate u Jankovcima", ubijene su Stana Dikonić i Marta Jozić. U posjedu smo i memoarskog gradiva koje govorи o robovlasičkom odnosu pojedinih Srba u okupiranom Vukovaru prema preostalim Hrvatima te o ubojstvu obitelji Štefa Pakšeca (ubijeni su on, njegova supruga i dvoje djece) u travnju 1992. Nažalost, to nisu bili jedini primjeri ubojstva Hrvata na okupiranom području. Da su ona bila masovnih razmjera, potvrđuje "Izvješće Organu bezbednosti Glavnog štaba SVK Upravi bezbednosti Generalštaba VJ", od 21. siječnja 1993., da je tijekom 1992. samo na okupiranom području istočne Slavonije "likvidirano 150 osoba nesrpske nacionalnosti".

Netrpeljivost vladajućeg dijela srpskog stanovništva u okupiranom Vukovaru prema Hrvatima, hrvatskim nazivima i osobama iz hrvatske povijesti, čak i prema hrvatskim pjesnicima kojima je, očito je, jedini krimen bila pisana riječ na hrvatskom jeziku i pismu, jasno se očituje i u "Rešenju o promjeni imena ulica i trgova i utvrđivanju imena novih ulica u naseljenim mestima na području Opštine Vukovar", koje je 16. srpnja 1992. donio "Izvršni savet Opštine Vukovar". Ponajviše u odluci da se ulica Stjepana Radića preimenuje u ulicu njegova ubojice Puniša Račića!

Ministar obrane Ante Kotromanović sa suradnicima 25. je siječnja posjetio vojarne "Pukovnik Marko Živković" na Plesu i "Satnik Josip Židar" u Velikoj Buni i obišao intendantske skladišne objekte Zapovjedništva za potporu i Hrvatskog ratnog zrakoplovstva i protuzračne obrane. Ministra Kotromanovića, njegova pomoćnika Viktoru Koprivnjaka i suradnike na Plesu je dočekalo izaslanstvo OSRH na čelu sa zamjenikom načelnika Glavnog stožera kontraadmiralom Antonom Urlićem i zapovjednikom

OBILAZAK INTENDANTSKEH SKLADIŠNIH OBJEKATA

ZzP-a general-bojnikom Matom Ostovićem. Tijekom obilaska zapovjednici i djelatnici postrojbi koje raspolažu intendantskim skladišnim objektima upoznali su goste s radnim procedurama, kao i postojećim stanjem objekata te uskladištenih tehničko-materijalnih sredstava. Ministru su također predloženi potencijalni projekti modernizacije i racionalizacije u intendantsko-skladišnim objektima u sastavu ZzP-a.

D.VLAHOVIĆ

POSJET REPUBLICI AUSTRIJI

Na poziv austrijskog ministra obrane i sporta Norberta Darabosa ministar obrane Ante Kotromanović boravio je od 18. siječnja u trodnevnom uzvratnom posjetu Republici Austriji. Tijekom bilateralnog sastanka dvojica ministara razmjenila su mišljenja i iskustva iz brojnih područja bogate bilateralne suradnje dviju zemalja i njihovih obrambenih sustava. Razgovaralo se o iskustvima transformacija oružanih snaga i njihovoj profesionalizaciji, kao i o sudjelovanju u mirovnim operacijama. Pripadnici austrijskih i hrvatskih oružanih snaga zajednički djeluju u misiji UNDOF na Golanskoj visoravni. Tema razgovora bilo je i daljnje proširivanje dinamične obrambene suradnje, osobito na planu izobrazbe i obuke, vojno-tehničke suradnje i zajedničkog uvježbavanja te obuke postrojbi

za sudjelovanje u mirovnim operacijama. Ovom su prigodom austrijski izlagачi pozvani na sajam vojne opreme i naoružanja ASDA, u Split u travnju ove godine. Ministar Kotromanović zahvalio je ministru Darabosu na austrijskoj potpori u procesu prijelaza Republike Hrvatske u Europsku uniju. Susret je bio prigoda i za razmjenu mišljenja o stanju u regiji, te iskazivanje zajedničkog stava o potrebi daljnje naznačnosti međunarodne zajednice kao potpori procesima izgradnje stabilnosti i sigurnosti. Hrvatski ministar obrane nazudio je i na tradicionalnom Časničkom balu, kao počasni gost, a tijekom trodnevog boravka u Republici Austriji sastao se i s gradićanskim Hrvatima.

OJI

Dodjela NATO medalja pripadnicima 1. MN CS MAT-a

U kampu Mike Spann misije ISAF, u blizini grada Mazar-e-Sharifa na sjeveru Afganistana 24. je siječnja održana svečana podjela NATO medalja pripadnicima prvog multinacionalnog savjetničkog tima rodova borbene potpore (1. MN CS MAT). Medalje je pripadnicima tima uručio njemački brigadir Jürgen Shick, mentor zapovjednika 3. brigade 209. korpusa afganistanskih oružanih snaga. Brigadir Shick je u prigodnom obraćanju istaknuo kako je 4. kandak (bojna) 209. brigade, koji su savjetovali pripadnicima 1. MN CS MAT-a, vidljivo napredovao u svim područjima vojnog funkcioniranja. Osvrnuo se i na činjenicu da je 1. MN CS MAT u prva tri mjeseca u području operacije bio sastavljen od pripadnika OSRH i Nacionalne garde Minnesota, nakon čega su dužnosti američkih kolega preuzeeli njemački časnici i dočasnici, no unatoč toj značajnoj promjeni, problema u funkcioniranju tima nije bilo. Na kraju obraćanja brigadir Shick je zahvalio pripadnicima OSRH na predanom radu u operaciji ISAF i zaželio im sretan povratak obiteljima u Republici Hrvatskoj.

S.F.

General Lovrić održao predavanje na Fakultetu političkih znanosti

"Regionalna obrambena suradnja" tema je predavanja koje je 21. siječnja održao načelnik Glavnog stožera OSRH general-pukovnik Drago Lovrić studentima Fakulteta političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu. U svojem je predavanju dao pregled područja i oblika regionalne suradnje naglašavajući višeregionalni položaj Republike Hrvatske i kompleksnost multilateralne i bilateralne suradnje sa zemljama iz okruženja koje pripadaju različitim vojno-političkim savezima i inicijativama. Uz detaljan pregled regionalnih inicijativa u kojima sudjeluje Republika Hrvatska i Oružane snage, general je studentima govorio o sudjelovanju OSRH u aktivnostima kao što je zajednička obuka, vojne vježbe te zajedničko sudjelovanje u međunarodnim operacijama potpore miru. Sudjelujući u brojnim regionalnim inicijativama i aktivnostima Republika Hrvatska jača stabilnost, sigurnost i povjerenje u regiji. Istodobno OSRH i sudjelovanjem u regionalnoj suradnji podupiru realizaciju ciljeva snaga te razvoj i održavanje potrebnih sposobnosti. Regionalna suradnja u kojoj sudjeluju i OSRH jača odnose s glavnim strateškim saveznicima i partnerima, a istodobno se promiče i podupire puna integracija u NATO i EU.

OJI

Glavni ciljevi konferencije bili su prenošenje zaključaka s godišnje NATO CREVAL konferencije koja se krajem svake godine održava u Monsu, raščlamba provedenih ocjenjivanja borbene spremnosti u 2012. te usuglašavanje plana ocjenjivanja borbene spremnosti u 2013. godini. Značajna pozornost posvećena je i implementaciji Hrvatskih vojnih normi te ulozi CREVAL ocjenjivača u tom procesu, kao i izradi novih krovnih nacionalnih dokumenata u ocjenjivanju borbene spremnosti...

NACIONALNA GODIŠNJA CREVAL/SOFEVAL KONFERENCIJA

U organizaciji Uprave za operativne poslove i obuku (UzOPiO) Glavnog stožera OSRH 24. je siječnja na Hrvatskom vojnom učilištu u Zagrebu održana Nacionalna godišnja CREVAL/SOFEVAL konferencija. CREVAL je kratica za Combat Readiness Evaluation, NATO-ov sustav ocjenjivanja borbene spremnosti kopnenih snaga, dok je SOFEVAL kratica za Special Operations Forces Evaluation, NATO-ov priručnik za ocjenjivanje specijalnih postrojbi.

Na konferenciji su sudjelovali pripadnici OSRH i Inspektorata obrane MORH-a, prije svega CREVAL ocjenjivači s certifikatom NATO-a, kao i drugi časnici te zapovjednici postrojbi iz HKoV-a, ZzP-a i BSD-a koji sudjeluju u procesima ocjenjivanja. Glavni ciljevi konferencije bili su prenošenje zaključaka s godišnje NATO CREVAL konferencije koja se krajem svake godine održava u Monsu (Belgija), u središtu SHAPE-a, NATO-ova Vrhovnog zapovjedništva savezničkih

snaga za Europu, raščlamba provedenih ocjenjivanja borbene spremnosti u 2012. godini te usuglašavanje plana ocjenjivanja borbene spremnosti u 2013. godini. Konferenciju je otvorio brigadir Stanko Paradžiković, načelnik Odjela za borbenu spremnost iz UzOPiO, a kroz opširni program vodio je pukovnik Dean Kranjčec, nacionalni predstavnik OSRH za CREVAL. Zaključci iz Monsa istaknuli su sve veću važnost i odgovornost nacionalnih sustava ocjenjivanja i veću mogućnost angažiranja hrvatskih ocjenjivača na ocjenjivanjima unutar NATO-a, ponajprije zbog aktualne transformacije Savezničkog zapovjedništva za operacije (ACO), odnosno spajanja FC Madrid i FC Heidelberg u novo zapovjedništvo kopnenih snaga (LANDCOM) Izmir u Turskoj. Nakon prvog dijela konferencije posvećenog zbijanjima u NATO-u, sudionici Nacionalne konferencije aktivno su sudjelovali u raščlambi provedenih ocjenjivanja i planiranju nadolazećih aktivnosti ocjenjivanja postrojbi OSRH. Značajna pozornost posvećena je i implementaciji Hrvatskih vojnih normi te ulozi CREVAL ocjenjivača u tom procesu, kao i izradi novih krovnih nacionalnih dokumenata u ocjenjivanju borbene spremnosti. Završetak procesa integracije u NATO također ima vrlo značajan utjecaj na ocjenjivanja borbene spremnosti deklariranih postrojbi s obzirom na to da će se ubuduće primjenjivati službena, a ne light, olakšana inačica CREVAL-a. Zaključci konferencije odredili su i plan sljedećih koraka s ciljem daljnog poboljšanja cijelokupnog procesa ocjenjivanja borbene spremnosti, odnosno nastavka implementacije novog sustava spremnosti OSRH, započetog u lipnju 2009. usvajanjem "Koncepta sustava spremnosti OSRH". ■

Zaključci konferencije odredili su i plan sljedećih koraka s ciljem daljnog poboljšanja cijelokupnog procesa ocjenjivanja borbene spremnosti, odnosno nastavka implementacije novog sustava spremnosti OSRH, započetog u lipnju 2009. usvajanjem "Koncepta sustava spremnosti OSRH". ■

Domagoj VLAHOVIĆ

OBUČNO SREDIŠTE ZA MEĐUNARODNE VOJNE OPERACIJE

Na tečaju je u više navrata pripremano mješovito civilno i vojno osoblje, a posljednji takav, koji je završen krajem prošle godine, jasno je pokazao da OSMVO uspješno ujedinjava civilnu i vojnu komponentu. Sljedeći tečaj, potpuno civilni, počet će na proljeće...

TEČAJ OSNOVA OPERACIJE POTPORE MIRU

Tečaj osnova operacije potpore miru (TOOPM), koji je od 2009. predvijet za pohađanje ostalih tečajeva u Obučnom središtu za međunarodne vojne operacije (OSMVO), od ove će godine biti namijenjen isključivo civilnom osoblju iz drugih ministarstava (MUP, MVEP, MINPRA...). Naime osnovna tematika mirovnih operacija konstantno se implementira u redovite nastavne planove časničke i dočasničke izobrazbe, tako da više nema potrebe da se prenošenje tih znanja "udvostručava". Nadalje OSMVO i suradnici su svjesni da mnoge međuna-

Slijedeći tečaj će se provoditi na engleskom jeziku četiri puta godišnje, a jedan ciklus traje pet radnih dana s maksimalno 25 polaznika

rodne operacije danas podrazumijevaju sveobuhvatni pristup, sintezu civilnog i vojnog. Isto je s drugim ministarstvima koja se aktivnije uključuju u hrvatsko sudjelovanje u operacijama. Novi oblik tog, a možda i nekih budućih tečajeva i obuka u OSMVO-u, daje značajni impuls praćenju novih trendova u međunarodnim operacijama.

Na tečaju je u više navrata pripremano mješovito civilno i vojno osoblje, a posljednji takav, koji je završen krajem prošle godine, jasno je pokazao da OSMVO uspješno ujedinjava civilnu i vojnu komponentu. Pretvaranje tečaja u potpuno civilni neće biti problem. To nam je svojim dojmovima potvrdila i polaznica posljednjeg tečaja, Anamarija Džidić, iz nedavno ustrojene Službe za mirovne misije i operacije Ministarstva vanjskih i europskih poslova. "Tečaj je definitivno ispunio očekivanja i poprilično smo naučili o različitim temama, a što je najvažnije prenesena su nam razna i zanimljiva iskustva iz prve ruke - iskustva rada i života u mirovним operacijama diljem svijeta, prilagodba, odvojenost od obitelji, krizni trenuci, život u nekim afričkim državama, kultura itd. Ukratko, tečaj nam je pružio osnovni uvid u mirovne operacije, poglavito UN-a, na tehničkoj i taktičkoj razini, a nastavni sadržaj izrađen je na temelju standarda UN-a i iskustva pripadnika

Oružanih snaga RH iz MVO. Obrađene cjeline su pokrile i politički i vojni aspekt MVO, djelovanje međunarodnih organizacija, pravne temelje operacija potpore miru, operativno-planskih procesa, pravila ponašanja i zaštite ljudskih prava. Certifikat tečaja kao i drugih naprednijih tečajeva iz ponude OSMVO-a pružaju dobre temelje za pripremu ne samo vojnih nego i civilnih sudionika mirovnih misija i operacija, uključujući i diplome. Obostrano je izražena spremnost za suradnjom i s Diplomatskom akademijom, u razmjeni predavača i ekspertize (npr. teme UN-a, EU i sl.). Za kvalitetan i profesionalni standard tečaja tijekom svih pet dana brinuli su se instruktori i predavači OSMVO-a. Nama je posebno važan bio interaktivni dio tečaja gdje su djelatnici MVEP-a prenijeli dio vlastitih diplomatskih i profesionalnih iskustava ostalim polaznicima. Zapravo je vrlo ugodno raditi kao civil među vojnicima jer se sve radi prema pravilima vojne subordinacije koja ne dopušta nikakve improvizacije. Točno se znaju određeni koraci koji se trebaju ispuniti da bi se prešlo na novi zadatak", zaključila je Anamarija Džidić. Slijedeći tečaj, potpuno civilni, počet će na proljeće ove godine i provodit će se na engleskom jeziku četiri puta godišnje, a jedan ciklus traje pet radnih dana s maksimalno 25 polaznika. ■

Služba za mirovne misije i operacije Ministarstva vanjskih i europskih poslova prati sigurnosne trendove u svijetu sa stajališta međunarodnih mirovnih misija i operacija u civilnoj, vojnoj i razvojnoj dimenziji; prati civilni i vojni doprinos RH u međunarodnim misijama i operacijama pod vodstvom UN, NATO i EU; analizira i daje vanjskopolitičke prosudbe interesa RH u misijama i operacijama; prema potrebi koordinira vanjskopolitičku potporu angažmanu Oružanih snaga RH u njima. Jedna je od djelatnosti organizacija sudjelovanja civilnih komponenti u tim misijama i operacijama. U tom pogledu prati aktivnosti UN mehanizama koji se bave mirovnim misijama i operacijama; sudjeluje u strateškom formiranju odluka o doprinosu RH mirovnim misijama i operacijama te sudjeluje u usklajivanju i dogovaranju takvog doprinosu s međunarodnim organizacijama, partnerskim zemljama i zemljama primateljicama.

OBILJEŽENA 20. GODIŠNICA VRO MASLENICA

"Dvadeset godina nakon operacije Maslenica Hrvatska je bolja država, slobodna i demokratska i ima potencijala biti važan faktor u Europi", kazao je u svom obraćanju predsjednik RH i vrhovni zapovjednik OSRH Ivo Josipović

Svečanom akademijom u zadarskom HNK-u kojoj su nazočili najviši državni i vojni dužnosnici, 22. siječnja obilježena je 20. godišnjica vojno-redarstvene operacije Maslenica.

Središnjoj svečanosti prethodilo je polaganje vjenaca i odavanje počasti svim poginulim hrvatskim braniteljima u operaciji ispod središnjeg križa na zadarskom gradskom groblju te na spomen-obilježju 3. bojne 4. gbr Imotski Sokolovi u Zadru. Vijence su zajedno položili predsjednik RH dr. Ivo Josipović, predsjednik Hrvatskog sabora Josip Leko i predsjednik Vlade RH Zoran Milanović, potom izaslanstvo Glavnog stožera OSRH na čelu s general-pukovnikom Dragom Lovrićem, izaslanstva Zadarske županije i grada Zadra, generali Ante Gotovina i Damir Krstičević te predstavnici braniteljskih udruga.

Svečanoj akademiji uz spomenute visoke državne dužnosnike nazočili

SA SVAKOM POBJEDOM RAS

Vesna PINTARIĆ, Svemirka MIOČIĆ, snimio Davor KIRIN

Počast poginulima odali su i generali Ante Gotovina i Damir Krstičević

su i ministri obrane, unutarnjih poslova i branitelja, Ante Kotromanović, Ranko Ostojić i Predrag Matić, saborski zastupnici, predstavnici županije i grada, ratni zapovjednik VRO Maslenica general Ante Gotovina i drugi uzvanici. Tom je prigodom prikazan film Bernarda Kotlara s autentičnim snimkama iz operacije Maslenica, a zatim su se skupu obratili najviši uzvanici.

Župan Zadarske županije Stipe Zrilić istaknuo je kako je VRO Maslenica bila jedna od težih i značajnijih operacija Domovinskog rata, a njezino se značenje ogleda u moralnoj snazi koju je dala stanovnicima ovog područja ali i cijeloj Hrvatskoj, te je stvorila uvjete za ponovno prometno povezivanje hrvatskog sjevera i juga. Premijer Žoran Milanović kazao je kako je ova operacija bila početak kraja Domovinskog rata te kako ta pobeda nije bila samo trijumf branitelja već i trijumf hrvatske države. Osvrnuvši se na važnost oslobađajuće presude hrvatskim generalima Anti Gotovini i Mladenu Markaču ocijenio je kako je tom presudom Hrvatska oslobođena odgovornosti te je potvrđila da je išla pravim putem. Najavio je kako će se na isti način Republika Hrvatska savjesno preuzevši svoje obveze, ponašati i u Europi te dodao: "Pozivam sve da gradimo uspješnu, otvorenu i samosvjesnu državu."

Zahvalu svim hrvatskim braniteljima na uspješnoj provedbi operacije uputio je i predsjednik Hrvatskog sabora Josip Leko

"OPERACIJA MASLENICA BUDI ASOCIJACIJE NA PONOS, USPJEH, DOMOLJUBLJE I ODLUČNOST BRANITELJA, NO HRVATSU DANAS ČEKAJU NOVI IZAZOVI," KAZAO JE PREDSJEDNIK IVO JOSIPOVIĆ ISTAKNUVŠI DA NOVI NARASTAJI IMAJU ZADAĆU UČINITI HRVATSU USPJEŠNOM, ŽEMLJOM MIRA I DEMOKRACIJE, LJUDSKIH PRAVA, POŠTENJA I PRAVEDNOSTI, UČINITI JE DRŽAVOM KOJA SVIM SVOJIM GRAĐANIMA JAMČI BOLJU BUDUĆNOST

STAO JE I UGLED HRVATSKE

OBILJEŽENA 20. GODIŠNICA VRO MASLENICA

Vijence su u spomen na poginule položila najviša državna izaslanstva

hrvatske budućnosti", poručio je Leko. "Dvadeset godina nakon operacije Maslenica Hrvatska je bolja država, slobodna i demokratska i ima potencijala biti važan faktor u Europi", kazao je u svom obraćanju predsjednik RH i vrhovni zapovjednik OSRH Ivo Josipović istaknuvši kako operacija Maslenica budi asocijacije na ponos, uspjeh, domoljublje i odlučnost branitelja. "Hrvatsku danas čekaju novi izazovi. Novi naraštaji imaju zadaću učiniti Hrvatsku uspješnom, zemljom mira i demokracije, ljudskih prava, poštenja i pravednosti, učiniti je državom koja svim svojim građanima jamči bolju budućnost", kazao je Predsjednik.

Središnja proslava obilježavanja VRO Maslenica završila je nastupom Orkestra OSRH i klapa HRM "Sveti Juraj". ■

istaknuvši kako su oni pokazali snagu i odlučnost te osigurali slobodnu i europsku Hrvatsku. "Sa svakim vašim uspjehom rastao je i uspjeh Republike Hrvatske. Hrvatska se izborila i zasluzila da se razvije po najvišim standardima Europe i svijeta. Moramo pokazati da smo jedinstveni na tom putu, a Domovinski rat mora ostati najbolja učiteljica

na njegovu doprinosu hrvatskoj kulturnoj baštini istaknuvši kako su izloženi radovi neponovljivi dokument vremena i slavnih dana Domovinskog rata. Podsjetio je i na ratni put generala Feldija, koji je i sam bio sudionik operacije Maslenica, ali i na nadahnuti i predani umjetnički rad, kako je istaknuo, "umjetnika i ratnika". Izloženo je četrdesetak crteža, skica i portreta u tehniци grafita i olovke, a izrađenih prema sjećanju autora i tematski vezanih za događaje i slijednike Domovinskog rata.

Autor je u osvrtu na svoj rad rekao je kako su tijekom službovanja nastale brojne skice i crteži, a dio skica postale su i slike u tehnići akvarela ili ulja na platnu. Za vrijeme Domovinskog rata prestao je slikati, ne

Program obilježavanja 20. godišnjice vojno-redarstvene operacije Maslenica 21. siječnja započeo je mimohodom pripadnika ratnih postrojbi, sudionika operacije Maslenica sa zadarskog područja, stvarom jezgrom grada Zadra. Potom je u crkvi sv. Šime služena misa, a euharistijsku službu predvodio je kancelar zadarske nadbiskupije don Josip Lenkić. Potom je u sklopu obilježavanja godišnjice u Kneževoj palači otvorena izložba crteža i skica pod nazivom "Ratna priča" autora general-pukovnika u mirovini Franje Feldija. Izložbu je otvorio izaslanik načelnika Glavnog stožera OSRH kontraadmiral Ante Urlić, a otvaranju su nazočili župan Zadarske županije Stipe Zrilić, zadarski gradonačelnik Zvonimir Vrančić, saborski zastupnici, predstavnici udruge branitelja Domovinskog rata te brojni građani. Otvarajući izložbu kontraadmiral Urlić zahvalio je generalu Feldiju

RATNI ZAPOVJEDNIK OPERACIJE MASLENICA GENERAL ANTE GOTOVINA

"Operacija Maslenica spojila je sjever i jug naše domovine i to nam je bio cilj. Bila je to akcija koja nas je usmjerila dalje. Donijela nam je također niz iskustava koja su nam omogućila da jačamo naše Oružane snage. To se očitovalo kroz niz operacija poslije, kroz sve bitke koje su slijedile do konačnog oslobođenja naše domovine. Pokazalo se da smo dobro radili i naposljetku došli do konačne pobjede i slobode."

MINISTAR OBRANE ANTE KOTROMANOVIĆ

Ovo je za sve nas koji smo bili pripadnici Hrvatske vojske vrlo emotivan trenutak, kazao je ministar Kotromanović, izrazivši zadovoljstvo što je na svečanosti bio i general Ante Gotovina, jedan od zapovjednika operacije. "VRO Maslenica je bila iznimno važna jer je tijekom nje oslobođena i HE Peruča, čije je rušenje brane bio strašan zločin", kazao je ministar.

Dr. sc. Ante Nazor održao je predavanje o političkim prilikama uoči VRO Maslenica

želeći na platno prenosići ratna razaranja i strahote. Uz skice akcija i operacija Hrvatske vojske, nastali su i portreti heroja, njegovih suboraca iz Domovinskog rata, Blage Zadre, Andrije Matijaša Pauka, Damira Tomljanovića Gavrana, Josipa Jovića... Od umirovljenja 2002. godine intenzivira slikarsku aktivnost, slikajući nove, ali obnavljajući i mnoge ranije skicirane motive koji se mogu vidjeti na ovoj izložbi. Izložba će se moći razgledati u sljedeća dva mjeseca i ujedno je dopuna nastavnom programu povijesti osnovnih i srednjih škola zadarskog područja.

U istom je prostoru predstavljena i knjiga "Samostalni vod umjetnika" autora Tomislava Marijana Bilosića, kao i izložba fotografija raznih autora nastalih tijekom Domovinskog rata na prostoru Zadarske županije. U sklopu obilježavanja predstavljen je i projekt kreativne radionice - Maslenica '93, literarnih i videoradova učenika osnovnih i srednjih škola. Također ravnatelj Hrvatskog memorijalno-dokumentacijskog centra Domovinskog rata dr. Ante Nazor održao je iznimno zanimljivo i povijesnim dokumentima potkrijepljeno predavanje o političkim prilikama u Hrvatskoj uoči operacije Maslenica.

Domagoj VLAHOVIĆ, snimio Tomislav BRANDT

20. GODIŠNICA AKCIJE “PERUČA”

U području postrojenja Hidroelektrane “Peruča” kod Sinja 27. siječnja održana je središnja svečanost obilježavanja 20. godišnjice akcije Hrvatske vojske “Peruča”. Akcijom je 27. i 28. siječnja 1993. oslobođeno područje brane i šireg teritorija izvan nje. Svečanost je počela polaganjem vjenaca i paljenjem svjeća na spomeniku poginulom hrvatskom branitelju u akciji Anti Buljanu. Uz članove obitelji, počast poginulom odali su predsjednik RH Ivo Josipović, ministar obrane Ante Kotromanović, ministar branitelja Predrag Matić, zamjenik ministra unutarnjih poslova Evelin Tonković, načelnik GS OSRH general-pukovnik Drago Lovrić, umirovljeni general OSRH Ante Gotovina, predstavnici braniteljskih i udruga proizišlih iz Domovinskog rata, lokalne uprave, Hrvatske elektroprivrede i drugi. Uime organizatora nazočne su pozdravili predsjednik Udruge hrvatskih branitelja Veterani 126. sinjske brigade Boško Vladović i načelnik općine Hrvace Dinko Bošnjak. Tijekom svečanosti predsjednik Josipović odlikovao je Redom kneza Domagoja s ogrlicom britanskog umirovljenog brigadira Marka Nicholasa Graya. On je kao vojni promatrač UNPROFOR-a nekoliko mjeseci prije akcije otvorio sigurnosni ispust brane i tako pridonio sprečavanju njezina potpunog razaranja, koje je pokušao neprijatelj, što bi uzrokovalo katastrofu s ljudskim žrtvama, te ekološkom i materijalnom štetom. Redom hrvatskog pletera Predsjednik je odlikovao hrvatskog branitelja Ivana Buljana, pripadnika HV-a kojeg su neprijateljske postrojbe zarobile u akciji, a u kratkom je obraćanju akciju “Peruča” nazvao uspješnom, sjajnom, hrabrom

i junačkom. Zahvalio je odlikovanim, ali i svim hrvatskim braniteljima koji su u Domovinskom ratu pridonijeli slobodi i neovisnosti Hrvatske. Zapovjednik akcije “Peruča” Zdravko Škarpa podsjetio je da akcija nije bila planirana, ali je bila odgovor hrvatskih branitelja na neprijateljski pokušaj okupacije tadašnje ružičaste zone, koja bi dovela do neposredne ugroze Sinja i okoline. Zahvaljujući akciji, neprijatelj je potjeran desetak kilometara prema Kninu, prognanici su se vratili kućama, a hrvatski je vojnik opet pokazao da je spremam obraniti svoju domovinu. ■

Zapovjednik akcije “Peruča” Zdravko Škarpa podsjetio je da akcija nije bila planirana, ali je bila odgovor hrvatskih branitelja na neprijateljski pokušaj okupacije tadašnje ružičaste zone, koja bi dovela do neposredne ugroze Sinja i okoline. Zahvaljujući akciji, neprijatelj je potjeran desetak kilometara prema Kninu, prognanici su se vratili kućama, a hrvatski je vojnik opet pokazao da je spremam obraniti svoju domovinu...

Predsjednik Ivo Josipović odlikovao je Redom kneza Domagoja s ogrlicom britanskog umirovljenog brigadira Marka Nicholasa Graya. On je kao vojni promatrač UNPROFOR-a nekoliko mjeseci prije akcije otvorio sigurnosni ispust brane i tako pridonio sprečavanju njezina potpunog razaranja, koje je pokušao neprijatelj, što bi uzrokovalo katastrofu s ljudskim žrtvama, te ekološkom i materijalnom štetom.

OBALNA STRAŽA

UVIJEK U PRIPRAVNOSTI

ZRAČNA KOMPONENTA JEDNA JE OD NEZAMJENJIVIH SASTAVICA OBALNE STRAŽE. IZVIĐANJE, BRZ DOLAZAK NA POZICIJU, PRETRAŽIVANJE I SNIMANJE IZ ZRAKA SAMO SU NEKE OD AKTIVNOSTI ZRAČNIH SNAGA. ZRAČNA KOMPONENTA NAŠE OBALNE STRAŽE IZ SASTAVA JE ESKADRILE AVIONA 93. ZB-A ZEMUNIK, U DEŽURSTVU SU UVIJEK DVije POSADE, A SVI SU PILOTI OBUČENI ZA LETENJE ZA OBALNU STRAŽU

Prošle su godine najviše letova po pozivu imali u srpnju, više od 30 sati. U pojedinim su akcijama bila angažirana i po tri zrakoplova. Posade su se preklapale, a piloti su se dobrovoljno javljali za odlazak na intervenciju. Zimi se najčešće traže ribari.

Leida PARLOV, snimio Tomislav BRANDT

Za učinkovitost Obalne straže važno je koordinirano i sinkronizirano djelovanje svih njezinih sastavnica. Zračna komponenta jedna je od nezamjenjivih sastavnica obalne straže svake zemlje. Izviđanje, brz dolazak na poziciju, pretraživanje i snimanje iz zraka samo su neke od aktivnosti zračnih snaga. Zračna komponenta naše Obalne straže iz sastava je Eskadrile aviona 93. ZB-a Žemunik. Iako su u dežurstvu dvije posade, svi su piloti, rekli su nam u Eskadrili, obučeni za letenje za Obalnu stražu. Leti se na Pilatusima PC-9.

Bojnik Nenad Hasnek, obnašatelj dužnosti zapovjednika Eskadrile, od prvog dana leti za potrebe Obalne straže. Napominje kako se prosvjećeno radi jedan let tjedno po unaprijed određenoj ruti. To je obvezno izviđanje, ali tu su i letovi po pozivu odnosno prema potrebi. Najviše ih ima tijekom ljeta, pogotovo u srpnju. "Povećan je promet na moru, ima puno turista koji izidu na more i po nepovoljnijim meteo uvjetima tako da imamo dosta intervencija. Prije su nas dizali tek nakon dan-dva potrage, no unatrag dvije godine ta se praksa promjenila. Zovu nas odmah nakon dojave i mislim da je to puno učinkovitije," kaže bojnik Hasnek te dodaje kako je na moru najviše intervencija kad je bura. "Sad već sa sigurnošću možemo reći, pogotovo ako je ljeto, da će biti intervencija kad je bura tako da smo već unaprijed u pripravnosti. Ima dosta turista koji nisu vični moru i svjesni jačine i opasnosti bure," dodao je bojnik Hasnek.

I prošle su godine najviše letova po pozivu imali u srpnju, više od 30 sati. U pojedinim su akcijama bila angažirana i po tri zrakoplova. Posade su se preklapale, a piloti su se dobrovoljno javljali za odlazak na intervenciju. Zimi se najčešće traže ribari.

Piloti nam kažu kako letenje za potrebe Obalne straže nije ni lakše ni teže od letenja za primjerice snage brzog odgovora, nego jednostavno ima svoje specifičnosti koje je potrebno sylada-

ti tijekom obuke. Riječ je niskom letenju iznad mora, u najrazličitijim meteo uvjetima koji se često brzo mijenjaju. Pilatusi, napominju, mogu letjeti u 95 posto slučajeva, jedino što ih ograničava magla je i vjetar od 35 do 40 čvorova. Brojne odluke, među ostalog i one o

metodi pretraživanja, treba donositi brzo.

Dvije su metode pretraživanja terena, paralelna i kvadratna, a koja će se primijeniti ovisi o području koje se pretražuje, situaciji na moru, morskim strujama te jačini i smjeru vjetra. Najzahtjevниje je i najteže pretraživanje na otvorenom moru jer nema orientira tako da je područje pretrage teže odrediti. Članovi posade najsrnetniji su kad potraga dobro završi i nema unesrećenih. Nažalost, to nije uvijek tako. Siluetu čovjeka u moru ponekad je iznimno teško uočiti, gotovo i nemoguće. No, napominje zapovjednik Eskadrile: "Mi uvijek dajemo sve od sebe. Nikad se nije dogodilo da se zadača nije odradila ili da je netko bio nedostupan. Želja da se nekom pomogne, spasi život, na prvom nam je mjestu."

Uvijek su u stanju pripravnosti. Za vidnog dijela dana mogu poletjeti u roku od pola sata. Prednost im je i to što im je matična luka Zadar. Prema riječima bojnika Hasneka, iz Zadra i do najudaljenije točke našeg mora mogu doći u roku od pola sata odnosno s pripremom su na bilo kojem dijelu Jadrana za jedan sat. Ako se nešto dogodi noću, polijeće se u samo svitanje.

**Bojnik Nenad Hasnek, o.d.
zapovjednika Eskadrile, od
prvog dana leti za potrebe
Obalne straže**

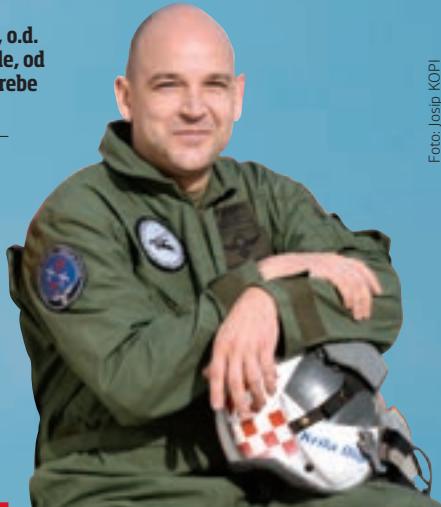

Foto: Josip KOPI

Dvije su metode pretraživanja terena, paralelna i kvadratna, a koja će se primijeniti ovisi o području koje se pretražuje, situaciji na moru, morskim strujama te jačini i smjeru vjetra. Najzahtjevni je i najteže pretraživanje na otvorenom moru jer nema orientira tako da je područje pretrage teže odrediti

Puno je toga što se na moru može uočiti jedino iz zraka. Zračne snage vrlo su često prve koje drugim sastavnicama Obalne straže, s kojima prema riječima pripadnika odlično surađuju, šalju informacije neovisno o tome je li riječ o nesreći na moru, ekološkom incidentu, kršenju zakona odnosno o svim prekršajima i nepravilnostima za čije je rješavanje nadležna Obalna straža. Upravo sve naprijed navedeno čini je postrojbom od nacionalnog interesa. ■

Foto: Davor KIRIN

Piloti natporučnik Miroslav Pemic i poručnik Goran Grgić ističu kako letenje za potrebe Obalne straže nije ni lakše ni teže od letenja za primjerice snage brzog odgovora, nego jednostavno ima svoje specifičnosti

Žene su u Domovinskom ratu odigrale veliku ulogu u ostvarivanju sna o samostalnoj Hrvatskoj. Prema podacima Ministarstva branitelja u Domovinskom je ratu sudjelovalo 23 080 žena. Taj se broj odnosi na sveukupni broj žena koji je na bilo koji način sudjelovao u ratu, dok se za borbeni sektor navodi broj od 14 194 osobe koji, iako se čini mali u odnosu na broj muškaraca sudionika Domovinskog rata, svakako nije zanemariv...

Žene sudionice ratnih zbivanja nisu nepoznanica u svijetu. Povijest obiluje primjerima žena koje su sudjelovale u raznim sukobima i bitkama, počevši od antike pa sve do današnjih dana. Vojna povijest puna je primjera žena ratnica kao Amazonke, Ivane Orleanske, pa sve do žena u II. svjetskom ratu. Prve žene koje su sudjelovale u ratovima bile su prorušene u muškarce da bi mogle sudjelovati u bitkama. Dakako tek u 20. stoljeću postoji više primjera o ženama koje se bore uz bok muškarcima. Žene su sudjelovale u gerilskim ratovima (Vijetnam, Južna Afrika, Cipar, Argentina) a velik broj i u II. svjetskom ratu, pa se raspolaze s brojkom od nekih 800 000 žena koje su sudjelovale na strani Crvene armije. Primjerima žena ratnica obiluje i hrvatska povijest no isto kao i u drugim zemljama tek od 20. stoljeća o njima ima više informacija. U vrijeme II. svjetskog rata, žene se u Hrvatskoj formiraju u AFŽ.

U DOMOVINSKOM RATU 23 080 ŽENA

Žene u Domovinskom ratu odigrale su veliku ulogu u ostvarivanju sna o samostalnoj Hrvatskoj. Prema podacima Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti (MOBMS) u Domovinskom je ratu sudjelovalo 23 080 žena. Taj se broj odnosi na sveukupni broj žena koji je na bilo koji način sudjelovao u ratu, dok se za borbeni sektor navodi broj od 14 194 osobe koji, iako se čini mali u odnosu na broj muškaraca sudionika Domovinskog rata, svakako nije zanemariv.

ŽENE U DOM

Žene za razliku od muškaraca nisu imale vojnu obvezu u nekadašnjoj JNA pa nisu imale ni predznanje o ratu, pravilima ratovanja, niti o bilo čemu vezano uz rat. U Domovinskom ratu poginulo je 117 žena.

Za ovaj članak korišteni su intervju s osam žena koje su sudjelovale na razne načine u ratu te time dale svoj doprinos. Intervjuirane žene su uglavnom započele svoj ratni put na bojištu zapadne Slavonije, a završile su ga najvećom hrvatskom vojno-redarstvenom operacijom Olujom. Bile su aktivne na svim poljima, od aktivnog sastava u sklopu raznih brigada, pukovnija i desetina, do saniteta i prehrane vojnika. Sve su one imale točno određenu zadaću koju su morale izvršiti.

Svaka žena ima svoju priču, no sam početak, tj. odgovor na pitanje zašto su isle u rat glasio je više-manje isto. Žene

odlaze u rat jer netko napada, netko ulazi u njihov dom, njihovo dvorište, netko ubija civile, a njihovi prijatelji, braća, očevi odlaze na bojište. Intervjuirane su podijeljene u dvije kategorije: djevojke od 18 do 29 godina i žene od 36 do 44 godine. Bitno je napomenuti da su pripadnice 2. kategorije prije odlaska u rat bile u braku, te su imale djecu koju su ostavile kod kuće da bi pošle u rat.

ZAŠTO ŽENE ODLAZE U RAT?

Riječ je o običnim djevojkama za koje možemo reći da je uz domoljublje jedan od razloga odlaska u rat, bio društvo i prijatelji. To je lako shvatljivo uvezši u obzir njihovu mladost. Ipak, važniji razlog koji navode i mlađe i starije žene jest da su isle srcem. Isle su braniti svoj dom i po cijenu svog života. Verica ističe i ljutnju, ljutnju na JNA koju smo mi

Tekst koji donosimo svojevrsni je sažetak magistarskog rada Izabele Jakarić Vonić mag. hist. U Domovinskom je ratu, napominje, sudjelovalo iznimno veliki broj žena, no do sada tu temu nitko nije sustavno istraživao. Izvor su joj bila svjedočenja žena, uglavnom s područja zapadne Slavonije, koje su bile na zapadno-slavonskom bojištu ali i na drugim bojištima u Hrvatskoj. U magistarskom je radu težiste stavila na odnos žena i muškaraca, njihovoj obuci, prehrani, osobnoj higijeni, ratovanju i posljedicama koje je sudjelovanje u Domovinskom ratu ostavilo na njihov život. "Bilo je jako emotivno. Sugovornicama je bilo drago što su mogle s nekim podijeliti svoju priču. Divim im se. Hrvatsku su isle braniti srcem i svojevrsni su mi uzor u životu."

Na drugoj je godini doktorskog studija i namjerava doktorirati na istu temu, ali bi obuhvatila sva područja na kojima su u Domovinskom ratu žene bile aktivne.

Izabela JAKARIĆ VONIĆ, snimio Željko GAŠPAROVIĆ

selo, grad... U različito su vrijeme ušle u vojsku. Njihova prijava počinje u ljeto 1991. godine, no tek od rujna i listopada primljene su u vojsku bez ikakvih problema.

PRIHVAĆANJE MUŠKIH KOLEGA

Prijava žena u dragovoljce izazivala je u početku čuđenje i nesnalaženje, no iako je u početku bilo problema s pronađenjem radnog mjeseta, s vremenom su i oni nestajali. Svaka od intervjuiranih žena u svojoj je postrojbi sudbinu dijelila s jednom ili dvije žene. Iako okružene muškarcima sve ističu kako su odnosi bili fer i korektni, bili su ratni prijatelji. Nije bilo razlika, odnosili su se s poštovanjem i prijateljstvom. Možda se razlog krio u tome što su na terenu postali i živjeli kao obitelj. Upravo tu posebnu

odmorit... u tim smo okolnostima jako brinuli jedni za druge... iskreno i otvorena srca.

PROBLEMI S ODORAMA, OBUKOM I SKROMNIM UVJETIMA NA BOJIŠTU

Poseban problem bila im je odora. Neke od naših ispitanica su je same kupile, neke i duže vrijeme čekale da je dobiju ili je nekako prilagodile unatoč prevelikom broju no najveći su problem ipak bile čizme malih brojeva. Problemi s odorama i čizmama bili su sasvim razumljivi jer do tada nije bilo predviđeno da žena bude vojnik pa stoga nije bilo ni prikladne obuće ni odjeće za njih.

Što se tiče obuke, za nju nije bilo vremena. Rat je bio u punom jeku kada su se dragovoljno prijavile, pa se iskustvo stjecalo u hodu i brzini. Ljiljana se prisjeća kako joj je u sklopu 83. samostalnog zagrebačkog bataljuna, čija je bila pripadnica, obuka trajala svega tri dana u kojoj je trebala svladati osnove vojne strategije, pucanje iz trka, u ležećem položaju... a odvijala se uglavnom u spavaonici... Učile su od kolega i u predahu borbi. Ljiljana ističe da je o minsko-eksplozivnim sredstvima ponešto naučila samo zahvaljujući dečkim s kojima je bila. Mnoge su tek mjesecima nakon dolaska u postrojbu imale priliku proći neki

OVINSKOM RATU

financirali, a ona je tada radila protiv nas. Ona početkom rata dolazi u Novu Gradišku kod roditelja. Noćima je, kaže, sjedila pred kućom i osluškivala zvukove koji su dopirali s bojišta i sirene hitne pomoći. Nešto ju je vuklo na teren. Ljiljana dodaje: Kad bi se realno vratila u to stanje u to primarno emotivno stanje, koje vas dovodi negdje, to je odluka srca ne pameti...

Svaka ispitница navodi neke osobne razloge po kojima su postale svjesne da je rat zaista počeo, vezane ili uz odlazak na bojište nekog iz obitelji, ulice, naseљa... ili neprijateljske napade na njihovo

povezanost u postrojbi ističu sve ispitnice. Ljiljana kaže: Bili smo bliži nego obitelj, dijelili smo posebno iskustvo. Odgovor za to možda jest u činjenici da su muškim kolegama žene bile asocijacije na majke, prihvativši i ulogu da ih čuvaju i brinu o njima. Same su više puta spomenule da su u kriznim situacijama upravo one ostale čvrsto stajati na nogama. Možemo zaključiti da je u ratnim uvjetima solidarnost u grupi bila jača od rodnih razlika. Možda je to najbolje sažela Verica rekavši kako je ipak najvažnije bilo da smo živi, da si nešto pojemo i uspijemo se malo

Hrvatska historiografija nije se bavila pitanjem žena u Domovinskom ratu. Značajnije se ovom problematikom bavila Marija Slišković iz Udruge Žene iz Domovinskog rata te je dosad u sklopu Udruge objavljeno osam knjiga koje se bave ženama u Domovinskom ratu pod nazivom Snaga ljubavi - ciniti dobro. Te su knjige vrijedno memoarsko gradivo koje može biti od velike koristi za znanstvena istraživanja

ubrzani oblik vojnog osposobljavanja. Higijena je u početku bila veliki problem. Na ratištu naravno nisu postojali često ni osnovni higijenski uvjeti a snalažile su se, kažu naše ispitanice, na razne načine. Ana K. se prisjeća kad nije bilo tople vode grijali bi je u loncima, a kad je nije bilo uopće, razbijali smo led u potoku i grijali ga da se možemo okupati. I mineralna voda bila je dobra kada nije bilo obične. Čak su mi za jedan Božić dečki zajednički kupili lavor za kupanje.

PONOS NA USPOMENE

Marija ističe svoj ponos zbog sudjelovanja u Domovinskom ratu iako sama za sebe kaže da je tek mali kamenčić u mosaiku stvaranja hrvatske države. Dati dio sebe i ne znati kako će rat završiti svima nama je na čast i hvalu. Nije toliko ni bitno na kojem su položaju bile, dale su svoj maksimum i to im nitko ne može oduzeti, slažu se naše ispitanice. Danica bi istog trenutka ponovila. Domoljublje koje ih je odvelo u rat ništa manje nije ni danas. A na ono kroz što su prošle s ponosom nose uspomene iako ih ne spominju često. Umrjesto zaključka, ostaje za povijest činjenica o njihovoj hrabrosti i nesebičnosti, odlučnosti i ljubavi prema domovini zbog koje su i vlastite obitelji stavile u drugi plan. U rat su isle srcem i željom da pridonesu obrani i oslobođanju okupirane i napadnute domovine te stoga njihovu ulogu i žrtvu u Domovinskom ratu ne smijemo zaboraviti. U hrvatskoj znanstvenoj historiografiji žene u Domovinskom ratu tek su djelomično obrađene pa vjerujemo kako će i ovaj tekst poslužiti nekom budućem istraživanju ove tematike. ■

MISIJA ISAF

Jedna od temeljnih zadaća ovog mješovitog tima, koji uz pripadnike OSRH čine četiri pripadnika MUP-a RH te dva pripadnika Uprave policije Crne Gore, jest pružanje potpore i asistiranje u razumijevanju i implementaciji policijskih zadaća. Poveznica su između Policijske uprave provincije Balkh i struktura ISAF-a, a afghanistanskim kolegama pomažu u planiranju te im pružaju savjete u provedbi zadaća unutar operacije ISAF...

Prvi hrvatski policijski savjetnički tim naslijednik je bivših sastavnica POMLT timova (policijskih mentorskih timova), ima 22 pripadnika i smješteni su u hrvatskom kampu "Croatia", Mike Spann, u blizini grada Mazar-e-Sharifa na sjeveru Afganistana. Njihova je zadaća veoma složena, naime oni su savjetnici afghanistanske civilne policije, a u skladu s programskim smjernicama afghanistanskog Ministarstva unutarnjih poslova. Savjetovanje provode na svim funkcionalnim područjima unutar djelokruga rada Zapovjedništva policije za provinciju Balkh.

Jedna od temeljnih zadaća ovoga mješovitoga tima, koji uz pripadnike OSRH čine četiri pripadnika MUP-a RH te dva pripadnika Uprave policije Crne Gore, jest pružanje potpore i asistiranje u razumijevanju i implementaciji policijskih zadaća. Poveznica su i ujedno koordinacijsko tijelo između Policijske uprave provincije Balkh i strukture ISAF-a, afghanistanskim kolegama pomažu u planiranju te im pružaju savjete u provedbi zadaća unutar operacije ISAF.

U PRIPREMI NAPREDNI TEČAJ VOJNE TOPOGRAFIJE

U djelokrugu rada policijske uprave provincije Balkh nalazi se šesnaest policijskih zapovjedništava na razini distrikata te devet policijskih stanica unutar grada Mazar-e-Sharifa. Na čelu uprave je general-bojnik Mohammad Salem Ahasas, a njegov je savjetnik zapovjednik PAT-a, satnik Davor Perak, kojemu je ovo već četvrta misija i njegovo iskustvo je neupitno. Bio je pripadnik drugog hrvatskog kontingenta još 2003. godine pa kaže kako se Afganistan prilično promjenio od toga vremena, vidljiv je napredak u infrastrukturi, u radu vojske i policije,

puno je sredstava i rada uložio ISAF i međunarodna zajednica. Osim savjetničke uloge, koja je ovom timu primarna zadaća, oni afghanistanskim kolegama pružaju puno više od savjetovanja. Naime upravo je u pripremi napredni tečaj vojne topografije, koji je nadogradnja na nedavno provedeni osnovni tečaj. Tečaj će naši časnici i dočasnici provesti na osobni zahtjev generala Ahasa, budući da je neophodno da i civilna policija stekne znanja o vojnoj topografiji. Nadnarednik Krešimir Zrnić, provoditelj tečaja, pojašnjava da će se tečaj provesti radi koordinacije i kompatibilnosti policijskih snaga i vojske jer oni zajednički provode operacije. Trajat će četiri do pet tjedana, nastava će se održavati tri puta tjedno po dva sata s dvanaest najboljih polaznika s osnovnog tečaja.

PRVI HRVATSKI SAVJETNIČ

Prvi hrvatski policijski savjetnički tim naslijednik je bivših sastavnica POMLT timova (policijskih mentorskih timova), ima 22 pripadnika i smješteni su u hrvatskom kampu "Croatia", Mike Spann, u blizini grada Mazar-e-Sharifa. Oni su savjetnici afghanistanske civilne policije, a savjetovanje provode na svim funkcionalnim područjima unutar djelokruga rada Zapovjedništva policije za provinciju Balkh

Osnovni tečaj bavio se određivanjem koordinata po UTM sustavu, određivanjem udaljenosti između točaka, dok će na ovom naprednom polaznici steći znanja o detaljima karte, određivanju mjestra na kojima je moguće uspostaviti nadzorne točke, što znače simboli na karti te rad s prozirnicama. Vrhunac tečaja bit će planiranje operacije. Kako se afghanistanski policijci zasad ne koriste kartama u svom radu, ovo će biti svojevrsna modernizacija i unapređivanje njihova rada jer će naučiti kako primjeniti vojnu topografiju za planiranje ruta za ophodnju i njihov prikaz na planu grada. Ako polaznici uspješno sveladaju ovaj dio te pokažu interes za daljnju nadogradnju, provest će se i obuka za rad na GPS-u. Na ovaj

Silvia FILOŠEVIĆ

POLICIJSKI ČKI TIM

tečaj nadovezat će se i tečaj radiokomunikacija.

ZA NAŠE ČASNIKE SAMO RIJEČI POHVALE

Koliko afganistanski policajci cijene naše časnike i dočasnike, pokazao je general Ahasas pozivom našem timu da mu se pridruži u obilasku policijskih postaja u distrikta Hayratan i Kaldar, na samoj granici s Uzbekistanom gdje je priređena dodjela pohvala i nagrada najboljim policijcima. U Kaldaru je vrlo moderno opremljena policijska postaja, kažu naši pripadnici, a zapovjedni kadaš iznimno je ospozobljen. General Ahasas tom je prilikom satniku Peraku darovao tradicionalnu afganistsku nošnju, kao izraz zahvalnosti za vrhunsku su-

radnju, a satnik Perak pridružio mu se i kod podjele pohvala te na sastanku sa zapovjednikom postaje i njegovim suradnicima. Velika je to čast koja je iskazana jednom hrvatskom časniku, a i zbog poziva na sastanak lokalnih poglavara, takozvanu šuru gdje su se sastali civilni predstavnici distrikta, guverner i ostali dužnosnici.

General je osobno potvrdio kako mu je iznimna čast raditi s Hrvatima, kako s ovim tako i s prijašnjim timovima, za naše časnike ima samo riječi pohvale, a doprinos hrvatskih Oružanih snaga i Republike Hrvatske u Afganistanu neizmjerno cijeni. Smatra da su naši pripadnici dali iznimani doprinos razvoju i unapređenju policije koja je u budućnosti i više nego spremna samostalno provoditi zadaće. General Ahasas ističe i kako su u njegovoj provinciji zaposlene i sedamdeset i tri žene koje uglavnom rade na borbi protiv nasilja nad ženama, imaju izvrstan odnos sa svojim kolegama, a cilj im je zaposliti ih još više. Upravo pri nedavnu posjetu distriktu Kaldar, pohvaljena je i nagrađena i jedna policijka za koju kaže da je vrlo dobra u svom poslu te da je u posljednjih nekoliko godina učinjen znatan pomak u odnosu prema ženama.

Dojmove o radu u misiji podijelio je s nama i viši policijski inspektor Dean Čadonić, pripadnik MUP-a koji je ujedno i voditelj policijskog dijela kontingenta i kojemu je ovo prva misija. Kaže kako se s pripadnicima oružanih snaga izvrsno slažu, suradnja je na visokoj razini, a nadopunjaju se razmjenom znanja i vještina koje posjeduju i jedni i drugi. Njihova je zadaća da u vojni dio tima implementiraju komponentu civilne policije, savjetuju afga-

**General-bojnik
Mohammad Salem
Ahasas ističe kako mu je iznimna čast raditi s Hrvatima, kako s ovim tako i s prijašnjim timovima, za naše časnike ima samo riječi pohvale, a doprinos hrvatskih Oružanih snaga i Republike Hrvatske u Afganistanu neizmjerno cijeni**

nistanske kolege i daju svoj doprinos što boljem funkciranju, kako tima tako i afganistanske policije za koju kaže da su vrlo kooperativni, žele učiti i rado primaju njihove savjete. Spособni su za samostalno obavljanje policijskog posla, a radeći s našim timom vide na koji način mogu i bolje funkcionirati.

Po ko zna koji put uvjerili smo se da Hrvati u Afganistanu zaista rade dobar posao, a na taj način i Hrvatsku predstavljaju u najboljem svjetlu kao vjerdostojnog saveznika u misiji ISAF. Ne ističući nikoga posebno, prvi policijski savjetnički tim u cijelosti je posvećen svojim zadaćama koje ovdje odraduju vrhunski i u punom smislu te riječi ovdje su pravi tim. ■

VIJESTI IZ OSRH

Njemački VIZ u Zemuniku

Njemački vojni izaslanik pukovnik Jörg Rauber posjetio je 24. siječnja vojarnu "Zemunik" gdje ga je primio zapovjednik 93. zrakoplovne baze HRZ i PZO pukovnik Karol Lučan. Riječ je o nastupnom posjetu pukovnika Raubera postrojbama Oružanih snaga RH u sklopu kojeg se upoznaje sa zapovjednim kadrom te zadaćama i misijama postrojbi kako bi se bilateralna suradnja njemačkih i hrvatskih oružanih snaga i dalje razvijala u partnerskom i prijateljskom ozračju.

Tijekom boravka u Zemuniku pukovnik Rauber posjetio je sve sastavnice zrakoplovne baze, a zanimljivost je kako su pukovnici Lučan i Rauber bili polaznici zadnjeg naraštaja Ratne škole "Ban Josip Jelačić". Posebno je zanimanje gost iskazao za model školovanja hrvatskih vojnih pilota kao i aktivnosti koje hrvatske eskadre provode u međunarodnoj suradnji u obuci i provedbi međunarodnih mirovnih misija.

Njemački vojni izaslanik obišao je i Središte za obuku HRZ i PZO "Rudolf Perešin" gdje mu je domaćin bio zapovjednik postrojbe brigadir Dragan Oljica.

M.KARAČIĆ

PROBIJANJE SNJEŽNIH NANOSA KOD SLUNJA

Pripadnici Oružanih snaga RHs inženjerijskim strojevima upućeni su 19. siječnja na područje grada Slunja, kako bi pružili potporu jedinicama lokalne uprave u otklanjanju posljedica vremenske nepogode izazvane velikim količinama snijega i probijanju snježnih nanosa na seoskim putovima. Angažirana su dva radna stroja (kombinirka i dozer) s osposobljenim rukovateljima, pripadnicima OSRH koji su na teren upućeni iz karlovačke vojarne "Kamensko". Aktivnosti OSRH na slunjskom području provode se na temelju suglasnosti ministra obrane Ante Kotromanića, a sukladno zahtjevu i u koordinaciji s Državnom upravom za zaštitu i spašavanje i lokalnom upravom.

OJI

Tečaj za nadzor i upravljanje zračnim prostorom

U Središtu za obuku HRZ i PZO "Rudolf Perešin" od 14. do 18.siječnja prvi je put održan tečaj Konzola sustava MASE u sustavu NATINAMDS. Riječ je višenamjenskom računalnom sustavu za nadzor i upravljanje zračnim prostorom u integriranom NATO sustavu zračne obrane (NATINAMDS). Ovim se sustavom između ostalog dobiva i uvid u stanje zrakoplovnih snaga te omogućava simulacija različitih situacija u zračnom prostoru. Polaznici obuke, pripadnici Združenog operativnog središta Glavnog stožera Oružanih snaga RH, upoznali su se s izgledom, namjenom i funkcijama izdvojene konzole (MASE Remote Console) sustava MASE.

S. FERIĆ-ŽIVALJIĆ

1. NPCC u posjetu džamiji

U sklopu priprema za odlazak naših postrojbi u misiju ISAF u Afganistan pripadnici Vojne policije 21. HRVCON ISAF, sastavnice 1. NPCC (National Police Coordination Center) posjetili su 23. siječnja Islamski centar i Zagrebačku džamiju. Domaćini susreta i glavni predavači bili su imami mr. sc. Mirza ef. Mešić, imam džamije i mr.sc. Nermi ef. Batonić, voditelj kabineta muftije. Predavanje se temeljilo na temama o osnovama islama te prožetosti religije i plemeninskog mentaliteta ljudi u Afganistanu. Predavači su osobitu pozornost dali iskustvima i zapažanjima koje je imao muftija dr. Aziz ef. Hasanović koji je s načelnikom Glavnog stožera OSRH, general-pukovnikom Dragom

Lovrićem posjetio 16. prosinca 2012., sastavni će 20. hrvatskog kontingenta u operaciji ISAF koje su smještene u kampu Marmal na sjeveru Afganistana, u blizini grada Mazar-e-Sharifa. U sklopu sastavnice 1. NPCC-a s pripadnicima OSRH bili su i pripadnici Ministarstva unutarnjih poslova RH koji čine dio zajedničkog tima. Nakon završenog predavanja predavači su proveli naše vojnike kroz knjižnicu i muzej da bi na koncu svih ušli u molitveni dio džamije u kojem su viđeni osnovni dijelovi sakralnog dijela džamije te predstavljen nužan kodeks ponašanja prigodom eventualnog ulaska naših vojnika u džamiju u sklopu redovitih zadaća u Afganistanu.

M.Č.

**REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE**
objavljuje

**POZIV ZA UPIS
U VOJNU EVIDENCIJU**

Na temelju članka 30. i 31. Zakona o obrani (Narodne novine 33/02, 58/02 i 76/07 i 153/09) POZIVAMO SVE MUŠKE OSOBE HRVATSKE DRŽAVLJANE ROĐENE 1995. GODINE KAO I STARIJA GODIŠTA KOJI DO SADA NISU UPISANI U VOJNU EVIDENCIJU, da se radi upisa u vojnu evidenciju jave u Područni odsjek za poslove obrane prema mjestu prebivališta. Riječ je o redovitom godišnjem upisu u vojnu evidenciju, a sukladno Zakonu o obrani.

Ovisno o mjestu prebivališta i zakazanom terminu, upisi u evidenciju obavljaju se u odsjecima za poslove obrane, a prilikom dolaska pozvani muškarci moraju predočiti osobnu iskaznicu ili domovnicu i OIB.

Svi pozvani, bez obzira jesu li dobili pojedinačni poziv ili ne, obvezni su odazvati se, a eventualnu spriječenost trebaju javiti Područnom odsjeku za poslove obrane ili opravdati preko roditelja ili članova uže obitelji. Sukladno Zakonu o obrani, članak 64., stavak 2., na poziv su obvezni odazvati se i hrvatski državljeni koji borave u inozemstvu, u diplomatskoj misiji ili konzularnom uredu države u kojoj borave zbog uvođenja u vojnu evidenciju. Obveza upisa u vojnu evidenciju proizlazi iz Zakona o obrani uz napomenu kako je obveza služenja vojnog roka suspendirana odlukom Hrvatskog sabora.

Detaljnije informacije o upisima u vojnu evidenciju potražite na www.morh.hr.

OPĆINA JASENICE NAGRADILA BOJNU ZA LOGISTIČKU POTPORU ZzP-a

Bojni za opću logističku potporu, Zapovjedništva za potporu dodijeljena je godišnja nagrada općine Jasenice "Don Mate Nekić" za pruženu pomoć stanovnicima općine u dostavi vode tijekom ljetnih mjeseci 2012. godine. Nagrada je zahvala Bojni za iznimani doprinos i postignuća na području socijalnog i gospodarskog života u općini Jasenice, gdje je zbog dugotrajnih suša tijekom 2012. godine pružena potpora u dostavi vode obiteljskim i poljoprivrednim gospodarstvima tijekom travnja, kolovoza i rujna, kada su pripadnici postrojbe stanovnicima dostavili oko milijun litara vode. Nagradu je zapovjedniku Bojne, pukovniku Marinku Nekiću uručio predsjednik Općinskog vijeća Jasenica Martin Baričević na svečanoj sjednici Vijeća održanoj 19. siječnja u povodu Dana općine Jasenice. Svečanoj sjednici, uime Zapovjedništva za potporu, nazičio je i zapovjednik ZzP-a general-bojnik Mate Ostović. Godišnja se nagrada dodjeljuje fizičkoj ili pravnoj osobi za doprinos i postignuće od iznimnog značenja za općinu Jasenice iz područja gospodarstva, znanosti, kulture, zdravstva, socijalne skrbi, odgoja i obrazovanja, sporta, tehničke kulture, zaštite okoliša ili drugih djelatnosti.

OJI

Suradnja BSD-a i OS SAD-a

U vojarni Bojne za specijalna djelovanja "Drgomalj" u Delnicama od 14. do 17. siječnja u sklopu bilateralne vojne suradnje s Oružanim snagama SAD-a provedena je aktivnost "Procjena razvoja i ustrojavanja satnija za specijalna djelovanja (SOTG) BSD-a". Pripadnici BSD-a te predstavnici 10. SFG OS SAD-a na radnim sastancima dogovarali su uvjete za odvijanje zajedničke vojne obuke na prostoru Republike Hrvatske, odnosno na dislociranim lokacijama razmještaja Bojne. Težište na ovakvim zajedničkim susretima je obuka radi uspostave sustava vođenja i zapovijedanja, odnosno sustava zapovijedanja i nadzora (C2), obavještajnom radu, te

na razvoju i podizanju taktičko-tehničkih sposobnosti vodova za specijalna djelovanja (SOTU), stožernog osoblja kao i Bojne za specijalna djelovanja u cijelini. Tako je cilj i ove suradnje planiranje i izvođenje specijalnih operacija, odnosno izvođenje operacija u zračnom i kopnenom prostoru, te dostizanje pune operativne spremnosti postrojbe za djelovanje i izvršavanje zadataća u međunarodnom okruženju. Planirana zajednička vojna obuka provela bi se u Republici Hrvatskoj od 3. do 28. lipnja ove godine na prostorima vojarne "Drgomalj" i vojarne "Josip Jović" u Udbini.

OJI

OBUKA ZRAKOPLOVNIH TEHNIČARA ZA BELL 206 B

U Središtu za obuku HRZ i PZO "Rudolf Perešin" započela je obuka zrakoplovnih tehničara za helikopter Bell 206 B specijalnosti ZIM (zrakoplov i motor). Polaznici su pripadnici 93. zb i ovom će obukom dobiti potrebna znanja i vještine koja će im omogućiti neposredan rad na helikopteru i opsluživanje helikoptera s pripadajućim sustavima na razini njihove sigurne uporabe. Obukom se ostvaruje kontinuitet stručnog osposobljavanja zrakoplovno-tehničkog kadra s ciljem podizanja stupnja održavanja svih tipova letjelica u sastavu HRZ-a i PZO-a.

S.FERIĆ-ŽIVALJIĆ

NATO NOVOSTI

Anita KONČAR, foto NATO

PATRIOTI - isključivo u obrambene svrhe

U povodu stavljanja u funkciju sustava Patriot u Turskoj, prošloga je tjedna u NATO-u na tu temu održan brifing za novinare. Naime kao što je tom prilikom podsjetila glasnogovonica NATO-a Oana Lungescu riječ je o Patriot baterijama koje su ustupile Njemačka, Nizozemska i SAD, a koje će za nekoliko dana biti stavljenе u funkciju. Lungescu je podsjetila kako je to odgovor na zahtjev Turske, a koji je dobio zeleno svjetlo u prosincu prošle godine. Sustav je to koji se stavlja u funkciju isključivo u obrambene svrhe i to s ciljem zaštite turskog teritorija i naroda, namijenjen je jačanju turske protuzračne obrane od prijetnji iz Sirije a šalje se snažna poruka savezničke solidarnosti. O naporima saveza uz postavljanje sustava Patriot govorio je britanski brigadni general Gary Deakin, direktor Strateškog operativnog centra u SHAPE-u (Vrhovno zapovjedništvo savezničkih snaga u Europi). On je kazao kako za sada sve teće prema planu te da u razmještanju Patriota surađuje i niz stručnjaka. Rekao je kako je razvoj

operacije dio plana koji već postoji odnosno riječ je o standardnom obrambenom planu NATO-a za zračno nadziranje. "Ovo nije ništa nepoznato za nas jer smo se s ovakvim situacijama već suočili 1991. te 2003.", rekao je brigadni general Gary Deakin dodajući kako je u ovom slučaju, NATO-ova komunikacijska i informacijska agencija (NCI) pružila potporu s komunikacijsko-informacijskim

skim sustavom (CIS), kako bi se sustavi uključili u mrežu NATO-ova zapovjedništva, i to nakon što su Nizozemska, Njemačka i SAD ponudile svoje baterije Patriot. Podsjetio je i kako su sustavi stigli u Tursku i očekuje se da će za nekoliko dana biti u početnoj operativnoj funkciji. Kontrola i zapovjedništvo bit će u Ramsteinu (Savezničkom zračnom zapovjedništvu) uz koordinaciju s Centrom kombiniranih zračnih i svemirskih operacija (CAOC) u Eskisehiru u Turskoj. Što se baterija tiče, dvije američke baterije razmjestit će se kod Gaziantepa, njemačke kod Kahramanmaraša, a nizozemske kod Adane. Brigadni general

Gary Deakin još je jednom objasnio i zapovjedni lanac te istaknuo kako s turskom stranom surađuju na svim razinama. Odgovarajući na pitanje njemačkog novinara je li pokrivena cijela granica Sirije i Turske te postoji li mogućnost uvođenja zone zabrane letenja na tom području, general je objasnio kako je turska granica duga

Prva od šest baterija proglašena

Kao što je i najavljeno prva od šest baterija sustava Patriot, koje se razmještaju po Turskoj, već je tijekom prošlog vikenda (26. siječnja) proglašena operativnom i stavljenja pod zapovjedništvo i kontrolu NATO-a. Riječ je o bateriji koju je ustupila Nizozemska, a čiji je cilj zaštiti stanovnike grada Adane protiv raketnih prijetnji. O procesu razmještanja Patriota duž turske granice još je jednom govorio admiral James Stavridis, vrhovni zapovjednik snaga NATO-a u Europi (SACEUR), koji je podsjetio kako su NATO saveznici u prosincu zatražili da se pojačaju turske protuzračne

NATO CHARITY BAZAAR

U Bruxellesu je 28. siječnja održana donatorska svečanost na kojoj su uručeni čekovi humanitarnim organizacijama i udrugama iz različitih zemalja. Među udrugama dobitnicama su i dvije udruge iz Hrvatske: Andeli- udruga roditelja djece tjelesnih invalida i djece s posebnim potrebama i Srce - udruga djece s poteškoćama u razvoju. Andeli su dobili iznos od 9.983 eura za projekt senzorske sobe namijenjen za 227 djece s poteškoćama u razvoju, a Udruga Srce 10 000 eura za projekt igrališta pod nazivom "Zajedno u igri", namijenjen za 103 djece s poteškoćama u razvoju. Čekove je uime udruga primila Marijana Šundov, nacionalna predstavnica Hrvatske u Skupštini NATO Charity Bazaar (NCB). Naime svake se godine u sjedištu NATO-a održava humanitarna manifestacija - NATO Charity Bazaar. Sav prihod manifestacije odlazi u humanitarne svrhe neprofitnim udrugama diljem svijeta. Udruge koje su se javile na javni natječaj i predstavile svoje projekte odabrane su tajnim glasovanjem na Skupštini NCB (čine je nacionalni predstavnici svih zemalja sudionica manifestacije među njima i Hrvatske). Na manifestaciji održanoj krajem prošle godine prikupljeno je oko 185 445,22 eura. Tijekom manifestacije NCB sve se zemlje sudionice predstavljaju prepoznatljivim nacionalnim proizvodima, te jelima nacionalne kuhinje po popularnim cijenama, a Republika Hrvatska vrlo aktivno sudjeluje u ovoj humanitarnoj manifestaciji.

900 kilometara te da sustav nije u mogućnosti pokriti cijelo to područje, no prema njihovim procjenama, postavljanjem baterija Patriot NATO će moći braniti oko 3,5 milijuna građana. Još je jednom ponovio i kako je riječ o obrambenom sustavu koji nije namijenjen za uspostavu zone zabrane letenja.

ijska operativnom

ne obrambene sposobnosti, a operativne snage dostavljene u siječnju. Naglasio je i kako je plan realiziran u iznimno kratkom roku i to zahvaljujući trudu zemalja članica koje su stavile Patriot sustave na raspolaganje, stručnosti komunikacijskih eksperata iz šest zemalja kao i planiranju multinacionalnog vojnog osoblja iz zračnog zapovjedništva u Ramsteinu u Njemačkoj te SHAPE sjedištu u Belgiji. "Ovo je demonstracija agilnosti i fleksibilnosti NATO snaga kao i naše spremnosti da branimo saveznike koji su pod prijetnjom", istaknuo je admiral Stavridis.

POMOĆNICA GLAVNOG TAJNIKA NATO-a U AFGANISTANU

Pomoćnica glavnog tajnika NATO-a za javnu diplomaciju, ambasadorica Kolinda Grabar Kitarović doputovala je 29. siječnja u petodnevni posjet Islamskoj Republici Afganistan, gdje ju je u zračnoj luci u Kabulu dočekao zapovjednik 20. HRVCON-a ISAF, brigadir Željko Dadić. Prvoga dana ambasadorica Grabar Kitarović sastala se s ministricom za ženska pitanja, dr. Husin Banom Ghazanfer i istaknula kako i NATO savez dijeli interes u unapređivanju položaja žena u toj islamskoj zemlji te kako je važna njihova uloga u Afganistanu. Ministrica Ghazanfer naglasila je da je u posljednjih nekoliko godina položaj žena u Afganistanu u vidljivom napretku pa se sve više žena školjuje i zapošljava.

Kolinda Grabar Kitarović razgovarala je i s afganistanskim ministrom za hadž i vjerska pitanja te je posjetila i Ministarstvo vanjskih poslova u kojemu se sastala s glasnogovornicima ministarstava vanjskih poslova, obrane, unutarnjih poslova i Nacionalne uprave za sigurnost.

OJI

VOJNA TEHNIKA // NOVOSTI

JAPANSKI BRODOVI ZA FILIPINE

Filipinska obalna straža zaposlit će gotovo 300 novih djelatnika kako bi osigurala posadu za 10 novih višenamjenskih ophodnih brodova čija se dostava uskoro očekuje iz Japana. Trenutačno se traže osobe koje imaju završeno obrazovanje povezano s pomorstvom, kao što su inženjeri pomorstva i brodostrojarstva. Radi potreba za održavanjem spomenutih plovila javila se potreba za stručnjacima iz tehničkih područja, ponajprije onima koji posjeduju znanja iz područja mehanike, zavarivanja te električne. Odabrani kandidati prošli bi jednogodišnju obuku na novim plovilima prije ulaska u samu službu. Financiranje akvizicije tako velikih razmjera odvijalo bi se kreditnom linijom koju bi osigurala japanska vlada. Osnovno je obilježje trupa višenamjenskih ophodnih brodova duljina od 40 metara.

Očekuje se kako će novi ophodni brodovi biti dostavljeni tijekom 2014. radi jačanja obrane u Zapadnofilipinskom moru. Japanska vlada od 1990. pomaže obnovu i modernizaciju filipinske obalne straže. Objava novog ugovora o nabavi 10 novih ophodnih brodova uslijedila je nakon što je početkom srpnja 2011. postignut bilateralni vojni sporazum o jačanju međusobne suradnje. Jedan je od detalja navedenog sporazuma razmjena obrambenih i sigurnosnih informacija, kao i vojna razmjena.

Filipinska obalna straža trenutačno u svojoj floti posjeduje četiri ophodna broda duljine 56 m izvorne klase San Juan opremljena helikopterskom palubom te četiri ophodna broda duljine 35 m izvorne klase Ilocos Norte. Obje su klase plovila izgrađene za potrebe Australske mornarice u australskoj brodograđevnoj tvrtki Tenix. Nabavljeni su između 2000. i 2003. te su najmlađi u filipinskoj obalnoj straži. Također, flota broji tri japanska broda namijenjena traganju i spašavanju te nekoliko potpornih plovila većinom američke gradnje iz sedamdesetih godina prošlog stoljeća.

M. PTIĆ GRŽELJ

OPERATIVNA SLUŽBA PODMORNICE

U nedjelju 30. prosinca 2012. godine prva podmornica iz klase strateških nuklearnih podmornica naoružanih balističkim projektilima klase Borei (Projekt 955) nazvana Juri Dolgoruki službeno je primljena u operativnu službu Ratne mornarice Ruske Federacije. Konačnim potpisom primopredajnog certifikata okončana je završna faza primopredajne pokušne plovidbe uključujući ispitivanje navođenja projektila. Interkontinentalni balistički projektili Bulava također su ušli u aktivnu službu. Tijekom 2013.

godine podmornica Juri Dolgoruki bit će u eksperimentalnoj upotrebi. Istog je dana treća podmornica klase Borei, nazvana Vladimir Monomah, službeno porinuta u brodogradilištu Sevmaš u Severodvinsku, dok je svečanost polaganja kobilice održana 19. ožujka 2006., na 100. godišnjicu ruske podmorničke flote. Projekt četvrte generacije nuklearnih podmornica naoružanih balističkim projektilima klase Borei izradio je projektni ured Rubin iz Sankt Peterburga. Osnovna su obilježja pod-

DOSTAVLJEN PRVI INDIJSKI

Krajem 2012. u sklopu tvornice Boeing predan je prvi avion P-8I Neptune izgrađen za Indijsku ratnu mornaricu. Indija je u siječnju 2009. naručila ukupno osam aviona P-8I Neptune, mornarički ophodni avion zadnje generacije, uz mogućnost dodatne narudžbe osam aviona o kojoj se još uvijek pregovara. Tijekom 2013. bit će isporučena dodatna dva Neptunea, dok bi svih preostali avioni trebali biti isporučeni do kraja 2015. godine. Avion P-8I Neptune je poput aviona P-8A Poseidon (koji je naručila Američka ratna mornarica), vojna

JURI DOLGORUKI

mornice duljina 170 metara i širina 13,5 metara, mogućnost zarona do dubine od 450 metara s posadom od 107 članova i 100 dana bez izlaska na površinu. Svaka će podmornica nositi do 16 interkontinentalnih balističkih projektila Bulava (NATO-ove oznake SS-NX-30) dometa većeg od 10 000 kilometara, koji su nastali modifikacijom projektila SS-27 Topol-M. Svaki projektil Bulava može nositi do šest bojnih glava od kojih je svaka programirana za gađanje zasebnog cilja. Podmornica je opremljena samoizra-

njajućom spasilačkom komorom koja ima mogućnost smještaja svih članova posade.

Uz postojeće tri podmornice Projekt 955, do 2020. planirana je dostava dodatnih pet podmornica projektnе oznake 955A koje će nositi do 20 balističkih projektila Bulava, a gradnja prve modernizirane inačice planirana je za kraj srpnja ove godine. Klasa Borei ukupno će sadržavati osam strateških podmornica na nuklearni pogon.

M. PTIĆ GRŽELJ

P-8I NEPTUNE

inačica putničkog aviona Boeing 737-800, namijenjena za ISR (intelligence, surveillance, reconnaissance) zadaće nadzora mora i priobalja, zadaće traganja i spašavanja te protupodmorničku i protubrodsku borbu. Indija je zasad drugi naručitelj novog Boeингova mornaričkog aviona, uz Američku ratnu mornaricu koja je naručila 72 aviona P-8A Poseidon kojima namjerava zamijeniti postojeći flotu mornaričkih ophodnih aviona Lockheed Martin P-3 Orion.

I. SKENDEROVIC

Foto: Northrop Grumman

PRVI LET EURO HAWKA SA SENZORSKOM OPREMOM

S piste njemačke zrakoplovne baze u Manchingu 11. siječnja 2013. na svoj je novi probni let poletio besposadni sustav EURO HAWK. Posebnost je tog probnog leta činjenica kako je to bio prvi probni let sa SIGINT (Signals Intelligence) senzorskim paketom opreme. Probni je let organiziran u suradnji Oružanih snaga SR Njemačke i tvrtke Cassidian koja je dio velikog konzorcija EADS. SIGINT senzorski paket proizveo je Cassidian prema specifikacijama Oružanih snaga SR Njemačke. Tijekom šest sati leta na visini od 15 000 m pokazao je zadovoljavajuće performanse.

EURO HAWK je HALE (High Altitude Long Endurance – velika visina, velika izdržljivost) besposadni sustav koji su zajednički razvili američki Northrop Grumman i europski Cassidian na temelju besposadnog sustava RQ-4B Global Hawk inicijalno razvijenog za potrebe Američkih oružanih snaga. Uz zadaće električkog izviđanja, Oružane snage SR Njemačke namjeravaju EURO HAWK koristiti i za druge zadaće nadzora i izviđanja iz zraka, a njegovo uvođenje u inicijalnu operativnu uporabu očekuje se tijekom 2016. godine.

I. SKENDEROVIC

Foto: Rheinmetall

USPJEŠAN TEST LASERA

Njemačka je tvrtka Rheinmetall tijekom studenog i prosinca 2012. uspješno testirala novi visokoenergetski laserski sustav snage 50 kW. Testiranje je obavljeno na poligonu Ochsenboden u Švicarskoj. Tijekom testiranja laser je na udaljenosti od 1000 metara probio rupu u masivnoj čeličnoj gredi debljine 15 mm. Drugi je test potvrđio mogućnost uništavanja besposadnih letjelica u zraku za što treba nekoliko sekundi djelovanja po cilju. Treći je test bio djelovanje na čeličnu loptu promjera 82 mm koja leti brzinom od 50 m/s. Taj je test također uspješno okončan pa tvrtka smatra da je to dokaz sposobnosti uništavanja minobacačkih projektila. Planovi za budućnost predviđaju razvoj novog lasersa snage 60 kW te izradu hibridne paljbe jedinice sastavljene od lasersa i automatskog topa, vjerojatno kalibra 35 mm. Dugoročni razvojni planovi predviđaju rad na još jačim laserima te ubrzanje sustava da se mogu koristiti za zaštitu područja od napada projektila kalibra 82 mm i većih.

T. VLAŠIĆ

VOJNA TEHNIKA // NOVOSTI

Foto: AgustaWestland

JUŽNOKOREJSKA NARUDŽBA AW159 WILDCATA?

Tvrtka AgustaWestland na pragu je ostvarivanja prvog izvoznog uspjeha svojeg lako višenamjenskog helikoptera AW159 Wildcat. Južnokorejsko ministarstvo obrane objavilo je 15. siječnja kako je odabralo AW159 Wildcat kao svoj novi mornarički helikopter, namijenjen ponajprije za protupodmorničku i protubrodsku borbu, za zadaće medicinskog prijevoza, traganja i spašavanja odnosno za različite oblike transporta ljudi i opreme. Na osnovi ugovora čije se konačno sklapanje očekuje tijekom ove godine bit će naručeno ukupno osam helikoptera koji bi prema najavama tvrtke AgustaWestland mogli biti isporučeni tijekom 2015. i 2016. godine. Vrijednost južnokorejske narudžbe Wildcata procjenjuje se na 560 milijuna američkih dolara. Glavni je konkurent AgustaWestlandu na južnokorejskom natječaju bio MH-60R koji su

zajednički predstavljale američke tvrtke Sikorsky i Lockheed Martin.

Pogonski blok helikoptera AW159 čine dva turbo-vratilna motora nove generacije LHTEC CTS800-4N, svaki s 1362 KS, koji omogućavaju maksimalnu brzinu od 291 km/h i daju 36% više snage nego dosadašnji motori GEM. Ukupna masa helikoptera iznosi 6250 kg. Pilotsku kabинu odlikuje suvremena konfiguracija integrirane avionike, s četiri višefunkcionalna LCD prikaznika. Za izvršavanje zadaća Wildcat može biti opremljen bogatom senzorskom opremom: AESA (Active Electronic Scanned Array) radarom, ADS (Active Dipping Sonar) sonarom, žirostabiliziranom elektrooptičkom turelom te obrambenim ESM (Electronic Support Measures) paketom.

I. SKENDEROVIC

NASTAVAK MILGEM-a

Turski ured za vojnu industriju (SSM) razmatra gradnju dodatnih šest korveta programa MilGem namijenjenih Turskoj ratnoj mornarici. Gradit će se u lokalnom brodogradilištu RMK Marine. Programom MilGem vrijednim tri milijarde američkih dolara planirana je gradnja do 12 površinskih borbenih plovila i najambiciozniji je turski plan obnove flote domaćim resursima. MilGem korvete su razvili, projektirali te dizajnirali domaći stručnjaci turskog vojno-brodograđevnog instituta u suradnji s Turskom mornaricom što je rezultiralo s gotovo 80% ukupnog domaćeg udjela u konačnom proizvodu. Program MilGem za-

počeo je 1996. godine, no ugovorni zahtjevi te nedostatak financijskih sredstava odgodili su potpisivanje ugovora između turske vlade i prateće industrije.

Osnovna je namjena MilGem korveta protupodmornička i protuzračna borba, ophodnja i izviđanje, traganje i spašavanje uz izvršavanje antiterorističkih i obalnih zadaća. Namijenjene su stalnom djelovanju u najtežim uvjetima uz istodobno osiguranje od konvencionalnih i asimetričnih prijetnji. Osnovne značajke novih korveta opisane su istisninom 2000 t i duljinom 99 m. Propulzijski sustav sastoji se od dva dizelska motora i plinske turbine

Foto: Airbus

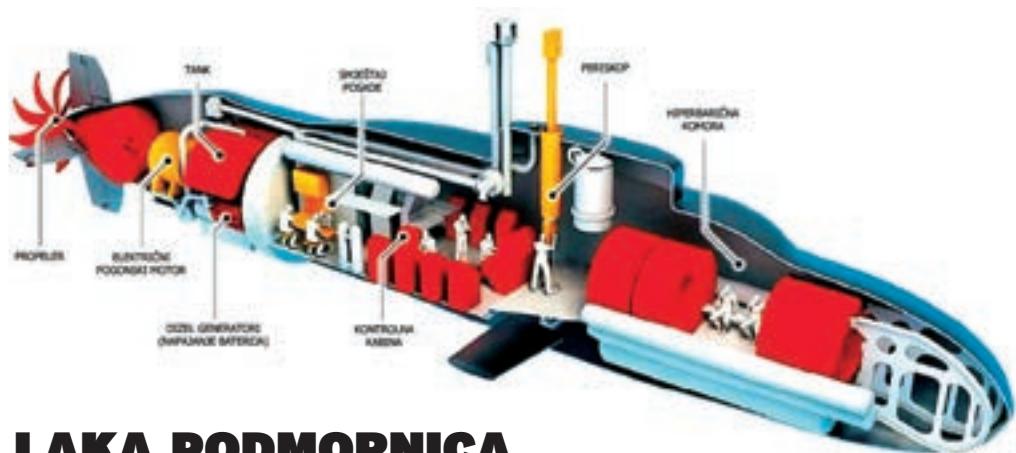

Indijsko ministarstvo obrane objavilo je početkom siječnja kako je odabralo avion Airbus A330MRTT kao svoj novi zračni tanker. Indija je spremna naručiti šest aviona A330 MRTT (Multirole Tanker Transport), a vrijednost ugovora čije se sklanjanje očekuje tijekom 2013. procjenjuje se na oko milijardu američkih dolara. Takva odluka rezultat je natječaja koji je po drugi put pokrenut, nakon 2005., i na kojem je uz tvrtku Airbus Military nastupio i ruski Iljušin ponudom tankera Il-78MK. Iljušin se uzdao u činjenicu da Indijsko ratno zrakoplovstvo već koristi šest zračnih tankera Il-78MK, međutim, presudna je bila analiza ukupnih operativnih troškova tijekom cijelog radnog vijeka, što je bila prednost za Airbus.

INDIJA ODABRALA NOVI ZRAČNI TANKER

Airbus A330 MRTT, razvijen na bazi civilne putničke inačice Airbus A330-200, može se smatrati višenamjenskim avionom, ne samo zračnim tankerom. Uz opskrbu drugih aviona gorivom preko svoje tri izvlačive sonde, za što može ponijeti 110 tona goriva, A330 MRTT može se koristiti i kao transportni avion. U putničkoj konfiguraciji može prevesti 300 putnika, u MEDEVAC (Medical Evacuation) konfiguraciji može nositi do 130 nosila s ozljeđenima, dok u klasičnoj transportnoj konfiguraciji može prevesti do 45 tona raznog materijala i vojne opreme. Airbus A330 MRTT dosad je naručilo pet zemalja: Australija, Ujedinjeno Kraljevstvo, Francuska, Ujedinjeni Arapski Emirati i Saudijska Arabija.

I. SKENDEROVIC

LAKA PODMORNICA KLASE CROCODILE 250

Cileanska tvrtka Vapor Industrial prikazala je projekt nove napadne podmornice klase Crocodile 250. Plovilo je opisano kao laka konvencionalna podmornica na električni pogon istinsne 250 t. Osnovne dimenzije trupa očituju se u duljini 33 m, visini 5,5 m te dijametru 3,5 m. Maksimalna dubina zarona iznosi 150 m, ima doplov 250 nautičkih milja te maksimalnu površinsku brzinu od 9 km/h, a podvodna brzina iznosi 12 km/h. Ovisno o konfiguraciji te misijskim modulima, posadu čini četiri do četrnaest članova. Trup je podijeljen u nekoliko zona: odjeljak s pogonskim motorom i dizelskim generatorom, kabine i kuhinja, prostor za upravljanje i navigaciju – kontrolna kabina te hiperbarična komora. Komora omogućava

specijaliziranim roniocima trosatni rad na vrlo velikim dubinama. Osim navedene komore, podmornica može biti opremljena sonarom visoke rezolucije, dubinomjerima i drugom opremom. Temeljna je zadaća nove klase podmornica djelovanje u plitkim priobalnim vodama. Naoružana je četirima torpednim cijevima namijenjenim teškim vođenim torpedima tipa Black Shark i protubrodskim projektilima SM-39 Exocet tvrtke MBDA smještenim između vanjskog tzv. lako i unutarnjeg tzv. čvrstog trupa. Podmornica ima niske operativne troškove, finansijska vrijednost izgrađenog objekta procjenjuje se na 10 milijuna američkih dolara, a vrijeme potrebno za izgradnju prototipa iznosi između 12 i 18 mjeseci.

M. PTIĆ GRŽELJ

CODAG konfiguracije, osovinskih vodova i propelera s promjenjivim usponom krila. Korištenjem obaju izvora energije korvete bi trebale postizati maksimalnu brzinu veću od 29 čvorova. Temeljno naoružanje uključuje sustav za blisku protuzračnu obranu RAM, protubrodske projektile Harpoon i glavni top kalibra 76 mm. Također sadržavaju, uz ostale, i degaussing sustav, elektrooptičke sustave za detekciju ciljeva i upravljanje paljbom topova te moderni pramčano ugrađeni sonar.

M. PTIĆ GRŽELJ

Foto: Raytheon

VOJNA TEHNIKA

(II. dio)

VUČENO TOP

Južnoafrička je top-haubica Denel Land systems G5 155 mm/45 razvijena kako bi se pariralo sovjetskim sustavima u sastavu angolskih snaga za vrijeme tamošnjeg rata (1966. do 1989.). Uvedena je u naoružanje 1983. godine zajedno s ERFB streljivom. Otada je izvezena u niz zemalja, zadnje u Maleziju koja je kupila 28 komada G5 Mk III. Denelova samovozna kotačna haubica G6 s pogonom 6 x 6 koristi isto streljivo kao i G5 te je osim u sastavu Južnoafričkih nacionalnih obrambenih snaga našla mjesto u voj-

Topničko oružje u sastavu Španjolske vojske domaća je haubica General Dynamics European Land Systems - Santa Bárbara Sistemas 155 mm /52 APU SBT. Isprrva korištena za potrebe obalnog topništva, ta je haubica našla mjesto i u klasičnoj ulozi topništva u sastavu Španjolske vojske

skama Omana i Ujedinjenih Arapskih Emirata. Denel je svoje marketinške napore usmjerio na zadnju inačicu G5-52 koja ima cijev duljine 52 kalibra te je kao i osnovna inačica opremljena APU-om i automatskim punjačem. Denel tvrdi da G5-52 ima najveći dolet od 44,2 km uz korištenje ERFB-BB streljiva, odnosno čak 58 km kad se koristi VLAP streljivo koje povezuje plinski generator (Base bleed – BB) i raketni pogon. Već dugo godina Denel razvija oružje pod nazivom Light Experimental Or-

dinance kalibra 105 mm. Cijev mu je duljine 52 kalibra, odnosno 57 uraljuna li se i plinska kočnica i koristi novo streljivo tvrtke Rheinmetall Denel Munitions. Standardni projektil 105 mm HE ima najveći dolet od 24,6 km. Najnovije topničko oružje u sastavu Španjolske vojske domaća je haubica General Dynamics European Land Systems – Santa Bárbara Sistemas 155 mm /52 APU SBT. Isprrva korištena za potrebe obalnog topništva, ta je haubica našla mjesto i u klasičnoj

Posada lake haubice M777 američkih marinaca

Pripremio Vedran SLAVER

**NA ZAPADU JE TRENU-
TAČNO NAJRAŠIRENIJI
NOVI VUČENI TOPNIČKI
SUSTAV M777 LIGHT-
WEIGHT HOWITZER
155/39 ČIJA JE PRO-
IZVODNJA U PUNOM
ZAMAHU**

Foto: USMC

Turska je za potrebe zamjene zastarjelih haubica M114 od 155 mm svoju vojsku opremila domaćim sustavom Panther kalibra 155 mm/52 tvrtke MKEK. Prva je bitnica svojih šest Panthera dobila 2002. godine. Panther je klasične izvedbe s APU-om i automatskim punjačem. Domet iznosi 24 km sa starim projektilom M107 HE odnosno 40 km s ERFB-BB projektilom.

Na Zapadu je trenutačno najrašireniji novi vučeni topnički sustav M777 Light-weight Howitzer 155/39 čija je proizvodnja u punom zamahu. M777 je razvijen kao privatni pothvat tadašnje tvrtke Vickers Shipbuilding and Engineering Limited (VSEL). Nakon provedenih testiranja odabrali su je Američki marinski korpus i Američka kopnena vojska kao dopunu i zamjenu za puno teže vučene haubice M198. Dijelovi sustava M777 proizvode se u Barrow-in-Furnessu, Ujedinjeno Kraljevstvo, dok se završno sklapanje obavlja u Hattiesburgu, Mississippi, SAD.

Do konca 2012. godine knjiga narudžbi brojila je 1071 haubicu, od čega je bilo isporučeno oko 900 te ostvaren izvoz u Australiju (35 komada) i Kanadu (37) čija ih je vojska prva upotrijebila u borbi. Nacionalna garda Saudijske Arabije podnijela je 2011. putem programa Foreign Military Sales (FMS) zahtjev za nabavu velike količine opreme uključujući 36 M777A2, a u listopadu 2012. objavljeno je da Australija namjerava kupiti još 19 tih haubica putem istog programa. Indijsko ministarstvo obrane zatražilo je 5. studenog 2012. pismom namjere nabavu 145 komada M777 zajedno sa sustavom Selex Galileo Laser Inertial Artillery Pointing System (LINAPS).

Glavna je značajka M777 njezina masa od samo 4200 kg što je postignuto korištenjem titana i aluminijevih slitina u konstrukciji. Sustav može ispaljivati cijeli raspon streljiva 155 mm i ima najveći domet od 40 km, a može koristiti i vođeno streljivo. M777 se može opremiti korisnikovim sustavom za upravljanje vatrom. Kanada, na primjer, koristi LINAPS.

Laka haubica 105 mm BAE Systems razvijena je kao zamjena za Pack Howitzer tvrtke OTO Melara u sastavu Kraljevskog topništva i doživjela je velik izvozni uspjeh. Standardna izvedenica te haubice pod imenom L118 ima domet od 17,2 km dok inačica s kraćom cijevi L119 ima domet od 11,5 km. To se oruđe prema licenciji proizvodilo u Australiji, a u SAD-u se proizvodila inačica L119 pod nazivom M119. Iako je proizvodnja oružja 105 mm Light Gun okončana, na tržištu se pojavio određen broj korištenih oružja s mogućnošću obnove i modernizacije. Kraljevsko je topništvo svoja oružja Light Gun

ulozi topništva u sastavu Španjolske vojske. Kao što i sam naziv sugerira, ta 155 mm/52 haubica ima APU i automatski punjač te proklamirani domet od 31,7 km s ERFB granatom ili 41 km s ERFB-BB granatom. Španjolska je vojska je nabavila 18 SBT haubica u inačici V07 i naručila još 64 u inačici SIAC. SIAC inačica uključuje brojna poboljšanja (u pokretljivosti, integraciji podsustava i povezanosti sa zapovjedno-komunikacijskom mrežom). Završetak isporuke očekuje se 2013. godine. Kolumbija je kupila 13

haubica u V07 konfiguraciji zajedno sa sustavom za upravljanje vatrom koji se od španjolskog originala razlikuje samo u balističkom softverskom modulu.

Švedska vojska zamjenjuje sve svoje vučene sustave samovoznim 6 x 6 sustavom FH-77 BW L52 Archer. Švedska i Norveška naručile su svaka po 24 komada Archera. Vučeni prethodnik Archera FH-77B prodan je Indiji (410), Nigeriji (48) i Švedskoj (51). Razvijena je i naprednija inačica FH-77 BOS L52 radi prodaje Indiji.

Preciznost konvencionalnog streljiva također se može unaprijediti dodavanjem seta za vođenje. Tvrta ATK Systems dobila je natječajem ugovor za GPS-om vođeni set (Precision Guidance Kit – PGK) koji je poznat pod oznakom M1156 i očekuje se skoro pokretanje maloserijske proizvodnje. Prema podacima ATK-a, granata opremljena tim sustavom postiže preciznost od manje od 50 metara CEP (Circular Error Probability – vjerojatnost kružne pogreške, tj. 50% ispaljenih projektila padne unutar kruga od 50 m), a za vrijeme testiranja ostvarena je preciznost od 21,1 m CEP koristeći 18 granata M549A1

VOJNA TEHNIKA

Novoproizvedeni sustavi Panter u proizvodnom pogonu

Foto: MKEK

od 1999. do 2000. opremilo sustavom LINAPS, a sad ih dodatno modernizirala.

MODERNIZACIJE

Starije se vučeno topništvo načelno može modernizirati na više načina. Najčešće se odnosi na postavljanje nove, dulje i jače cijevi čime se povećava domet te omogućava ispaljivanje streljiva pod većim tlakovima. Ponekad te zahvate radi glavnog proizvođača, no često zbog političkih odnosno ekonomskih razloga modernizaciju preuzimaju druge tvrtke.

Najčešće modernizirano oružje obuhvaća američke haubice M101 kalibra 105 mm i M114 kalibra 155 mm čiji dizajn potječe od prije Drugog svjetskog rata, ali se još koriste u mnogim zemljama. Uspješne je modernizacije tih haubica proveo niz proizvođača uključujući francuski Nexter Systems, nizozemski RDM Technology (više ne postoji) u suradnji s tvrtkama Royal Ordinance iz Ujedinjenog Kraljevstva te WIA Corporation iz Južne Koreje.

Modernizacijski paket tvrtke Nexter za haubicu M101 uključuje zamjenu originalne cijevi od 105 mm/23 s cijevi 105 mm/30 kakva je na njihovu LG1 Light Gun. Druge modifikacije uključuju zamjenu izravnjača, dodavanje utega na krakove lafeta i ugradnju jačeg zadnjaka koji omogućuje ispaljivanje streljiva pri većem tlaku. Koliko je poznato ta je modernizacija prodana u barem dvjema zemljama, Filipinima i Tajlandu, u obliku paketa koje ugrađuje korisniku.

WIA Corporation modernizirala je velik broj haubica M101 u konfiguraciju

Borbene operacije u Iraku i Afganistanu naglasile su potrebu za smanjivanjem kolateralne štete, posebice tijekom operacija u naseljenim područjima gdje su civili često vrlo blizu ciljevima. Naravno, uvijek će biti potrebe i za baranžom vatrom klasičnim HE streljivom te za osvjetljavanjem ili zadimiranjem, no upotreba vodenih projektila osigurat će veću preciznost i samim tim smanjiti vjerojatnost stradavanja civila, ali i smanjiti logističke potrebe tako što će trebati manje granata za postizanje cilja

KH178 koja uključuje cijev duljine 34 kalibra te druge izmjene. Zahvat povećava domet na 14,7 km sa standarnim streljivom ili 18 km kad se koristi streljivo s raketenim pogonom (Rocket Assisted Projectile – RAP). WIA je također modernizirala i M114 u KH179 ugradnjom cijevi 155 mm/39 čime je domet pri korištenju granate M107 HE povećan na 22 km.

RDM je razvio modernizacijski paket za M114 koji uključuje cijev 155 mm/45 te poboljšanja na lafetu i protutrzajnom sustavu. Tako modernizirana M114 korištena je u Danskoj, Nizozemskoj i Norveškoj, ali danas je izvan upotrebe.

U međuvremenu je iranski Defence Industries Organisation razvio vučenu haubicu HM41 u kalibru 155 mm/39 koja je, izgleda, M114 s duljom cijevi

i povezanim modifikacijama. Tvrdi se da ima domet 22 km, odnosno 30 km s RAP streljivom.

Soltam Systems razvio je drugačiji pristup modernizaciji M114 koji obuhvaća upotrebu cijevi u kalibru 155 mm/33 s velikom jednokornornom plinskom kočnicom i pneumatskim punjačem kako bi se ostvarila veća brzina paljbe i smanjilo opterećenje posade. Kako je riječ o kraćoj cijevi, tako modernizirana haubica ima manji najveći domet od 18,3 km s M107 HE (originalna M114 ima domet od 14,6 km), to jest 19,1 km s projektileom M56 HE ili 22,5 km s projektileom ERFB-BB.

Neki su proizvođači, među kojima i Indian Ordnance Factory, razvili modernizacijske pakete i za ruske topove 130 mm M-46 koji uključuju ugradnju

Suvremena vučna haubica Španjolske vojske Santa Bárbara Sistemas 155/52 SIAC

Južnoafričke haubice G-5 i G-6 na položaju

cijevi kalibra 155 mm/45. Svoj su projekt nazvali Metamorphosis i vjeruje se da proizvodnja nije počela. Moguće je da je bio zamišljen kao alternativa Soltamovoj modernizaciji M46 koja je prodana Indiji 2001. godine.

RAZVOJ STRELJIVA

Danas, uz tradicionalne vrste streljiva kao što su HE, zadržavajuće i osvjetljavajuće, postoji širok spektar specijalnog streljiva. To su kasetni projektili koji sadržavaju veći broj manjih bombi za napadanje oklopnih vozila s gornje, slabije zaštićene strane. (Ta je vrsta streljiva zabranjena Ottawskom konvencijom, ali ga još uvijek mnoge zemlje koriste ili nude na tržištu). Također, sve je veći interes usmjeren razvoju preciznog vođenog topničkog streljiva.

Američka je kopnena vojska prije puno godina prva uvela u naoružanje vođeni topnički projektil u obliku laserski vođenog projektila Copperhead kalibra 155 mm, a relativno nedavno pojavili su se slični projektili koje su razvile Rusija, Ukrajina i Kina. Uglavnom imaju domet od oko 20 km, premda to znatno ovisi o vremenskim uvjetima i raspoloživosti prednjih motritelja. Kineski NORINCO nudi najmanje dva tipa laserski vođenih projektila GP1 i GP6 kalibra 155 mm. Laserski vođeni topnički projektili pate od niza taktičkih nedostataka: prednji motritelj mora označavati laserom cilj tijekom cijelog leta projektila; loše vrijeme i teren mogu znatno otežati zahvat i označavanje cilja i pokretnih ciljeva također nije jednostavno jer mogu izići iz vidokruga motritelja. Bez obzira

Nova turska haubica Panter, kalibra 155/52 mm

Foto: MKEK

na navedeno, laserski vođene projektili u borbi je uspješno koristila Indija (ruski Krasnopol) i SAD (Chopperhead). Preciznost konvencionalnog streljiva također se može unaprijediti dodavanjem seta za vođenje. Tvrta ATK Systems dobila je natječajem ugovor za GPS-om vođeni set (Precision Guidance Kit – PGK) koji je poznat pod oznakom M1156 i očekuje se skoro pokretanje maloserijske proizvodnje. Prema podacima ATK-a, granata opremljena tim sustavom postiže preciznost od manje od 50 metara CEP (Circular Error Probability – vjerojatnost kružne pogreške, tj. 50% ispaljenih projektila padne unutar kruga od 50 m), a za vrijeme testiranja ostvarena je preciznost od 21,1 m CEP koristeći 18 granata M549A1. Excalibur je također GPS-om vođen projektil koji je razvio Raytheon, a uspješno je upotrijebljen u Iraku još 2007. godine. Projektil ima teoretski domet od 40 do 57 km, ovisno o barutnom punjenju i oružju, te preciznost od 5 do 20 m CEP. U borbi je dosad postignut najveći domet od 36 km i preciznost od 92% projektila unutar 4 metra.

Borbene operacije u Iraku i Afganistanu naglasile su potrebu za smanjivanjem kolateralne štete, posebice tijekom operacija u naseljenim područjima gdje su civili često vrlo blizu ciljevima. Naravno, uviјek će biti potrebe i za baražnim djelovanjem klasičnim HE streljivom te za osvjetljavanjem ili zadržavanjem, no upotreba vođenih projektila osigurat će veću preciznost i samim tim smanjiti vjerojatnost stradanja civilna, ali i smanjiti logističke potrebe tako što će trebati manje granata za postizanje cilja. ■

Južnoafrička je top-haubica Denel Land systems G5 155 mm/45 razvijena kako bi se pariralo sovjetskim sustavima u sastavu angolskih snaga za vrijeme tamošnjeg rata (1966. do 1989.). Uvedena je u naoružanje 1983. godine zajedno s ERFB streljivom. Otada je izvezena u niz zemalja, zadnje u Maleziju koja je kupila 28 komada G5 Mk III. Denelova samovozna kotačna haubica G6 s pogonom 6 x 6 koristi se istim streljivom kao i G5.

Anaerobna je tehnika također jeftinija od nuklearnog reaktora čija cijena iznosi oko 100 milijuna američkih dolara u podmornica na nuklearni pogon naoružanih balističkim projektilima i napadajnih podmornica

RATNA MORNARICA

Tehnike smanjenja akustičnog odraza tijekom razvoja podmornica postajale su naprednije, posebno od izuma sonara u prvom desetljeću dvadesetog stoljeća. Jednako tako, vojna elektronika postajala je manja i jeftinija zahvaljujući Mooreovu zakonu odnosno načelu prema kojem se broj tranzistora koji mogu biti smješteni na integrirani krug udvostručuje svake dvije godine. Rezultat toga je da mnogi napredni sustavi upravljanja paljbom i oni za obradu sonarnih podataka zahtijevaju manje prostora i jeftiniji su za ugradnju u samu podmornicu.

ANAEROBNI SUSTAVI

Unatoč spomenutom razvoju, ta je revolucija nedvojbeno dovela do evolucije zračno neovisnog pogona što podmornici omogućuje vrlo tihu ophodnju u duljem razdoblju, no na štetu manjih brzina, a važno je i što može odbaciti dihalicu (snorkl) koja je u prošlosti omogućavala protupodmorničkim zrakoplovima naznaku podmorničke lokacije.

Anaerobna je tehnika također jeftinija od nuklearnog reaktora čija cijena iznosi oko 100 milijuna američkih dolara u podmornica na nuklearni pogon naoružanih balističkim projektilima i napadajnih podmornica Američke ratne mornarice. Za usporedbu, cijena

Sve podmornice klase Ohio, uključujući obje platforme (s balističkim i s krstarećim projektilima) započet će rasporemanje oko 2029. godine. To znači da će Američka ratna mornarica imati određene zahtjeve za zamjenu SSBN podmornica. U tom smislu, SSBN-X inicijativa mogla bi iznjedriti projekt vrijedan oko osam milijardi američkih dolara po plovilu u odnosu na oko dvije milijarde dolara po jedinici postojećih podmornica klase Ohio

autonomnog podmorničkog energetskog modula (Modul d'Energie Sous-Marine Autonome - MESMA) koji su razvili stručnjaci francuskog vojno brodograđevnog konzorcija DCNS, prema posljednjim izvješćima iznosit će 60 milijuna američkih dolara po jedinici.

SSNB

U tom pomalo zastarjelom akronimu s engleskog govornog područja, dva S označavaju submersible ship odnosno brod koji može roniti. Slovo B označava ballistic (missiles) odnosno balističke (projektili), dok N označava nuclear (power) odnosno nuklearni pogon. Francuski ekvivalent akronima, SLNE, znači sous-marin nucléaire lanceur d'Engin, gdje je Engin (doslovno uređaj) eufemizam za balističke projektile. U oba se slučaja N odnosi samo na imanicu pogonskog sustava, ne i projektila. Iako je zračno neovisna propulzija označila tihu, u punom značenju rječi, revoluciju u pogonu podmornica, nuklearna je energija još uvjek primarni pogonski sustav za podmornice američke mornarice. Američka je mornarica odlučna u preusmjeravanju svoje podmorničke sile kako bi imala mogućnost odgovora na izazove asimetričnog ratovanja na otvorenom moru. U navedeno preusmjeravanje uključena je prenamjena četiriju podmornica

(I. dio)

TREND OVI RAZVOJA MODERNIH P

Nova američka
podmornica klase Virginia

Pripremila Maja PTIĆ GRŽELJ

NAKON HLADNOG RATA POSTUPNO SE ŠIRI POSJEDOVANJE PODMORNICA. SVE VEĆI BROJ ZEMALJA ISTRAŽUJE MOGUĆNOSTI NAPADA NA DRUGE PODMORNICE I POKRŠINSKA PLOVILA, LANSIRANJE RAKETA PROTIV PRIOBALNIH I KOPNENIH CILJEVA TE DOSTAVU SPECIJALNIH SNAGA ISPOD MORSKE RAZINE. PRILIKOM PROJEKTIRANJA PODMORNICE NAGLASAK SE STAVLJA NA TEHNOLOŠKE INOVACIJE S JEDINSTVENIM CILJEM RASTA PODMORNIČKIH SPOSOBNOSTI

PODMORNICA

RATNA MORNARICA

na nuklearni pogon klase Ohio naoružanih balističkim projektilima (SSBN), daleko od tradicionalne uloge pružanja potpore podvodnoj komponenti američkog nuklearnog odvraćanja.

Svaka od četiriju podmornica klase Ohio, USS Ohio, USS Michigan, USS Florida i USS Georgia može nositi do 154 krstareća projektila Raytheon BGM-109 Tomahawk u 22 od 24 izvorno Lockheed Martinova UGM-133 Trident-II lansera balističkih projektila. Preostale su dvije raketne cijevi prenamjenjene: koriste ih specijalne snage te služe za lansiranje i povratak podvodnih marmaca i robotskih ronilica koji se mogu koristiti za protuminska djelovanja kao i za izviđanje obalnih područja prilikom potpore specijalnih operacija.

Sve podmornice klase Ohio, uključujući obje platforme (s balističkim i s krstarećim projektilima) započet će rasporemanje oko 2029. godine. To znači da će Američka ratna mornarica imati određene zahtjeve za zamjenu SSBN podmornica. U tom smislu, SSBN-X inicijativa mogla bi iznjedriti projekt vrijedan oko osam milijardi američkih dolara po plovilu u odnosu na oko dvije milijarde dolara po jedinici postojećih podmornica klase Ohio.

Što se tiče projekata, isključena je modificirana inačica postojećih jurišnih podmornica na nuklearni pogon klase Virginia nastalih suradnjom brodogradevnih tvrtki General Dynamics Electric Boat i Northrop Grumman Newport News. Dosad je sedam podmornica klase Virginia uvedeno u operativnu službu mornarice. Dostava plovila USS California, USS Mississippi, USS Minnesota, USS North Dakota i USS John Warner očekuje se do 2015. Ta će plovila s vremenom zamijeniti podmornice klase Los Angeles koje su trenutačno u aktivnoj službi mor-

Francuska je uz Ujedinjeno Kraljevstvo i SAD jedina zapadna država koja projektira i gradi podmornice na nuklearni pogon. Francuska ratna mornarica je 20. rujna 2010. uvela u operativnu službu četvrtu, ujedno i zadnju podmornicu na nuklearni pogon klase Le Triomphant

narice. U konačnici, postoje naznake o mogućoj nabavi i do 30 podmornica klase Virginia.

Jedan je od važnih aspekata projekta podmornica klase Virginia taj da je riječ o prvoj američkoj podmornici izrađenoj nakon hladnog rata. To načelno znači da su brojne projektne značajke uvedene u podmornice klase Virginia, uključujući i značajke obavještajnog i protuminskog djelovanja te potporu specijalnim snagama uz podršku tradicionalnih zadaća kao što su protubrodsko i protupodmorničko djelovanje.

Podvodne istisnine 7800 t, podmornice klase Virginia posjeduju modularne palubne strukture pripremljene na zračnim kućištima koje se spajaju kao jedinstvene cjeline. Spomenuta kućišta omogućavaju smanjenje akustičnog odraza kao što to čine tzv. gluhi premazi samog trupa te oblik brodskog odnosno podmorničkog vijka. Podmornice pokreće tlačni vodni reaktor tipa

S9G tvrtke General Electrics koji ima radni vijek kao i podmornica te može pogoniti plovilo podvodnim brzinama većim od 25 čvorova.

BRITANSKI ASTUTE

Američka ratna mornarica nije jedina svjetska sila koja uvodi novu klasu podmornica na nuklearni pogon. Britanski vojno-brodograđevni konzorcij BAE Systems dobio je 1. lipnja 2010. zeleno svjetlo za gradnju pete podmornice klase Astute namijenjene Kraljevskoj ratnoj mornarici. Prva podmornica u klasi, HMS Astute, porinuta je 2007., a spomenuta će klasa zamijeniti podmornice klase Swiftsure koje se nalaze u operativnoj službi Kraljevske mornarice od sredine sedamdesetih godina. Jedna od temeljnih zadaća koje će podmornice klase Astute imati priobalni je napad te, povezano s tim, mogu lansirati krstareće projektille Tomahawk Block IV iz torpednih cijevi kalibra 533 mm. Šest

Američka ratna mornarica nije jedina svjetska sila koja uvodi novu klasu podmornica na nuklearni pogon. Britanski vojno-brodograđevni konzorcij BAE Systems dobio je 1. lipnja 2010. zeleno svjetlo za gradnju pete podmornice klase Astute namijenjene Kraljevskoj ratnoj mornarici

Britanska podmornica klase Astute

Podmornica klase Barracuda trebala bi ući u sastav francuske mornarice 2017.

Francuska podmornica klase Le Triomphant

torpednih cijevi također može lansirati torpeda Spearfish tvrtke BAE Systems kao i morske mine.

Pogonski agregati podmornica klase Astute čine tlačni vodni reaktori tipa PWR-2 tvrtke Rolls-Royce; agregat razvijen za potrebe podmornica na nuklearni pogon klase Vanguard naoružanih balističkim projektilima Kraljevske ratne mornarice koji usto ne zahtijevaju ponovno punjenje tijekom radnog vijeka podmornice. Reaktor predaje snagu na jednu osovinu, ali i također na Rolls-Royceove mlazne propulzore.

FRANCUSKA I MESMA

Francuska je uz Ujedinjeno Kraljevstvo i SAD jedina zapadna država koja projektira i gradi podmornice na nuklearni pogon. Francuska ratna mornarica je 20. rujna 2010. uvela u operativnu službu četvrtu, ujedno i zadnju podmornicu na nuklearni pogon klase Le

Triomphant naoružanu balističkim projektilima.

Podmornice klase Le Triomphant samo su jedna komponenta cijelokupne modernizacije mornaričke nuklearne sile koju čeka uvođenje podmornica na nuklearni pogon projektnog naziva Barracuda. One će zamijeniti podmornice klase Rubis koje se nalaze u aktivnoj službi od ranih osamdesetih. zajedno s drugim podmornicama, podmornice Barracuda bit će opremljene mornaričkim krstaraćim projektilima SCALP (Système de Croisière Autonome à Longue Portée) europskog raketnog koncerna MBDA s doometom od oko 1000 km. Očekuje se kako će prva podmornica u istoimenoj klasi, Suffren, ući u operativnu službu 2017., a svih bi šest jedinica trebalo biti u uporabi do 2027. godine. Jedna je od zanimljivijih značajki podmornica Barracuda visoka razina automatizacije što dovodi do smanjenja potrebnog broja članova posade na 60 u

Foto: DCN

**Blok novog
pogonskog
sustava
MESMA
prije
ugradnje
u podmor-
nicu**

Foto: DCN

usporedbi sa 78 na klasi Rubis. Tehničke karakteristike podmornice omogućit će joj zaron na dubine veće od 350 m i održavanje podyadne brzine od oko 25 čvorova.

Znanja, brodograđevne vještine kao i raznovrsne tehnologije razvijene za potrebe podmornica klase Le Triomphant i Barracuda pretoceni su na konvencionalne podmornice klase Scorpène koju su zajednički razvili francuski DCNS i španjolska brodograđevna kompanija Navantia. Sukladno navodima francuskog konzorcija, projekt konvencionalne podmornice Scorpène jedan je od najmodernijih projekata u svojoj klasi na tržištu. Sveukupno je u svijetu naručeno 14 plovila (Čile, Malezija, Indija i Brazil), a četiri se plovila već nalaze u službi u prvim dvjema zemljama.

Opremljene zračno neovisnom propulzijom naziva MESMA, podmornice klase Scorpène mogu djelovati ispod morske površine više od tri tjedna i biti na otvorenom moru oko 240 dana bez nadopuna potrebnih zaliha. Koriste tehnička znanja proistekla iz istraživanja provedenih za potrebe svojih "nuklearnih predaka", osobito u vezi s akustičnim odrazom i performansama sonara. Nadalje, prilikom gradnje podmornica koristi se čelik visoke čvrstoće koji omogućava neograničen broj urona na maksimalne dubine uz istodobno smanjenje težine trupa što u konačnici dovodi do oslobađanja dodatnog prostora za gorivo i streljivo. ■

Suvremena dizelsko-električna podmornica Scorpene koja će se po francuskim planovima raditi na brazilskim navozima

Foto: DCN

Podvodne istisnine 7800 t, podmornice klase Virginia posjeduju modularne palubne strukture pripremljene na zračnim kućištima koje se spajaju kao jedinstvene cjeline. Spomenuta kućišta omogućavaju smanjenje akustičnog odraza kao što to čine tzv. gluhji premazi samog trupa te oblik brodskog odnosno podmorničkog vijka. Podmornice pokreće tlačni vodni reaktor tipa S9G tvrtke General Electric koji ima radni vijek kao i podmornica te može pogoniti plovilo podvodnim brzinama većim od 25 čvorova.

Provjera kvalitete i integriteta oklopnih ploča u uporabi zainteresirala je istraživače u razvojno-inženjerskom središtu Picatinny Arsenal pa su za rješenje tog problema razvili Armor Inspection System

ZAŠTITA VOJNIKA

Toma VLAŠIĆ

PROVJERA TJELESNOG OKLOPA

Ključni dio sadašnjeg tjelesnog oklopa IOTV američke kopnene vojske jesu keramičke oklopne ploče koje se nose unutar prsluka te pokrivaju prednji i stražnji dio torza. Namijenjene su zaštiti od jačih puščanih kalibara.

S obzirom na to da je riječ o opremi koja je od velike važnosti u zaštiti života i zdravlja vojnika na terenu važno je osigurati da postojeće ploče, nakon skladištenja i razdoblja terenske uporabe i dalje imaju potrebna svojstva te da u slučaju potrebe mogu uspješno zadržati metak. Provjera kvalitete i integriteta oklopnih ploča u uporabi zainteresirala je istraživače u razvojno-inženjerskom središtu Pi-

**Tjelesni oklop IOTV
američke kopnene
vojske (velika fotogra-
fija) rabi oklopne
ploče za zaštitu.
Provjeru integriteta
ploča obavlja novora-
zvijeni uredaj Armor
Inspection System
(mala fotografija)
odnosno sustav za
pregled oklopnih
ploča koji otkriva
moguća napuknuća
koja mogu umanjiti
zaštitu vojnika**

Foto: BAE Systems

catinny Arsenal pa su za rješenje tog problema razvili Armor Inspection System, odnosno sustav za pregled oklopnih ploča.

Ploče su keramičke te su potencijalno izložene opasnosti stvaranja napuklina. A takve napukline ili čak i lomovi mogu smanjiti njihovu učinkovitost i degradirati balistički integritet. Ako takva ploča u operativnoj situaciji mora sprječiti prodor projektila i ranjavanje vojnika, mogući su određeni problemi. Istraživači su postavili pitanje: kako testirati integritet nečega što je čvrsto, tvrdo i lomljivo a da ga se ne oštetiti ili uništi. Jedini je odgovor uporaba nerazaranjućih, neinvazivnih metoda, pa su počeli istraživati koja

je najpogodnija za testiranje oklopnih keramičkih ploča.

Otkrili su da je uporaba rendgenskog uređaja dobar način za provjeru integriteta. No, za uspješno obavljanje tih zadaća trebalo je razviti i poseban prijenosi uređaj koji će se rasporediti na teren i gdje će obavljati posljednju provjeru oklopnih keramičkih ploča prije no što se izdaju vojnicima i preuzmu svoju važnu ulogu na terenu. Uredaj je mobilan, postavlja se na terenu prema potrebi, a omogućava automatizirano manipuliranje pločama tijekom provjere te automatsko testiranje ploča koje otkriva moguće probleme u njihovu integritetu i odmah ih označava kao neprikladne. ■

Foto: US Army

Napisao i snimio Danijel VUKOVIĆ

VOJNI MUZEJI

FLYGVAPENMUSEUM MUZEJ ŠVEDSKIH ZRAČNIH SNAGA

ZATEKNETE LI SE U ŠVEDSKOM GRADU LINKÖPINGU, CIJELI DAN SVAKAKO TREBA POSVETITI I POSJETU JEDNOM OD, PO MIŠLJENJU MNOGIH, NAJLJEPŠIH ZRAKOPLOVNIH MUZEJA NA SVIJETU – FLYGVAPENMUSEUMU

Brojni su razlozi zašto je ovaj zrakoplovni muzej podignut upravo u Malmenu. Nairne, u posljednjih je tristotinjak godina to mjesto zbog prostranog ravnicaškog terena bilo pogodno za podizanje velikih šatora i koncentraciju oružanih snaga koje su se ondje obučavale. Dana 16. lipnja 1911. pionir švedskog zrakoplovstva Carl Cederström upravo je iznad Malmena, zbog pogodnosti prilikom uzljetanja i slijetanja, izvodio svoj letački program. Ubrzo je na istom mjestu osnovao i prvu letačku školu. Od 1916. pa do 1926. godine, kad su

osnovane Švedske zračne snage, Malmen je bio domaća baza zračne komponente zračnih snaga čiji je zapovjednik u razdoblju od 1920. do 1926. bio brigadir Gösta von Porat koji je započeo prikupljanje i restauraciju letjelica. Godine 1936. baza i letačka škola mijenjaju ime u Kungliga Östgöta Flygflottilj, tj. F3. Tijekom prve polovine četrdesetih godina prošlog stoljeća brigadir Hugo Beckhammar odredio je jednu od starih baraka iz 1901. godine za lokalni eskadrilski muzej aviona. Sa svojih 11 prikupljenih i restauiranih aviona prvi je put otvoren

Deset primjeraka aviona za obuku De Havilland DH60T Moth bilo je nabavljeno za Švedske zračne snage (lokalna oznaka SK 9) u razdoblju od 1931. do 1938., a u operativnoj se uporabi zadržao do 1947. godine

1951. godine. Zanimanje javnosti za takav tip izložbe iz godine u godinu je raslo te je naposjetku 1973. godine donesena odluka o osnivanju Nacionalnog muzeja zračnih snaga u Malmenu.

JEDINSTVENA KOLEKCIJA IZ PRVE POLOVINE XX. STOLJEĆA

Vrhunska izvedba i primjereno održavanje muzeja odraz je nacionalne zrakoplovne tehničke kulture i ponosa švedske zrakoplovne industrije. Iako je nekoliko aviona izloženo ispred muzeja, glavina je eksponata smještena u njegovoj unutrašnjo-

De Havilland DH60T Moth

VOJNI MUZEJI

sti. Ulaskom u zgradu muzeja vidi se da je podijeljen u dva velika izložbena prostora. U prvom izložbenom prostoru na samom početku u prvi plan izbija izvidnički avion Thulin G koji se nalazio u sastavu zračne komponente kopnenih snaga u razdoblju od 1917. do 1922. godine. Nakon opsežne restauracije avion se u muzeju nalazi od 2010. godine. Jednokrilac Nieuport IV-G u Švedskoj je nosio oznaku M 1 i nabavljao se iz Francuske u razdoblju od 1912. do 1919., a služio je za obuku i izviđanje. Izložbeni je primjerak bio restauriran i posljednji put doveden u letno stanje povodom obilježavanja pedesete obljetnice Švedskih zračnih snaga 1962. godine. Tijekom 1919. godine iz Austrije su u Stockholm na demonstraciju bila dopremljena dva lovca Phönix D.II, nakon čega je ubrzo uslijedila narudžba od tridesetak aviona, uključujući deset komada proizvedenih po licenciji u Švedskoj. Poznat pod oznakom J 1, u muzeju se nalazi prvi primjerak isporučenog aviona tog tipa koji se zadržao u operativnoj uporabi do 1933. godine.

Deset primjeraka aviona za obuku De Havilland DH60T Moth bilo je nabavljeno za Švedske zračne snage (lokalna oznaka SK 9) u razdoblju od 1931. do 1938., a u operativnoj se uporabi zadržao do 1947. godine. U muzeju je posebno istaknut ponos domaće zrakoplovne industrije svojega vremena – treнаžni avion Tummelisa Ö 1 koji je projektirao Henry Kjellson. Bio je opremljen Thulinovim motorom i prvi je put poletio 1920. godine. U operativnoj se uporabi zadržao do 1935. godine, a ukupno je proizvedeno 16 komada tog aviona u tvornici Flygkompaniets Verkstäder u Malmenu. Replika Tummelise Ö 1 i danas se nalazi u letnom stanju za što je zaslužan švedski pilot i restaurator Mikael Carlson.

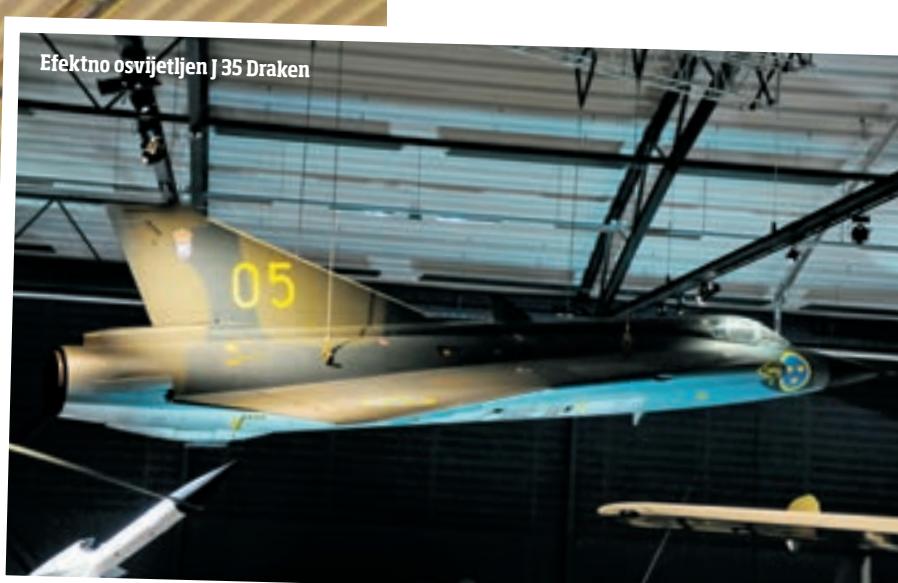
Jedinstveni je primjerak aviona Heinkel HD 35 (SK 5) očuvan u izvanrednom stanju. Prvi je primjerak nabavljen 1925. radi ispitivanja performansi aviona za obuku, ali s obzirom na to da testiranja nije zadovoljio, odustalo se od daljnje nabave te je tako ovaj jedini primjerak bio određen za muzej. Spletom okolnosti tijekom godina se potvr-

Prvi avion u službi Švedskih zračnih snaga u cijelosti izrađen od metalne konstrukcije - Ju 86K

Zadnji dvokrilac u službi Švedskih zračnih snaga - Fiat CR.42, poznat kao J 11

dilo kako je upravo taj primjerak jedini očuvani u cijelom svijetu. Posebna je priča povezana s dvokrilcem Albatros B.II koji je na putu za Rusiju 1914. godine bio oštećen prilikom zaustavljanja u Stockholmu radi nadopune gorivom. Budući da nije popravljen, a u međuvremenu je izbio Prvi svjetski rat, zaplijenjen je. Na osnovi tog primjerka Švedska je proizvela 40 aviona, a primjerak koji se čuva u muzeju proizведен je u Malmenu 1925. godine. Pod oznakom SK 1 služio je kao avion za izviđanje i dvosjed za obuku do kraja dvadesetih godina prošlog stoljeća. Posljednji dvokrilac u službi Švedskih zračnih snaga bio je Fiat CR.42, poznatiji pod oznakom J 11. Finska je zbog vođenja Zimskog rata bila naručila dvanaest aviona. Budući da je rat završio prije nego se isporuka mogla realizirati, Švedska je zadržala avione. U idućem je razdoblju uslijedila i švedska narudžba još 60 komada te su avioni zadržani u operativnoj uporabi do 1945. godine.

TEHNOLOŠKI RAZVOJ

Prvi avion Švedskih zračnih snaga u cijelosti metalne konstrukcije bio je bombarder Ju 86K. Godine 1936. od Njemačke je naručeno 40 komada, a poslije je prema licenciji još 16 aviona proizvedeno u Tröllhattanu. Tijekom 22 godine operativne uporabe pokretali su ih razni motori, pretežno inačice mo-

Vertol 44A - HKP 1, prvi helikopter u sastavu Švedskih zračnih snaga, koristio se za izvidničke, transportne, spasilačke i protupodmorničke zadaće

VOJNI MUZEJI

tora Bristol Mercury i Pegasus koje su nabavljane iz različitih izvora. U Švedskim je zračnim snagama taj avion nosio oznaku B 3 i koristio se za zadaće bombardiranja, torpediranja, izviđanja, obuke, transporta te prikupljanja i obrade signala (SIGINT). Primjerak koji se čuva u muzeju jedini je Ju 86K na svijetu. Prelazak s propelerom pogonjenih aviona na mlazne tvrtka SAAB izvela je na avionu J 21. Godine 1945. u naoružanje Švedskih zračnih snaga ušao je J 21A pogonjen potisnim propelerom i bio prvi švedski avion opremljen izbacivim sjedalom. Koristio se za lovačko-bombarderske zadaće. Inačica J 21R bila je opremljena turbomlaznim motorom De Havilland Goblin 3 i u naoružanje je ušla 1950. godine. Impresivna je činjenica da su u muzeju zastupljene obje inačice pa se na jednom mjestu mogu proučavati i uspoređivati njihova konstrukcijska i druga obilježja.

SPOJ POVIJESTI I ZRAKOPLOVNE TEHNIKE

Današnji muzej osim izložbenog prostora čine i istraživački centar i centar znanja, knjižница s bogatom arhivskom građom, znanstveni centar poznat pod nazivom Flight Lab, suvremeno opremljena predavaonica, dječji zrakoplovni odjel, restauracija i suvenirnica. Posebno je zanimljiv dječji odjel gdje je najmlađima primjereno prikazana povijest razvoja zrakoplovstva i teorija leta. U njemu dominiraju "automati" za pogađanje tipova aviona po zvuku motora te prilagođeni simulator i aerotunel. Posebnost arhitekture di-

J 21R - inačica J 21 opremljena mlaznim motorom

Godine 1945. u naoružanje Švedskih zračnih snaga ušao je J 21A pogonjen potisnim propelerom i bio prvi švedski avion opremljen izbacivim sjedalom. Koristio se za lovačko-bombarderske zadaće

jela muzeja gdje su izloženi avioni iz hladnoratovskog razdoblja vidljiva je u spoju duha vremena, tj. desetljeća u kojem se pojavio određeni avion sa životnim navikama i standardom tadašnjeg običnog čovjeka. Tako su izvedene kružne prostorije u kojima je prikazan stambeni prostor u duhu 50-ih, 60-ih, 70-ih i 80-ih godina prošlog stoljeća, s istaknutim simbolima hladnoratovskih prijatelj i opasnosti. Na vrhu prostorija

nalazi se avion karakterističan za to razdoblje. Desetljeća su tako obilježili J 29 Tunnan, J 35 Draken, JA 37 Viggen i drugi.

Ta su tri aviona uvela toliko novina u svijetu vojnih aviona svojeg vremena da bi se o svakom mogao napisati poseban članak. Tunnan je bio prvi zapadnoeuropski mlazni lovac sa strelastim krilima. Iako je zbog svojeg oblika nazvan "letećom bačvom", odlikovao se izvanrednim

U prvom planu SAAB 37 (JA 37) Viggen

U prvom planu Consolidated PBY-5A Catalina nabavljene su od Kanade 1947. godine

SAAB 210 Lill-Draken - eksperimentalni avion korišten u razvoju aviona SAAB 35 Draken

se odlikuje dobrim manevarskim i upravljačkim karakteristikama i pri velikim i pri malim brzinama. Za testiranje dotad neviđene aerodinamičke konfiguracije korišten je tehnološki demonstrator SAAB 210 Lill-Draken, koji je zapravo predstavljao sedamdeset postotni model Drakena. Prvi let Lill-Drakena obavljen je 1952. godine te su se ubrzno potvrdile dobre karakteristike nove aerodinamičke konfiguracije. Kao posljednji vojni mlažnjak tvrtke SAAB posebno mjesto zauzima JAS 39-2 Gripen. Riječ je o drugom prototipu koji je prvi put poletio 1990. godine i bio posebno namijenjen ispitivanju naprednog sustava upravljanja avionom. Avion je u muzeju od 1999. godine nakon što je akumulirao 461 sat naleta.

SPOMEN-OBILJEŽJE AVIONA DOUGLAS DC-3 DAKOTA TP 79001

Dio muzeja izведен je kao podmorce. U njemu su stvarno prikazani ostaci aviona DC-3 Dakota oborenog 13. lipnja 1952. godine. Avion u sastavu Švedskih zračnih snaga tog je dana izvršavao jednu od uobičajenih zadaća prikupljanja i analize elektroničkih signala (ELINT), a nakon dva sata leta prekinut je radijski kontakt. Unatoč dugotrajnoj i opsežnoj potrazi, ostaci aviona i tijela osmorice članova posade nisu pronađeni. Tada je, nakon 51 godine, objavljeno kako je 1952. godine iznad Baltičkog mora sovjetski lovac MiG-15 oborio švedski DC-3. Zajedničkim je snagama započela potraga za ostacima aviona DC-3 koji su pronađeni 2003. godine.

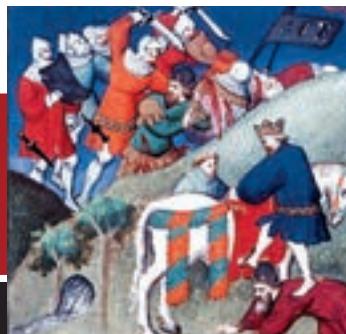

Trenažni avion Tummelisa Ö 1 koji je projektirao švedski konstruktor Henry Kjellson

Današnji muzej osim izložbenog prostora čine i istraživački centar i centar znanja, knjižnica s bogatim arhivskom gradom, znanstveni centar poznat pod nazivom Flight Lab

Švedska smatra taj događaj iznimno važnim pa je upravo stalnim muzejskim postavom odana počast švedskim žrtvama iz razdoblja Hladnog rata. Cijeli je postav popraćen s nekoliko posebnih prostorija u kojima se sve godine projiciraju razni televizijski materijali povezani s temom. Izloženi su također i novinski isječci, a posebno mjesto u muzeju ima i primjerak aviona MiG-15. ■

PODLISTAK

POLAZAK PRV

PAPA URBAN II. NA CRKVENOM JE SABORU U CLERMONTU U STUDENOM 1095. VATRENIM GOVOROM POZVAO SVE VJERNIKE U SVETI RAT ZA OSLOBOĐENJE ISUSOVA GROBA I SVETE ZEMLJE NA KOJOJ JE IZGRAĐEN JERUZALEM. TAKO JE ZAPOČEO DUGI CIKLUS KRIŽARSKIH RATOVA...

Otkad čovječanstvo postoji različit je pristup vjeri i vjerskim sadržajima, kao što su različiti i načini prakticiranja vjere te izražavanja vjerskih osjećaja. No, jednako tako postoji i veće ili manje nerazumijevanje tuđih načina prakticiranja vjere, pa i netrpeljivost prema njima. Kad ta netrpeljivost preraste u nesnošljivost i krajnju netoleranciju dolazi do izbijanja vjerskih sukoba, a tad je do rata obično vrlo malen korak. Vjera je kroz povijest bila temeljni čimbenik kohezije neke društvene zajednice, gotovo do pojave nacije i razvoja nacionalne svijesti. U tom su kontekstu vjerski ratovi imali obično kohezijski karakter o čemu najbolje svjedoči španjolska rekonkvista. Upravo su njezini interesi zahtijevali ujedinjavanje španjolskih feudalnih posjeda i državica te ubrzavali proces centralizacije dotad nepoznat u većini ostalih feudalnih zemalja Europe (detaljnije u člancima: Bitke reconquiste /I. i II. dio/ – Navas de Tolos 1212. i Granada 1492., „Hrvatski vojnik”, br. 335 od 11. ožujka 2011. i br. 336 od 18. ožujka 2011.). S druge strane, pojedini su vjerski ratovi imali izrazito rušilački karakter i pridonijeli su dugoročnim i radikalnim promjenama dotadašnje strukture međunarodne zajednice. Među najdramatičnijim su, s posljedicama koje se u određenoj mjeri osjećaju do današnjih dana, bili križarski pohodi.

OKOLNOSTI POKRETANJA RATOVA

Do XI. stoljeća većina europskih država stabilizirala se u socijalno-gospodarskom sustavu izgradnje feudalizma nakon velike seobe naroda. Normanski su pohodi prestali, kao i prodori alatajskih naroda s istoka. Proces feudalizacije bio je uglavnom dovršen u zapadnoj i velikom dijelu središnje Europe i nakon njega uslijedilo je razdoblje razvijenog

Crkveni sabor u Clermontu kako ga je 1460. zamišljao francuski umjetnik Jean Fouquet (gore). Njegov prikaz vjerojatno je realističniji od drugih, koji su predstavili sabor kao spektakularni dogadjaj na otvorenom s mnoštvom nazočnih „gledateľa“

feudalizma. Ono je trajalo gotovo do kraja XV. stoljeća kad ga zamjenjuje tzv. kasno ili zrelo feudalno doba. U tom se razdoblju formira i poseban ratnički stalež vitezova, manje imućan od najviše vlastele, ali dovoljno bogat da nabavi iznimno skupu ratnu opremu, naoružanje i konja. Obično su vitezovi bili usko povezani s aristokratskim krugovima i činili su dio plemstva neke zemlje, a prema visokoj vlasteli, vrlo često i neposredno prema kraljevima, bili su u vazalnom odnosu. Više-manje stabilizirale su se i granice europskih

država, čime su stvorene prepostavke za njihov daljnji razvoj. Pojava moćnih talijanskih gradova na Sredozemlju (Venecija, Genova, Pisa i dr.) izmjenila je odnos snaga i na moru pa počinje slabjeti pomorska sila Bizanta i arapskih država koje su stvorene velikom ekspanzijom Arapa u VII. i VIII. stoljeću.

ŠIRENJE ARAPSKE MOĆI

Nakon prihvatanja islama Muhamed je u Arabiji od plemena koja su naseljavala taj prostor stvorio čvrstu osnovicu za daljnju vanjsku ekspanziju. Nju je

Nakon pobjede u bitki kod Mancikerta 1070. (sasvim lijevo) Turci Selđuci su nastavili osvajačke pohode u području Bizantskog Carstva i šest godina kasnije ušli i u Jeruzalem. Sve to je motiviralo bizantskog cara Aleksija Komnena (lijevo) da 1095. upozori papu Urbana II. na veliku opasnost koja prijeti cijelom kršćanskom svijetu

IH VOJSKI

neposredno poticala i nova vjera jer se dotad ratnička snaga Arapa trošila u međuplemenim sukobima. Pravi osvajački pohodi započeli su tek pod Muhamedovim nasljednikom Abu Bekrom, a intenzivno nastavljeni pod kalifom Omarom. Tijekom desetogodišnjeg osvajačkog razdoblja nekoliko desetaka tisuća Berbera razbijaju perzijsku i bizantsku vojsku, dovodi Bizant gotovo na rub propasti te stvara veliku državu koja se proteže od Iranske visoravni do Cirenaike. Poslije će se proširiti do Pandžaba, na cijeli prostor Magreba i veći dio Pirenejskog poluotoka. Arapi su osvajanje Pirenejskog poluotoka započeli nakon velike pobjede nad Vizigotima u bitki kod Guadalete u srpnju 711. čime su si osigurali mostobran za daljnje širenje. Tijekom iduće četiri godine gotovo je cijeli Pirenejski poluotok pao u ruke arapskih naroda koji su na osvojenom teritoriju formirali emirat podređen Omejdskom Kalifatu.

KOMNENOV POZIV I PAPIN ODGOVOR

Početkom XI. stoljeća započinje nova ekspanzija islamskih naroda, među njima i turskih Selđuka. Oni su nakon pobjede nad bizantskom vojskom u bitki kod Mancikerta 1070. nastavili prodor prema jugozapadu osvojivši Perziju i Mezopotamiju te veći dio Male Azije i Sirije. Nakon seldžučkog osvajanja kršćanskog svetog grada Jeruzalema 1076. godine masovno hodočašće vjernika koje se stoljećima neometano odvijalo postalo je znatno otežano. U strahu od ekspanzije Selđuka, bizantski car Aleksije I. Komnen uputio je 1095. izaslanike na crkvenu sinodu u Piacenzu kako bi upozorio papa Urbana II. na opasnost koja prijeti cijelom kršćanskom svijetu od njihova prodora i zatražio njegovu pomoć. U to je vrijeme moć Katoličke crkve već bila izdignuta u odnosu na svjetovnu vlast većine europskih država pa su se njihovi vladari u prilično velikoj mjeri pokoravali autoritetu pape. Shvativši političku priliku za dodatnim jačanjem položaja Katoličke crkve, a pod utjecajem španjolske rekonkviste (koja je u to vrijeme pokrenuta kako

bi se protjerali islamski Mauri s Pirenejskog poluotoka i ujedinila katolička španjolska kraljevstva), papa Urban II. na crkvenom je saboru u Clermontu u studenom 1095. vatreñem govorom pozvao sve vjernike na sveti rat za oslobođenje Isusova groba i svete zemlje na kojoj je izgrađen Jeruzalem. Odaziv je bio iznad očekivanog – vjerski zanos, feudalni ekspanzionizam i mogućnost pljačke uz unaprijed obećani oprost rezultirali su mnoštvom dragovoljaca koji su "uzeli križ" (kako se tad govorilo za "svete" ratnike) i krenuli u Prvi križarski rat. Masovnost pohoda dodatno su potencirali glad i brojne epidemije koje su harale srednjovjekovnom Europom.

NEPOVEZANI POHODI

Pripreme za Prvi križarski rat započele su stihiski, u masovnom vjerskom zanisu brojnih dragovoljaca koji su napuštali svoje domove i pristupali najbližim vojnim formacijama očekujući odlazak u "svetu zemlju". U svakom slučaju, njegov je početak bio sve samo ne organizirana vojna kampanja kakva se obično opisuje u gotovo svim ratovima vođenim kroz povijest i sastojao se

Tipični prikaz viteza križara (gore), na ilustraciji iz knjige Jamesa H. Robinsona izdane u SAD-u 1914. godine

Talijanski slikar Fortunino Matania ovako je prikazao pohod Petra Amijenskog i njegovih sljedbenika (dolje)

KRIŽARSKI RATOVI

od nekoliko međusobno nepovezanih pohoda. Prve je respektabilnije snage (oko 15 000 ljudi) okupio na prostoru današnje Francuske redovnik Petar Amijenski (Petar Pustinjak, francuski Pierre l'Ermite) i s njima stigao u Köln sredinom travnja 1096. U okolici Kölna zastali su radi opskrbe, a Petar Amijenski to je iskoristio kako bi lokalnom stanovništvu propovijedao o potrebi za uključenjem u "sveti rat" i "oslobađanjem Kristova groba od nevjernika". Feudalac Gautier Sans-Avoir u Burgundiji je gotovo istodobno okupio nekoliko tisuća sljedbenika i započeo pohod prema Jeruzalemu. Njegovu su vojsku, kao i vojsku Petra Amijenskog, činili uglavnom seljaci kmetovi koji su zbog stupanja u "sveti rat" mogli napustiti feudalnoga gospodara bez uobičajenih posljedica. Osim njih, u kršćanske su se vojske uključivali osiromašeni plemići, vitezovi bezemljaši, ali i brojni kriminalci privučeni mogućnošću pljačke, duševno poremećene osobe i vjerski fanatici. Vrlo šaroliko "društvo" dodatno su nadopunjavale žene i djeca pojedinih križara koji su sa sobom vodili cijele obitelji. ■

DOMOVINSKI RAT

dr. sc. Ante NAZOR, ravnatelj Centra

Od početka 1991. godine situacija u Hrvatskoj sve se više zaoštravala. Prijetnja JNA da će uvođenjem izvanrednog stanja zaustaviti demokratske promjene činila se uvjerljivom, no hrvatsko vodstvo nije odustajalo od zamisli preustroja Jugoslavije, barem u konfederalnu državu, ako se ne može postići potpuna samostalnost. Ipak, da bi se osigurali pravni temelji za moguće proglašenje samostalnosti, u Hrvatskoj je 19. svibnja 1991. održan referendum, na kojem se većina građana (njih više od 90 % od oko 85 % izlilih na izbore) izjasnila

Posebno je zanimljivo zapažanje o katastrofalnom gospodarskom stanju u Jugoslaviji, o "potpunom raspodu i kolapsu privrede", o ljudima "na ivici egzistencije" i zaposlenima u privredi koji "ne primaju ni minimalne lične dohotke".

CITAT DOKUMENTA:

"U prilogu vam dostavljamo materijal naznenjen starešinama, pre svega, komandirima četa, komandantima bataljona i starešinama toga ranga, za informisanje vojnika, starešina i GL na službi u JNA. Materijal se može koristiti u

I pored pokušaja projugoslovenskih patriotskih snaga da se zaustavi širenje krize, situacija se poslednjih godina iz dana u dan pogoršavala, da bi poslednjih nedjelja poprimila dramatične razmere. Nadležni državni organi i institucije u Federaciji i republikama nisu u stanju, da stanu na put razarajućoj praksi primene politike svršenog čina i razbijanja jedinstva Jugoslavije. Vremenom, situacija se sve više pogoršavala, a međunacionalne i medjurepublike netrpeljivosti su poprimale oblike najprimitivnijeg šovinizma, revanšizma i međunacionalne ne-

HRVATSKI MEMORIJALNO-DOKUMENTACIJSKI CENTAR DOMOVINSKOG RATA U SURADNJI S HRVATSKIM VOJNIKOM OBJAVLJUJE AUTENTIČNE DOKUMENTE I MEMOARSKO GRADIVO VEZANO UZ DOMOVINSKI RAT

POKUŠAJ UVODENJA STANJA U

POLITIČKI STAVOVI VRHA JNA O RJEŠAVANJU POLITIČKE KRIZE U JUGOSLAVIJI, 25. LIPNJA 1991. (I. DIO)

za neovisnu državu. Na temelju rezultata referendumu, Sabor Republike Hrvatske je 25. lipnja 1991. Hrvatsku proglašio neovisnom i samostalnom državom. Istoga dana "Komanda 5. vojne oblasti" dostavila je podređenim postrojbama materijal s političkim stavovima vrha JNA u rješavanju političke krize u Jugoslaviji. Navedeni materijal potpisao je "načelnik odjeljenja za moralno vaspitanje" pukovnik Đuro Vrandečić.

Dakako, materijal je promidžbene naravi, s ciljem promoviranja jugoslavenskog i potrebe njegova očuvanja, pod svaku cijenu. Parolama poput - "Armija nikada nije bila usmerena protiv kog našeg naroda i narodnosti, već je za miran, demokratski i na Ustavu SFRJ ... zasnovan put rešavanja krize u zemlji" - u njemu se ističe neutralnost JNA. No, uvid u izvore, ili u memoarske zapise Borisava Jovića, pokazuju je neutemeljenost takvih "parola" i suradnju srpskog vodstva s vodstvom JNA, a "privrženost" ustavu SFRJ, očituje se u toleriranju novoga srpskog Ustava iz rujna 1990. koji je, zbog smanjivanja, odnosno de facto ukidanja autonomija Vojvodini i Kosovu, zapravo bio u suprotnosti s Ustavom SFRJ iz 1974. godine.

relativno dužem vremenskom periodu. Sadržaje izložene u materijalu treba stalno aktuelizovati u skladu sa razvojem dogadjaja i konkretizovati sa situacijom na teritoriji lociranja i stanjem u sopstvenoj jedinici.

Informisanje treba da doprine jedinstvu vojnih kolektiva i motivisanju ljudstva za izvršenje zadatka. Posebno napominjemo da sadržaje treba izlagati usmeno, a ne čitanjem.

Materijal umnožiti i dostaviti krajnjim korisnicima (komandirima četa.)

trpeljivosti i isključivosti.

Ustavni, politički i pravni sistem Federacije često su blokirali i, u mnogim segmentima jednostrano suspendovali, legitimni organi, pa i skupštine nekih federalnih jedinica.

Privredni sistem i privreda Jugoslavije su pred potpunim raspodom i kolapsom. Ljudi su na ivici gole egzistencije. Zaposleni u privredi ne primaju ni minimalne lične dohotke, a dalje siromašenje privrede i stanovništva neminovno bi vodilo izbijanju masovnih socijalnih eksplozija sa nesagledivim posledicama.

U zemlji su ozivele i stupile u akciju aveti prošlosti i na najdramatičniji način otvorena žarišta međunacionalnih sukoba i nasilja. To je praeeno opravdanju narastanjem straha i osećanja nesigurnosti, iseljavanjem ljudi iz sopstvenih domova, uništavanjem imovine i privrednih objekata, oštećenjima saobraćajne infrastrukture, električnih i PTT vodova i instalacija, pa i gubljenjem ljudskih životâ.

Pod vidom navodne demokratizacije jugoslovenskog društva uporno se podstiču šovinizam, sukobi (čak i oružani), zagovara anarhija i oživljavaju fašistička i izdajnička ideologija. U sklopu antijugoslovenske hajke, atakuje se na JNA,

TEZE ZA INFORMISANJE VOJNIKA

Političko-bezbednosna situacija u Jugoslaviji je izrazito krizna i eksplozivna. Njen dalji razvoj je teško predvidiv, a normalizovanje vrlo neizvesno.

Naša zajednička domovina, kojom smo se sve vreme posle II svetskog rata s pravom ponosili, suočena je sa opštim društvenim haosom, anarhijom, bezakonjem i mogućnošću izbijanja građanskog rata. Mnogi pojedinci, militantne grupe i čelnici nekih političkih stranaka, sa društvenim legitimitetom i bez njega, bezumno, neodgovorno i oholo, uporno i otvoreno, šire međunacionalnu mržnju i pozivaju na bratoubičke sukobe.

negira potreba njenog postojanja, odriče joj se jugoslavenski i narodni karakter i proglašava se okupatorskom. Napadaju se vojni objekti, provočiraju i fizički napadaju vojnici i starešine i otvoreno se preti njihovim porodicama. Takvo zločinačko i razuljareno ponasanje nacionalista prema JNA i njenim pripadnicima odnelo je, na žalost, nedavno u Splitu i mlađi život vojnika Saška Gešovskog. Nad divljanjima nacionalista u Splitu i prizorima primitivnog divljačkog nasilja, zgražava se ceo civilizovani svet. Ničim neizazvano bezumlje, ludilo, primitivizam i zverstvo ispoljeni prema sopstvenoj armiji, nisu poznati u novijoj istoriji. Iz nekih sredina i legalnih institucija republičkih vlasti i političkih partija pozivaju se i podstiču pripadnici JNA na neposlušnost i dezterstvo.

slavensko obeležje i dokazali istinitost, više puta javno izloženih stavova, da Armija nikada nije bila usmerena protiv bilo kog našeg naroda i narodnosti, već da je za miran, demokratski i na ustavu SFRJ i saveznim zakonima zasnovan put rešavanja krize u zemlji. Vojnici i starešine nisu dozvolili da budu isprovocirani brojnim podmetanjima, nasrtajima. Disciplinovano, hrabro i odgovorno izvršavaju svoje zadatke i naredjenja prepostavljenih. U svim aktivnostima ispoljavaju visoku patriotsku svest, slobodarski duh i poverenje u svoje starešine i vojno rukovodstvo. Brojni su pozitivni primjeri, u Armiji kao celini, pa i u našoj jedinici, hrabrog i odvažnog držanja vojnika u izvršavanju dužnosti u ovim uslovima koji su veoma slični ratnim. Vama i celokupnoj jugoslovenskoj jav-

namere, otvorio je vatru i pritom ranio civila Borisa Frasa.

- Brojni su primeri patriotskog, zrelog i odgovornog ponašanja vojnika. Na primer, vojnik Smiljan Tomnik iz Celja, iako je završio vojni rok, ostao je u jedinici, jer je smatrao da se nalazi „na izvršenju jednog časnog zadatka u očuvanju naših najvećih vrednosti – ljudskih života. Ako je to u interesu ljudi sa ovog prostora (Knin) ostaće u JNA dobrovoljno, koliko su i drugi slični primeri.

U neposrednom obraćanju vojnicima, starešine, pored ovih, treba da iznose i pozitivne primere iz svoje jedinice.*

Na bezumlje, mržњu i atake, Armija odgовара civilizovano i humanistički drugarstvom i

IJA IZVANREDNOG HRVATSKU

Jugoslavija je, pod razbijajućim naletima nacionalističkog bezumila i bezakonja, za kratko vreme, od zemlje i društva sa opravdano visokim medjunarodnim ugledom, autentičnim društvenim rešenjima i razvojem, od mirne i bezbedne zemlje, dospela do gubitka tih odlika i teške društvene krize. Danas je ona, na žalost, jedna od najneuralgičnijih točka Evrope. Medunarodna progresivna javnost ispoljava istinski interes za očuvanje jedinstva Jugoslavije, ali i zabrinutost za njenu sudbinu.

I u uslovima teškog političkog i ekonomskog stanja u zemlji i produbljivanja krize u svim oblastima društva, naročito u sferi medjunacionalnih odnosa, ulažu se ogromni naporci da se jugoslovenska kriza razreši mirem putem i primenom demokratskih metoda. Pored ostalog i Predsedništva SFRJ je, na sednici od 9. maja 1991. godine, donelo Program mera i aktivnosti za rešavanje medjurepubličkih i medjunacionalnih sukoba.

Jugoslovenska narodna armija, kao zajednička oružana sila svih jugoslovenskih naroda i narodnosti, u skladu sa svojom ustavnom ulogom i naredjenjima Predsedništva SFRJ, već duže vreme je angažovana na kriznim žarištima. U više navrata sprečila je medjunacionalne oružane sukobe širih razmera i uspešno posredovala u rešavanju brojnih problema. Pripadnici Armije su pri tom, domaćoj i medjunarodnoj javnosti, pokazali i potvrdili svoje narodno i opštajnog

nosti pozanto je kako su dostojanstveno, hrabro i odvažno reagovali* desetar Saša Božanić u Pakracu, vojnici Jonel Anka i Dragan Lukić u Virovitici, vojnici Saško Gešovski i Svetlančo Nakov u Splitu, vojnik Muharemi Arsim u Ptiju i mnogi drugi u izvršavanju zadataka u Borovu Selu, Plitvicama, Kninu i na drugim mestima. Na taj način jugoslovenska mladost u redovima svoje armije pokazala je u mnogim delikatnim situacijama mnogo više strpljenja, zrelosti, patriotizma i humanosti no mnogi politički lideri, naročito oni koji pozivaju na obračun, progon i linč ljudi samo zato što su druge nacije ili vere.

* U posebnoj bilježi zabilježeno je:

- Desetar Saša Božanić, vršeći stražarsku dužnost u Pakracu, prvo je spasao život svome drugu vojniku Robertu Kajbi, a zatim je otvorio vatru na napadače – pripadnike MUP-a.
- Vojnici Jonel Anka i Dragan Lukić, zahvaljujući prisobnosti, a naročito predanim i odgovornim izvršavanjem dužnosti dežurnih na prijavnici Doma JNA u Virovitici, sprečili su naoružanog napadača (Marijana Derežića) u nameri ubistva pripadnika JNA i uništenje vojne imovine.
- Vojnik Muharemi Arsim, odgovorno, odlučno i časno je vršio dužnost stražara. Naime, kada su 3 radnika „Elektre“ iz Ptuja, bez najave hteli da isključe struju kasarni „Dušan Kveder Tomaž“, vojnik Muharemi ih je odlučno upozorio, a kada oni i posle trećeg upozorenja nisu odustali od

medjusobnim poverenjem u svojim redovima, istinskim bratstvom i jedinstvom koje se i danas na selu potvrđuje, pored ostalog i bezbrojnim prijateljstvima širom Jugoslavije, kilometrima izgradjenih i društvo podarenih puteva, vodovoda, mostova i drugih objekata i nadasve svojim narodnim i opštajnjegoslovenskim bićem. Jugoslovenska narodna armija je bila i ostaće jedinstvena oružana sila svih jugoslovenskih naroda i narodnosti. Njeno narodno i opštajnjegoslovensko obeležje nijednom, uprkos brojnim iskušenjima, nije dovedeno u pitanje. Ona će to i ubuduće ostati, spremna da izvrši svoje obaveze. Garant toga su vojnici i starešine u njenim redovima, pripadnici svih jugoslovenskih naroda. Garant toga je i istinsko drugarstvo i prijateljstvo na delu, kakvo jeste i kakvo se gradi u svim jedinicama i vojnim kolektivima.

Jugoslovenska narodna armija kao što nije do sada, ni ubuduće se neće parcijalno opredeljivati niti arbitrirati u medjunacionalnim i medjurepubličkim sukobima. Ona će izvršavati zadatke čiji je cilj očuvanje Jugoslavije kao zajedničke i jedinstvene države. Jugoslovenska narodna armija je i po Ustavu zemlje odgovorna da štiti i garantuje nezavisnost i teritorijalnu celokupnost zemlje. Ona te zadatke može i hoće da izvrši. Ona je to i do sada nebrojeno puta na delu potvrdila. To je u ovom trenutku i najznačajnija društvena, patriotska i istorijska odgovornost svih pripadnika Armije. Usprkos svim osporavanjima, nesumnjiva je činjenica da Jugoslavija postoji kao slobodna i suverena zemlja i u medjunarodnim je relacijama još značajan medjunarodno-pravni subjekt.

"Da ne zaboravimo", kanadska marka iz 2009.

"Ne zaboravimo i sutra". australska marka iz 2008.

FILATELIA

Jedna od dvije omotnice prvog dana izdana u povodu tiska redovitih maraka RH "Hrvatski oslobođeni gradovi"

MARKE - IZVOR INFORMACIJA

Pred Božić 1995. godine a u povodu maestralne vojno-redarstvene akcije Oluja izdano je šest različitih redovitih poštanskih maraka Hrvatske s motivima oslobođenih hrvatskih grada. Tiskane su u milijunskim nakladama a izdani su i popratni filatelistički proizvodi koji dodatno promoviraju veličanstvenu pobjedu hrvatskih branitelja

Ivo AŠČIĆ

Poštanske marke kao vrijednosnice zemalja odakle potječu zbog složenog tehničko-tehnološkog procesa ali i radi sigurnosnih razloga tiskaju se samo u specijaliziranim tiskarama. S obzirom na to da filatelistička vrijednost maraka često premašuje nominalnu vrijednost, ponekad i višestruko, vrlo su zanimljive krivotvoriteljima. Zbog toga se posebna pozornost pridaje dizajnu, izradi i implementaciji zaštitnih elemenata.

Marke se izdaju u različitim nominalnim vrijednostima ovisno o potrebama poštanskog prometa. Tiskaju se u različitim veličinama i oblicima (npr. okrugle, u obliku srca i trokuta i sl.), tiskarskim arcima (četiri marke, devet maraka s prijveskom, hrvatski arak i sl.), blokovima (dvije ili više maraka), tiskarskoj tehnici (samoljepljive, slijepi tisak, lenticularni tisak i dr.) i sl. Svi navedeni elementi su zanimljivi sakupljačima poštanskih maraka posebice trgovcima koji godišnje u svijetu ostvaruju promet od oko 20 milijardi američkih dolara.

HRVATSKI OSLOBOĐENI GRADOVI

Pred Božić 1995. godine a u povodu maestralne vojno-redarstvene akcije Oluja izdano je šest različitih redovitih poštanskih maraka RH s motivima oslobođenih hrvatskih gradova (Hrvatska Kostajnica, Slunj, Gračac, Driš, Glina i Obrovac). Sve marke za tisak je pripremio akademski slikar i grafičar Ivica Šiško. Tiskane su u milijunskim

Prva stranica filatelističkog proizvoda: List prve stranice "Hrvatski oslobođeni gradovi"

Poštanske marke tiskaju se samo u specijaliziranim tiskarama. S obzirom na to da filatelistička vrijednost maraka često premašuje nominalnu vrijednost, ponekad i višestruko, vrlo su zanimljive krivotvoriteljima. Zbog toga se posebna pozornost pridaje dizajnu, izradi i implementaciji zaštitnih elemenata

nakladama a izdani su i popratni filatelistički proizvodi koji dodatno promoviraju veličanstvenu pobjedu hrvatskih branitelja. Posebno pozornost filatelista privlači poodavno rasprodana marka s motivom Driša, tiskana u nakladi od gotovo devet milijuna.

Na prigodnom dvojezičnom listu prvog dana "Hrvatski oslobođeni gradovi" koji prati ovo izdanje trajno je između ostalog zabilježeno: "Hrvatska Kostajnica: Među važnim su godinama u povijesti Hrvatske Kostajnice 1776. kada joj bečka kancelarija dodjeljuje status varoši, te 1788. kada joj car Josip II. dodjeljuje povjelu slobodnoga grada. U Domovinskom ratu Hrvatska Kostajnica dijeli sudbinu područja koja su 1991. privremeno okupirale jugovojne postrojbe. Grad koji nosi sva obilježja hrvatskog povijesnog i kulturnog naslijeđa oslobođili su hrvatski branitelji 6. kolovoza 1995. u akciji Oluja;

Slunj: O stoljećima rađanoj povijesti hrvatskog Slunja govore ostaci srednjovjekovnog grada-tvrđave na desnoj obali Slunjčice. Jugovojска je 1991. utisnula barbarski pečat u srce stoljetnoga hrvatskoga grada. Oslobođen u Oluji, 5. kolovoza 1995. Slunj ponovno niče iz ruševina i pepela rata;

Gračac: Uz stoljećima vojnih i političkih bura, i taj je lički gradić doživio 1991. godinu, vrijeme privremene okupacije, vrijeme velikosrpske agresije. Oslobođen 5. kolovoza 1995. u akciji Oluja, Gračac ponovno postaje dio svoje postojbine

– Hrvatske;

Driš: Povijest Driša obilježili su osvajači koji stoljećima pohode ova područja. Žalosna priča okupiranog grada i njegove okolice doseže vrhunac u slikama barbarstva počinjenog u Međstrovićevu mauzoleju u nedalekim Otavicama. No rušilačka moć jugookupatora ne uspijeva zatruti identitet hrvatskog bića i 5. kolovoza 1995., u naletu hrvatskih branitelja, Oluja briše godine stagnacije i stradanja;

Glina: Od 1563. to područje postaje metom turskih osvajanja. Nakon poraza kod Siska Turci su potisnuti na Unu. Glina postaje vojno i kulturno središte Banske krajine (Banovine). U sastav Napoleonovih provincija ulazi 1809. godine, a od 1815. ponovno je u Banskoj krajini do njezina ukidanja 1873. U Glini su kao časnici službovali Preradović, Trnski i Jelačić, a ovdje je poručnik Josip Runjanin na Mihanovićev tekst skladao hrvatsku nacionalnu himnu "Lijepa naša". Velikosrpsko posezanje za teritorijem Hrvatske nije mimošlo ni Glinu. Okupacija grada 1991. bila je kulminacija stradanja i progona glinskih Hrvata. Hrvatska vojska i redarstvene postrojbe Republike Hrvatske osloboidle su Glinu tijekom akcije Oluja 6. kolovoza 1995.;

Obrovac: Nimalo lijepa priča počinje s budjenjem srpskih pretenzija, kada se i Obrovac našao na udaru osvajačkih pohoda jugovojске. Oslobođen u Oluji, 6. kolovoza 1995., Obrovac je ponovno ono što je bio - hrvatski grad." ■

Trobojna zastava, kao i pojednostavljeni prikaz grba Republike Hrvatske jasno pokazuju da je riječ o zastavi koja je izrađena vrlo rano, već krajem 1991. ili početkom 1992. godine

VOJNE ZASTAVE XVII. STOLJEĆA

Još u prvoj polovici XVII. stoljeća, u konjaništvu su služili uglavnom bogatiji (elitniji) pripadnici društva i njihove zastave su često bogatije i složenije, a prikazuju, između ostalog, i pukovnikove odnosno kapetanove označke – grb, ako ga je imao ili neki drugi osobni znak. Većina danas sačuvanih najstarijih vojnih zastava potječe upravo iz ovog vremena

Željko HEIMER

Do kraja XVI. stoljeća mijenjaju se i oblici zastava u europskim vojskama, a u potpunosti se ignoriraju heraldički principi, kako pomalo heraldika izlazi iz svojeg tzv. živog razdoblja. U doba vjerskih ratova u Europi, u zastave se unoši cijeli niz novih, neheraldičkih označaka među simbole na zastavama, a osobito vjerski ikonografski motivi i bojni poklici koji imaju promidžbenu funkciju. Zastave u vrijeme renesanse postaju vrlo složene, umjetnički izrađene, no funkcionalno znatno inferiornije od svojih ranijih primjera. Banere (pravokutne zastave) sada nosi i pješaštvo i konjaništvo, a osobito u pješaštvu pa su zastave vrlo velikih dimenzija, većih nego bi ih srednjovjekovni vitezi u oklopnu mogao nositi. Standardi postaju pravokutni i gube svoje duge troukaste "repove".

Ove goleme zastave ne mogu u bitku nositi pojedinci, nego se stavljuju na vozila (kola) ili na nepomične, na primjereno mjesto, privremeno postavljene velike jarbole. Stoga su namijenjene da "stoje" – nazivaju se standardi. Etimološki tome odgovara i hrvatska riječ stjeg – ono što стоји (kao na kraju krajeva) i zastava, koja je "zastavljena" da stoji).

Daljnje promjene događaju se uvećanjem stajačih vojski. Do početka XVI. stoljeća stajaće vojne organizacije u Europi odbacuju raniji sred-

niovjekovni ustroj: u njemu su manje "družine" (čete, satnije), koje su služile pod svojim kapetanom, bile labavo organizirane u veće sastave za pojedinačne potrebe u bitkama (danasa bismo rekli u "namjenski organizirane snage"), ali su zadražavale lojalnost svojim kapetanima pa tako i svoje pojedinačne zastave. Od XVI. stoljeća uvođu se stalnije grupiranje – u Španjolskoj tercio, drugdje legije. Do tada je termin "regimenta" značio ništa više nego snage okupljene za određenu namjenu, ali krajem XVI. i početkom XVII. stoljeća, regimete (pukovi, pukovnije) postaju stalne postrojbe, a termin počinje značiti više-manje postrojbu sastavljenu od određenog broja satnija pješaštva i konjaništva, od kojih je svaka sastavljena od određenog broja osoba.

Pojava stajaće vojske isprva je malo značila za zastave koje su se nosile u bitku. Feudalna postrojba, "podignuta" u određenom kraju, zamjenjena je postrojbom regularnih novaka koji su novačeni u bilo kojem dijelu zemlje, a zapovjednik više nije provodio vlast na temelju svojeg podrijetla, nego čina koji dodjeljuje suveren. Pukovnik koji je od kralja dobio zadatac "podići" regimentu ipak bi, u pravilu, bio pripadnik višeg plemstva, koji bi svoju regimentu popunio novačenjem na svojim posjedima. Takvo je stanje bilo osobito izraženo u konjaništvu. Još u prvoj polovici XVII. stoljeća, u konjaništvu su služili uglavnom bogatiji (elitniji) pripadnici društva i njihove zastave su često bogatije i složenije, a prikazuju, između ostalog, i pukovnikove odnosno kapetanove označke – grb, ako ga je imao ili neki drugi osobni

znak. Zbog istog razloga pješačke zastave zadržavaju srednjovjekovni odnosno renesansni izgled, a svaka je satnija u pukovniji nosila svoju individualnu zastavu. Većina danas sačuvanih najstarijih vojnih zastava upravo potječe iz ovog vremena.

130. BRIGADE HV

Zastava 130. brigade HV – Osijek crveno-bijelo-plava je trobojna zastava s kružnim zelenim znakom brigade u sredini. U znaku je

Srednjovjekovni veliki penon raskošljjenoga kraja postaje sada tipična konjanička zastava, dok se tada uvedeno lako konjaništvo (dragoni i kasnije ulani) koristi manjom inačicom takvog penona. Raniji istraživač vojnih zastava (poč. XX. stoljeća) nostalgično smatraju da su se sve te zastave razvile iz srednjovjekovnog standarta te da su "direkti slijednici mnogo boljih standarda iz srednjeg vijeka".

uz rub zlatnožuti troplet koji se u gornjem dijelu prekida, a gdje se nalazi stilizirani grb Republike Hrvatske, kod kojeg su grbovi u kruni prikazani pojednostavljeno kao zlatnožuta polja. U sredini znaka je zlatnožuta velika brojka 130, ispod nje natpis OSIJEK te u dnu u luku BRIGADA HRVATSKE VOJSKE, a iznad brojke crna je kuna u trku bijelog trbuha. U donjem dijelu slobodnog kraja zastave u plavom je polju zlatnožutim isписан datum "25.10.1991."

Trobojna zastava, kao i pojednostavljeni prikaz grba Republike Hrvatske jasno pokazuju da je riječ o zastavi koja je izrađena vrlo rano, već krajem 1991. ili početkom 1992. godine. Kuna u trku u znaku brigade jasan je simbol

preuzet iz povijesnog grba Kraljevine Slavonije iz 1497. godine, a kao simbol pojavljuje se još na slavonskim banovcima iz predheraldičkog razdoblja. Osim u znaku 130. brigade, kuna se pojavljuje i u znakovima i zastavama mnogih drugih slavonskih postrojbi iz Domovinskog rata.

Znak 130. brigade HV nastao je prije 1993. godine, a kao njegov autor navodi se Zoran Holik. Jednobojna maslinasto-zelena stolna zastavica sa znakom brigade i datumom 25. listopada 1991. ispod njega, izrađivana je 1995. godine, a prema njoj su 2006. izrađene replike koje se odonda rabe u vojnim svečanostima Oružanih snaga Republike Hrvatske.

130. brigada HV "R" – Osijek formalno je ustrojena 23. listopada 1991., a mobilizirana je 25. listopada, brigada ga slavi kao dan osnivanja. Mobilizirana je na području Osijeka u sastavu Operativne zone Osijek. Borbena djelovanja provodi na slavonskom bojištu, a reorganizacijom OSRH 27. srpnja 1994. ukinuta je, a njezini pripadnici čine jezgru ustrojavanja 5. domobranske pukovnije - Osijek. Veličina zastavnog polja je 100×200 cm, a s tri strane je obrubljena zlatnim pozamanterijskim resama dužine oko 4 cm. Zastavno polje izrađeno je od tri međusobno ušivene pruge i preko njih apliciranog zelenog znaka s otisnutim elementima. Datum u plavom polju također je otisnut. Zastavni rukav dobiven je posušravljivanjem trobojnog zastavnog polja. Zastava se danas čuva u zbirci zastava Glavnog stožera Oružanih snaga Republike Hrvatske. ■

MULTIMEDIJA

Započela prodaja ručnog sata budućnosti

Još u svibnju prethodne godine na stranici za financiranje raznih projekata, Kickstarter, predstavljen je prototip ručnog sata Pebble. Sat koji se povezuje s pametnim telefonom, prima poruke, e-mailove, prikazuje dolazne pozive, propuštene pozive, uglavnom sve korisno što vam pada napamet. Tim Pebblea želio je 100 tisuća dolara za razvoj projekta, a sakupili su više od deset milijuna pa je projekt razvijen do savršenstva i započele

su prve dostave. Pebble nije prvi takav proizvod, no prvi zadovoljava sve kriterije koje prethodnici nisu. Cijena od 150 dolara

ra, kompatibilnost s iPhone i Android operativnim sustavima, trajanje baterije do sedam dana dovoljni su da prva isporuka premaši brojku od 85 tisuća satova. Pebble se koristi Bluetoothom kako bi se povezao s pametnim telefonom i tu započinje "magija". Bici-

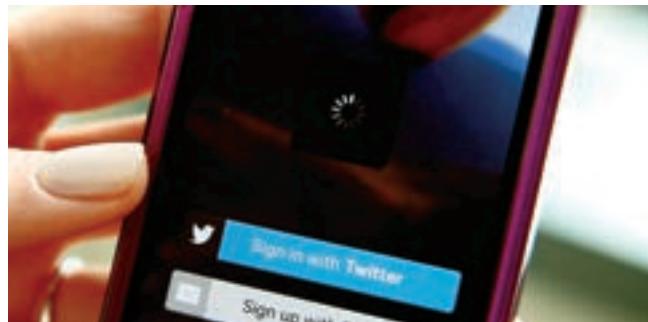
klizam, trčanje, upravljanje glazbom i još mnoge mogućnosti samo su dio onog što Pebble nudi. Pametni sat je, dakako, otporan na vodu, kao i na ogrebotine, potpuno je prilagodljiv stilu novog vlasnika. Odaberite Pebble u pet različitih boja, prilagodite zaslon,

izgled sata i započnite sa zabavom. Korisnici Blackberryja, Windows Phonea 7 ili Palma još uvijek će trebati pričekati s podrškom dok je za iPhone 3GS te Androidom OS 2.3 ili novijim modelima i verzijama sve napravljeno da radi bez pogreške.

Twitter uveo upload videa

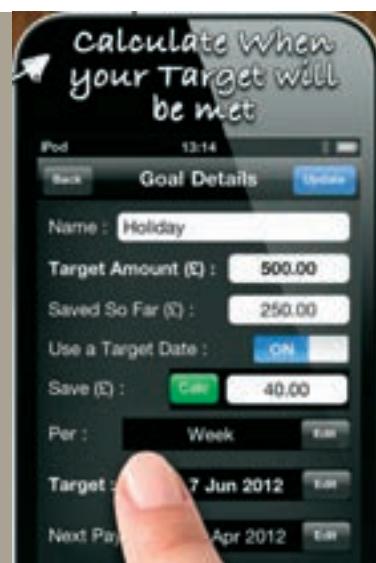
Društvena mreža Twitter napravila je korak dalje u dijeljenju kratkih sadržaja time što uvodi upload kratkog videa.

Nova usluga nazvana je Vine i aplikaciju možete instalirati na iPhone ili iPad. Dijeljenje videa trenutačno je ograničeno na svega šest sekundi. Aplikaciju Vine potrebno je instalirati na svoj uređaj, kreirati Vine korisnički račun i potom se mogu

snimati i objavljivati videoklipovi. Za uporabu Vine aplikacije nije potreban Twitter račun, no ako on postoji, upload je brži. Vine kreira link za video koji se ubacuje na tvit, poput linkova na razne fotografije ili web-stranice.

Vine filmići izgledaju kao kratki "gifovi", a jedina im je zamjerka što ih se ne može zaustaviti, već se stalno pokreću iznova.

MOBILNE APLIKACIJE

Recesijska aplikacija

Štedite li za novi automobil, putovanje, dar dragoj osobi ili dobar komad vojne opreme? Saving Goals je prava aplikacija za vas! Aplikaciju je razvio tim Corbenic Consulting i za samo jedan dolar vodit će vašu uštedevinu k cilju. Upišite svoje želje u aplikaciju, konačan iznos koji želite uštediti i kada želite da vam uštedevina bude sakupljena i na raspolaganju. Saving

Goals će izračunati koliko trebate odvojiti kroz koje razdoblje, s obzirom na vaša primanja.

Prema izračunu Saving Goals aktivirat će podsjetnik svakog tjedna ili mjeseca te vas podsjetiti kako je vrijeme da odvojite određenu sumu novca na stranu. Dok god poštujete pravila ovog malog podsjetnika, budite sigurni da će plan štednje biti postignut.

Pripremio Ivan HORVAT

Sigurnosna tvrtka Trend Micro tijekom 2012. zabilježila je više od 350 tisuća različitih računal-

nih napada usmjerenih Android uređajima, a predviđanja za 2013. su pojavljivanje još oko

(Ne)sigurni Android uređaji

650 tisuća napada. Ta je tvrtka zabilježila tek 1000 napada u 2011. Najpopularniji napadi odnose se na aplikacije koje neovlašteno prikupljuju korisničke podatke te ih prodaju oglašivačima. Zatim slijede aplikacije koje iskorištavaju naivnost korisnika

kako bi primali SMS poruke po iznimno visokim cijenama.

U predviđanju napada za ovu godinu stoji kako će se sve više iskorištavati društvene mreže te korisnički računi u mobitelima kao i QR kodovi koji prate vaše kretanje s obzirom na to da se zabilježava vrijeme i mjesto snimljenog koda, odnosno fotografije. Osnove za sigurnije korištenje Androida jesu da se pazi koje se aplikacije skidaju s Google Playa jer mu sigurnost nije na toliko visokoj razini. Također je vrlo bitno redovito i pravodobno ažuriranje operativnog sustava ili aplikacija kojim se rješavaju sigurnosne "rupe".

Nokia Lumia 820 stigla u Hrvatsku

Mobilni uređaj iz Nokia koji se koristi brzom mrežom 4G može se nabaviti u obližnjim trgovinama davatelja mobilnih usluga. Nokia Lumia 820 4G dio je sve popularnijih Lumia uređaja koji dolazi s Windows 8 operativnim sustavom. Olakšano surfanje na 4G i ostalim mrežama podupire snažan dvojezgreni procesor od

1.5 GHz te 1GB RAM memorije. Nadalje, ugrađena je kamera od 8 megapiksela s Carl Zeiss optikom, autofokusom i LED bljeskalicom te pregledan 4,3 inčni Clear Black AMOLED zaslon osjetljiv na dodir. Izvrsno iskustvo korištenja upotpunjuje memorija uređaja koja se može proširiti do čak 72 GB.

www.gunsandammo.com

Posvećen svakojakim osobnim pucaljkama, streljivu i opremi, američki časopis Guns & Ammo ima gotovo šest milijuna čitatelja svakog mjeseca! No, možda ga i nije potrebno naručivati: web-stranica sasvim je dovoljna, bogata s velikom datotekom i raznolikom multimedijom. Stranica je posvećena široj publici, tako da ćete na njoj naći i podatke koje bismo mogli nazvati trivijalnim. Za urednike nema ograničenja, zanimaju ih i lovačko, i policijsko, i osobno naoružanje, iz raznih povijesnih razdoblja. Naprimjer na naslovnicu aktualnog broja je "tommy gun", poznat iz američkog doba prohibicije. Ako vam se stranica jako svidi, a ljubitelj ste oružja, možete doći i do njezine mobilne aplikacije.

D. VLAHOVIĆ

WEB-INFO

The screenshot shows the homepage of the Guns & Ammo website. At the top, there's a navigation bar with links like 'HOME', 'REVIEWS', 'SHOOTING', 'GUNSHOWS', 'GUNTESTERS', and 'GUNSHOWS-TV'. Below the header, there's a search bar and a promotional banner for 'GUNSHOWS LIVE'. The main content area features several news articles with headlines such as 'GUNSHOWS LIVE', 'GUNSHOWS-TV', 'REVIEWS', 'SHOOTING', 'BLOGS', and 'VIDEO'. There's also a section titled 'The G&A List' with a list of items. On the right side, there's a sidebar with advertisements for 'GUNSHOWS LIVE' and 'GUNSHOWS-TV', and a link to 'View all 2013 G&A GUNSHOW Coverage'.

Onaj koji želi doći k Bogu ne mora se uspinjati, već sići, izići iz svoje oholosti. Evanđelje se prihvata osobno, upućeno je tebi, meni, svakoj osobi. Ne može ga se sakriti u mnoštvu, ne može se pobjeći od obveze koju stavlja pred nas: život se živi u prvom licu

ŠTO JE DUŠA U TIJELU, TO SU KRŠĆANI U SVIJETU

Luka započinje svoje Evanđelje jednom posvetom: ... naumih i ja tebi, vrlji Teofile, sve po redu napisati... (Lk 1,3). Što to znači? Ova gesta nije obična ljubaznost (jer Evanđelje je posvećeno svima a Luka je upravo taj koji će to naglasiti s istinskim žarom), no ova posveta pozornost usmjerava na pojedinca. Evanđelje se prihvata osobno, upućeno je tebi, meni, svakoj osobi. Ne može ga se sakriti u mnoštvu, ne može se pobjeći od obveze koju stavlja pred nas: život se živi u prvom licu. No Luka dodaje: Pišem da se tako osvijedočiš o pouzdanosti svega o čemu si poučen (Lk 1,4).

Evo još jedan tračak svjetlosti o značenju kršćanske vjere: kršćanska vjera nije sastavljena od lijepih priča, dirljivih legendi ili poučnih bajki. Kršćanska vjera je djelo jedne konkretnе osobe: osobe koja je doista rođena u Betlehemu, koja je hodala ulicama, činila znamenja, govorila kako nitko nikada prije nije govorio, koja je trpjela, podnijela nepravednu i absurdnu osudu, a zatim se iznenada vratila u središte života jedne male skupine ljudi. Apostoli su, dok su govorili, pokušavali razjasniti ovaj aspekt vjere. Bilo je kao da govore: Mi smo siromašni ljudi, mi smo ribari... pa ipak ne možemo šutjeti. Ono što govorimo, mi smo i vidjeli! Istina je, to se uistinu dogodilo. U drugoj poslanici sveti Petar piše: Ta nismo vam navijestili snagu i Dolazak Gospodina našega Isusa Krista sljedeći izmudrene priče, nego kao očevici njegova veličanstva (2 Pt 1,16). U prvoj poslanici sveti Ivan piše: Što smo čuli, što smo vidjeli očima svojim, što razmotrismo i ruke naše opipaše, o Riječi, Životu... navješćujemo i vama da i vi imate zajedništvo s nama (1 Iv 1,1-3). A sveti Pavao? Dovoljno je ponovno pročitati govor njegove obrane izrečen u Jeruzalemu, neposredno prije puta u Rim. Pavao govorio ono što je bio i čuo: Dok sam tako putovao i približavao

Živite tako u svijetu da bude-te dokaz Božji.
MAJKA TEREZIJA

Što je duša u tijelu, to su kršćani u svijetu.
IZ POSLANICE DIOGENETU

Kršćanin radi da bi unaprijedio svijet i da bi omogućio novo stvaranje kroz kaotičnu i bolnu muku, punu nadanja i briga: to su nevolje koje nisu smrtna borba, već porodajne boli.
J. MAUROUX

se Damasku, s neba me oko podneva iznenada obasija svjetlost velika. Sruših se na tlo i začuh glas što mi govorase: 'Savle, Savle, zašto me progoniš?' Ja odgovorih: 'Tko si, Gospodine?' Reče mi: 'Ja sam Isus Nazarećanin koga ti progoniš.' (Dj 22,6-8). Petar, Ivan i Pavao bili su toliko uvjereni u ono što su govorili da su više voljeli progonstvo i smrt nego zanijekati svoje iskustvo: Vatikanski brežuljak i Ostijska cesta čuvaju uspomenu na junaštvo Petra i Pavla; i Ivan je podnio izgon i progonstvo, ali je ostao vjeran onome što je bio i čuo. Ne možemo ostati ravnodušnima pred ovim činjenicama. Nastanak kršćanstva je povijesna enigma koja se može objasniti samo ako zajedno s centurionom zavapimo pod križem: Zaista, ovaj čovjek bijaše Sin Božji! (Mk 15,39). No ovdje izlazi na površinu jedan velik problem: Gdje danas možemo susresti Krista? Gdje se danas nalazi put za Damask? Gdje je danas obala Galilejskoga jezera, uzduž koje su Petar i Andrija susreli Isusa? Odgovore tražimo u Evanđelju? Jednoga dana – pripovijeda Luka – Isus se nalazio u Nazaretu, upravo tamo gdje je odrastao. Bila je subota. Želio je sudjelovati na sastanku, kao pravi pobožni Židov. Primjetimo jedan detalj: Isus se ponaša dirljivom obzirnošću. Ne želi zaobići običaje, ne želi rušiti: Bog silazi i zbog toga onaj koji želi doći k Bogu ne mora se uspinjati, već sići, izići iz svoje oholosti. Što se događa? Isus je pozvan da čita. Uzima svitak knjige proroka Izajie i glasno objavljuje: *Duh Gospodnjи na meni je... On me posla blagovjesnikom biti siromasima...* (Lk 4,18-19). Bile su to poznate riječi, ali evo novosti. Smotavši svitak, Isus reče: *Danas se ispunilo ovo Pismo što vam još odzvana u ušima* (Lk 4,21). Tako započinje kršćanstvo! Velika novost započela je svoj ulazak u svijet. A kakva je reakcija slušatelja? Njima se prizor činio vrlo

jednostavnim, okvir preskroban, lik preponiran: i nisu htjeli povjerovati: *Bijaše na svijetu i svijet po njemu posta i svijet ga ne upozna. K svojima dode i njegovi ga ne primiše* (Iv 1,10-11). Upravo su se – pripovijeda Marko – mnogi od njegove rodbine sablaznili i uvjelili u njegovu bezumnost: *Izvan sebe je!* (Mk 3,21). Međutim, netko je povjerovao. To je Bogu dovoljno! Netko siromašan duhom, čista srca prepoznao je Prisutnost. Krist je zapalio jedan dio čovječanstva. To je Crkva. Dakle, stigli smo do odgovora. Gdje je put za Damask? To je Crkva. Danas je Crkva Krist, Crkva je kvasac koji je Krist stavio unutar pakosnog svijeta. Njegove su riječi: *Kao što mene posla Otac i ja šaljem vas* (Iv 20,21). Neću vas ostaviti kao siročad; doći će k vama (Iv 14,18). Podite dakle i učinite mojim učenicima sve narode krsteći ih u ime Oca i Sina i Duha Svetoga. I evo, ja sam s vama u sve dane – do svršetka svijeta. (Mt 28,19-20)

Ove su se riječi pokazale istinitima i mi smo danas toru svjedoci: Da, u Crkvi, koju čine žive osobe, susreće se Uskrsli Krist! No radost ovoga otkrića odmah je zamagljena jednom dužnom tvrdnjom: Ako smo mi Crkva... moramo priznati da katkad ne osjećamo Krista Uskrsloga, ponekad nismo uprisutnjene Krista Uskrsloga! Zašto? Opet nam odgovara Gospodin: *Po ovom će svi znati da ste moji učenici: ako budete imali ljubavi jedni za druge.* (Iv 13,35) Da svi budu jedno... da svijet uzvjeruje (Iv 17,21). Evo našeg poziva i poslanja: izgraditi uistinu bratsku zajednicu, doista ujedinjenu. Onda ćemo osjećati Uskrsnuće u nama. Uistinu, onaj tko ljubi brata svoga, upoznao je Boga, jer Bog je Ljubav. (usp. 1 Iv 4,7). Tko ne ljubi kao Krist... ne upozna Boga. (usp. 1 Iv 4,8) Postanimo sve više Crkvom kako bismo bili *danasa* Krista Uskrsloga.

Tiskana i audio-videoizdanja MORH-a odsad možete kupiti po pristupačnim cijenama u trgovini vojnom opremom "Hrvatski vojnik" u Zvonimirovoj ulici 5 u Zagrebu

Knjige

Pozdrav iz Chagcharana
10 godina sudjelovanja RH u međunarodnim mirovnim misijama
Suvremeno oklopništvo
Hrvatski vojnik u službi zajednice

Fotomonografije

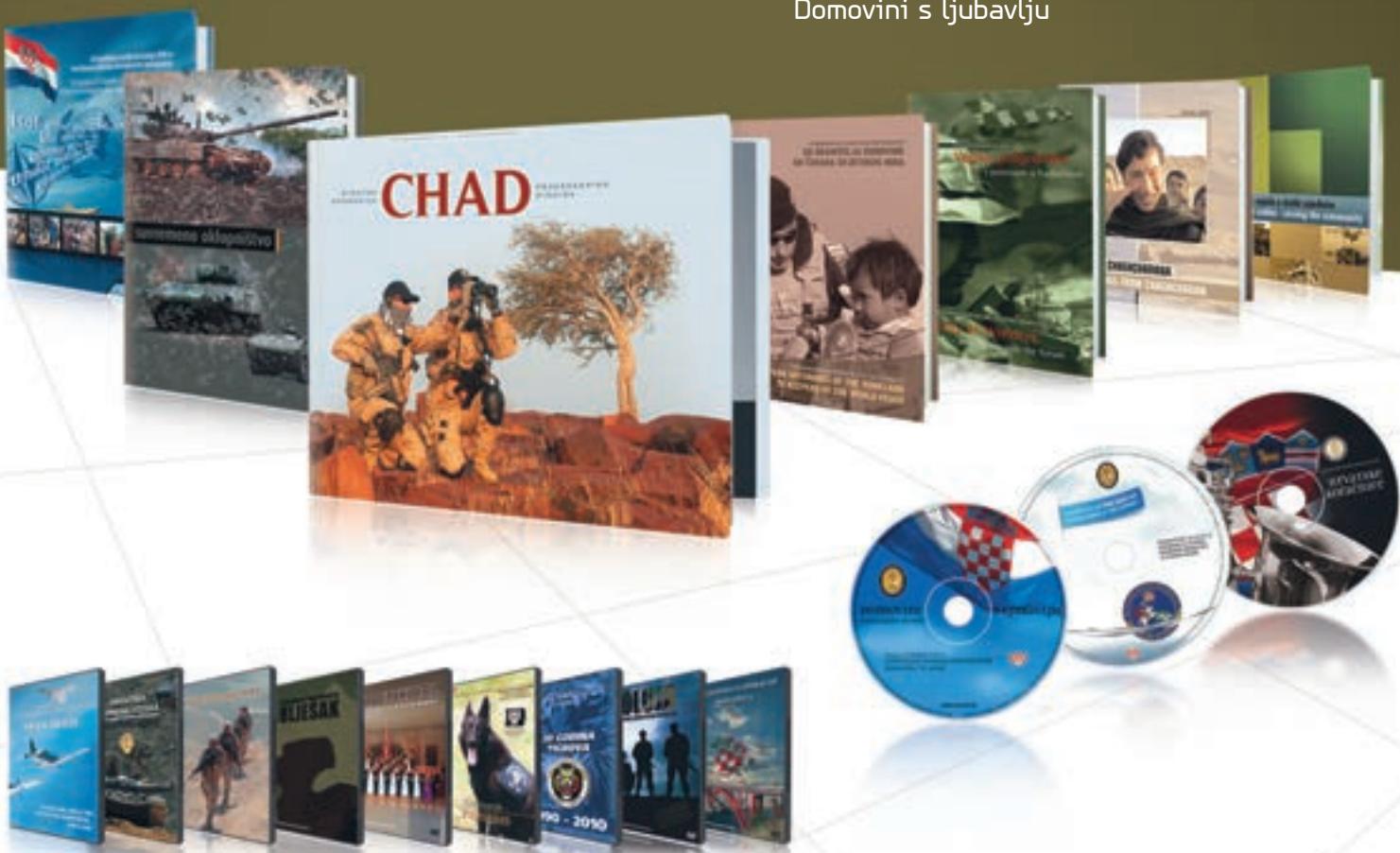
Mirovna misija Chad
Od branitelja domovine do čuvara svjetskog mira
Vojska pobjednika – s ponosom u budućnost

DVD

Hrvatska kopnena vojska
20 godina Tigrova
Bljesak - 5 minuta za sjećanje
Krila oluje
Zanimanje vojni pas
Mirovna misija Chad
Čuvari svjetskog mira
Oluja - 5 minuta za sjećanje
15 godina operacije Maslenica
Kadetski bal
Klapa HRM "Sv. Juraj" - Najbolje od klape

CD

Klapa HRM "Sv. Juraj" - Najbolje od klape
Hrvatske koračnice
Domovini s ljubavlju

KAKVA GOD BILA VAŠA PROŠLOST, **BUDUĆNOST JE GRIPEN**

AKO JE BORBENI avion nove generacije tehnologija koju tražite, onda zaista postoji samo jedno rješenje – Gripen. U operativnoj uporabi širom svijeta Gripen donosi veću operativnu raspoloživost za borbene misije, veću fleksibilnost baziranja i osjetno manje operativne troškove u usporedbi s bilo kojim suvremenim borbenim avionom njegove kategorije.

www.saabgroup.com

Definirajući buduće mogućnosti borbenih aviona, Gripen ostaje ispred konkurenčije – danas i iza 2040. ● ● ● ●

Kako biste saznali više posjetite
www.gripen.com

IME
DUŽNOST
PODRUČJE DJELOVANJA

GRIPEN
VIŠENAMJENSKI BORBENI AVION
ZRAČNE OPERACIJE

SAAB